

Valstybinio audito ataskaita

AR PRIEŠGAISRINĖS GELBĖJIMO PAJĖGOS TINKAMAI PASIRENGUSIOS GESINTI GAISRUS?

2013 m. gruodžio 20 d. Nr. VA-P-40-9-22

Su valstybinio audito ataskaita galima susipažinti
Valstybės kontrolės interneto puslapyje
adresu www.vkontrole.lt

TURINYS

<u>SANTRUMPOS IR SĄVOKOS</u>	<u>3</u>
<u>SANTRAUKA</u>	<u>4</u>
IŠVADOS	5
REKOMENDACIJOS	7
<u>IŽANGA</u>	<u>10</u>
<u>AUDITO REZULTATAI</u>	<u>13</u>
1. <u>Neaiškiai nustatyta, kokios apimties priešgaisrinės saugos funkciją valstybė perdavė savivaldybėms</u>	<u>13</u>
2. <u>Netinkami priešgaisrinių gelbėjimo pajėgų žmogiškieji ištekliai</u>	<u>16</u>
2.1. Trūksta ugniagesių budinčioms pamainoms suformuoti	16
2.2. Ne visi ugniagesiai turi reikiamą kompetenciją	20
3. <u>Netinkamai organizuojamas ugniagesių aprūpinimas asmeninės apsaugos ir ryšio priemonėmis</u>	<u>24</u>
3.1. Ne visi ugniagesiai aprūpinti specialiąja uniforma, galinčia apsaugoti juos nuo rizikos veiksnių	24
3.1.1. Laiku neatnaujinama VPGT ugniagesių nusidėvėjusi specialioji uniforma	26
3.1.2. Ne visi SPT ugniagesiai aprūpinti specialiąja ugniagesio uniforma	28
3.2. Kvėpavimo aparatus turi mažiau nei penktadalis SPT	29
3.3. Skaitmeninio radijo ryšio priemonėmis neaprūpinta 65 proc. SPT	31
4. <u>Ne visos priešgaisrinės gelbėjimo pajėgos turi tinkamą ir pakankamą gaisrų gesinimo ir gelbėjimo techniką ir įrangą</u>	<u>32</u>
4.1. Per 60 proc. gaisrinių automobilių – daugiau nei dešimties metų senumo	33
4.2. Trūksta technikos, reikalingos atlikti gesinimo ir gelbėjimo darbus aukštesniuose nei trijų aukštų pastatuose	35
5. <u>Nepakankama priešgaisrinių gelbėjimo pajėgų pasirengimo veikti gesinant gaisrus kontrolė</u>	<u>38</u>
6. <u>Nepakankamai informatyvūs ir ne visuomet tikslūs skelbiami statistiniai duomenys apie gaisrus ir gelbėjimo darbus</u>	<u>42</u>
7. <u>Tobulintina gaisrų prevencijos veikla</u>	<u>45</u>
7.1. Trūksta gaisrų prevencijos programų	45
7.2. Nepakankama valstybinė priešgaisrinė priežiūra	46
7.3. Ne visi priešgaisrinės saugos žinias teikiantys asmenys yra baigę mokymus	49
<u>PRIEDAI</u>	<u>53</u>

SANTRUMPOS IR SĄVOKOS

Santrumpos ir sąvokos:

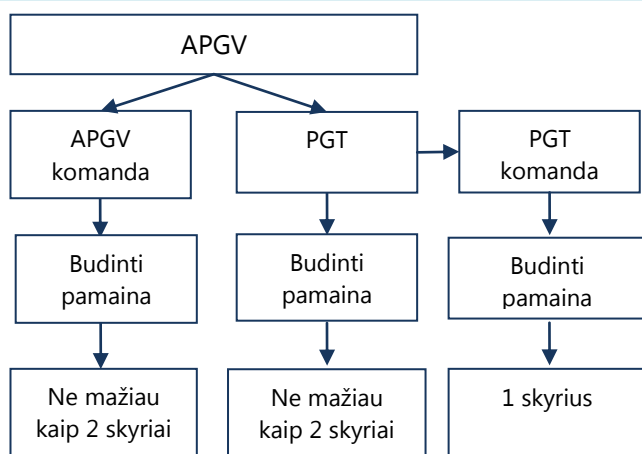
VRM – Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerija;

PAGD – Priešgaisrinės apsaugos ir gelbėjimo departamentas prie VRM;

VPGT – valstybinė priešgaisrinė gelbėjimo tarnyba. Ją sudaro PAGD, apskričių priešgaisrinės gelbėjimo valdybos ir specializuotos įstaigos;

APGV – apskrities priešgaisrinė gelbėjimo valdyba. Ją sudaro APGV komandos ir priešgaisrinės gelbėjimo tarnybos (PGT). Detali sudėtis pateikta schemoje (1 pav.).

1 pav. APGV struktūros sudėtis

Šaltinis – Valstybės kontrolė

SPT – savivaldybės priešgaisrinė tarnyba, neatsižvelgiant į savivaldybių priešgaisrinių pajėgų struktūrinių padalinių pavadinimą, teisinę formą ir kt.;

BPC – Bendrasis pagalbos centras;

UK – ugniagesių komanda.

VPGT ir SPT ataskaitoje vadinome „**priešgaisrinėmis gelbėjimo pajėgomis**“. VPGT taip pat vadinome „**valstybinėmis priešgaisrinėmis gelbėjimo pajėgomis**“, o SPT – „**savivaldybių priešgaisrinėmis pajėgomis**“.

VPGT tarnauja ugniagesiai gelbėtojai, SPT dirba ugniagesiai. Ataskaitoje juos vadinome „**ugniagesiais**“ arba „**darbuotojais**“.

Ataskaitoje vartojamos sąvokos „**statutinis valstybės tarnautojas**“ ir „**pareigūnas**“ turi tą pačią reikšmę.

Automobilinę cisterną ataskaitoje įvardijome „**gaisriniu automobiliu**“.

SANTRAUKA

Lietuvoje 2010–2012 m. kilo 35 751 gaisras, kuriuose žuvo 518 žmonių. Beveik pusė gaisrų kilo miesteliuose ir kaimo vietovėse, kuriose gyvena trečdalis Lietuvos gyventojų. Šiose vietovėse kilusiuose gaisruose žuvo beveik dvigubai daugiau žmonių nei mieste.

Gaisrų prevenciją ir jų gesinimą, žmonių ir turto gelbėjimą gaisro metu, t. y. priešgaisrinės saugos organizavimą užtikrinti visoje Lietuvos Respublikos teritorijoje pavesta Vidaus reikalų ministerijai.

Priešgaisrinės apsaugos ir gelbėjimo departamentui prie Vidaus reikalų ministerijos pavesta organizuoti gaisrų gesinimo, žmonių ir turto gelbėjimo, gaisrų padarinių mažinimo darbus ir jiems vadovauti bei organizuoti valstybinę priešgaisrinę priežiūrą.

Priešgaisrinės gelbėjimo pajėgas sudaro valstybinė priešgaisrinė gelbėjimo tarnyba, savivaldybių priešgaisrinės tarnybos, žinybinės priešgaisrinės pajėgos ir savanoriškos ugniagesių formuotės. Šioms pajėgoms išlaikyti kasmet iš valstybės biudžeto skiriama daugiau kaip 200 mln. Lt. Pajėgos privalo būti nuolat pasirengusios operatyviai, saugiai ir kokybiškai gesinti gaisrus, atlikti žmonių ir turto ir gelbėjimo darbus. 2003 m. įsigaliojusiam Priešgaisrinės saugos įstatyme buvo numatyta, kad Vyriausybė, dalyvaudama formuojant ir įgyvendindama valstybės politiką priešgaisrinės saugos srityje, nustato Priešgaisrinės saugos užtikrinimo standartą. Vyriausybė, praėjus daugiau nei 10 metų nuo minėto įstatymo priėmimo, 2013 m. patvirtino Priešgaisrinės saugos užtikrinimo standartą. Šis standartas nustato priešgaisrinių gelbėjimo pajėgų reagavimo į pagalbos prašymus, išvykimo ir atvykimo į įvykio vietą laiko trukmės kriterijus, organizacinę struktūrą, pajėgų, reikalingų reaguoti į pagalbos prašymus ir įvykiams likviduoti, skaičiaus nustatymo principus ir pajėgų aprūpinimo gaisrų gesinimo ir gelbėjimo technika skaičiaus nustatymo kriterijus.

Audito tikslas – įvertinti, ar valstybinės ir savivaldybių priešgaisrinės gelbėjimo pajėgos tinkamai pasirengusios gesinti gaisrus, atsakant į klausimus, ar:

- aiškiai nustatytos priešgaisrinių gelbėjimo pajėgų funkcijos;
- suformuoti tinkami priešgaisrinių gelbėjimo pajėgų žmogiškieji ištekliai;
- priešgaisrinės gelbėjimo pajėgos aprūpintos gaisrų gesinimo ir gelbėjimo technika bei reikiamomis priemonėmis;
- tinkamai vykdoma duomenų apie gaisrus ir gelbėjimo darbus apskaita;
- pakankama priešgaisrinių gelbėjimo pajėgų pasirengimo kontrolė;
- tinkamai organizuojama gaisrų prevencija.

Audito metu nekėlėme tikslo įvertinti, ar priešgaisrinės saugos funkcija finansuojama pakankamai, o siekėme nustatyti, ar yra vidinių išteklių efektyviau organizuoti šios funkcijos atlikimą.

Auditą atlikome Vidaus reikalų ministerijoje, Priešgaisrinės apsaugos ir gelbėjimo departamente prie Vidaus reikalų ministerijos. Informaciją rinkome iš departamentui pavaldžių įstaigų ir savivaldybių. Audituojamas laikotarpis – 2010–2012 m. ir iki 2013 m. birželio mėn., o kai kuriais atvejais naudojami ir kitų laikotarpių duomenys.

Įvertinę audito metu surinktus įrodymus, pateikiame valstybinio audito išvadas ir rekomendacijas.

Nustatėme, kad Vidaus reikalų ministerija ir Priešgaisrinės apsaugos ir gelbėjimo departamentas prie Vidaus reikalų ministerijos neužtikrino, kad visos priešgaisrinės gelbėjimo pajėgos būtų tinkamai pasirengusios gesinti gaisrus, gelbėti žmones ir turtą.

IŠVADOS

1. Valstybinei (valstybės perduotai savivaldybėms) priešgaisrinės saugos funkcijai vykdyti savivaldybėms kasmet skiriama apie 50 mln. Lt valstybės biudžeto lėšų, tačiau nėra aiškiai nustatyta, kokius darbus privalu atlikti vykdant perduotą funkciją. Vidaus reikalų ministerija nenustatė reikalavimų, kaip savivaldybės turėtų organizuoti valstybinės priešgaisrinės saugos funkcijos atlikimą ir nedetalizavo, kokius Priešgaisrinės saugos įstatymu savivaldybių priešgaisrinėms tarnyboms pavestus pirminius žmonių bei turto gelbėjimo darbus turėtų atlikti minėtos tarnybos. Todėl nėra galimybės tinkamai pagrįsti šiai funkcijai atlikti skiriamų valstybės biudžeto lėšų poreikį ir organizuoti savivaldybių priešgaisrinių tarnybų aprūpinimą reikiamomis priemonėmis ir technika (1 skyrius).

2. Vidaus reikalų ministerija ir Priešgaisrinės apsaugos ir gelbėjimo departamentas nesiėmė pakankamų priemonių, kad būtų suformuoti tinkami žmogiškieji ištekliai priešgaisrinės saugos funkcijai vykdyti:

2.1. Dalis (apie 20 proc.) ugniagesių pareigybių yra neužimtos. Taip pat nepakankamai įvertintas ugniagesių poreikis, todėl dažnai pamainoje budi ir vyksta į gaisrus ne visos sudėties ugniagesių komandos, kurios ne visada pajėgios atlikti visaverčius gaisrų gesinimo, žmonių ir turto gelbėjimo darbus (2.1 poskyris).

2.2. Neišnaudotos galimybės sutelkti savanorius ugniagesius, nes beveik dešimtmetį nuo Priešgaisrinės saugos įstatymo įsigaliojimo Vidaus reikalų ministerija neparengė būtinų poįstatyminių teisės aktų minėtame įstatyme numatytoms savanorių ugniagesių formuotėms steigti ir veikti (2.1 poskyris).

2.3. Teisės aktuose nenustatyti reikalavimai savivaldybių priešgaisrinių tarnybų ugniagesio pareigybei užimti, todėl 15 proc. savivaldybių priešgaisrinių tarnybų ugniagesių neturi ugniagesio kvalifikacijos, nes nėra baigę mokymų pagal Ugniagesybos ir gelbėjimo darbų mokymo programą. Nevertinamas jų tinkamumas einamoms pareigoms ir neužtikrinamas nuolatinis fizinio ir profesinio pasirengimo tobulinimas. Todėl jie ne visada suteikia kvalifikuotą pagalbą gaisro atveju (2.2 poskyris).

3. Netinkamai organizuojamas ugniagesių aprūpinimas būtinomis asmeninės apsaugos ir ryšio priemonėmis, todėl neužtikrinta, kad šiam tikslui skirtos valstybės biudžeto lėšos būtų naudojamos efektyviai ir visi ugniagesiai būtų aprūpinti reikiamomis priemonėmis:

3.1. Valstybinėje priešgaisrinėje gelbėjimo tarnyboje ne visos asmeninės apsaugos priemonės (tarnybinė specialioji uniforma) įsigyjamoms centralizuotai. Decentralizuotas pirkimų vykdymas reikalauja daugiau žmogiškųjų išteklių ir neužtikrina vienodo visų ugniagesių aprūpinimo. Nėra nustatyta asmeninių apsaugos priemonių poreikio nustatymo ir jo tenkinimo tvarka, todėl neužtikrinama, kad pirmiausia būtų aprūpinti tie ugniagesiai, kurių asmeninės apsaugos priemonės netinkamos naudoti (3.1.1 skirsnis).

3.2. Savivaldybių ugniagesių aprūpinimą asmeninėmis apsaugos priemonėmis vykdė kiekviena savivaldybės priešgaisrinė tarnyba. Kai kurių savivaldybių priešgaisrinių tarnybų ugniagesiai naudojo apsaugos priemones, kurios nepritaikytos pavojingiems darbams atlikti. Nė viena institucija nevertino, ar šių tarnybų įsigyta specialioji uniforma apsaugo ugniagesius nuo rizikos veiksmų, galinčių kelti grėsmę jų saugai ir sveikatai (3.1.2 skirsnis).

3.3. Į miesteliuose ir kaimo vietovėse kilusius gaisrus kaip pirmosios pajėgos dažniausiai atvyksta savivaldybių priešgaisrinių tarnybų ugniagesiai. Tačiau pagal darbų saugos reikalavimus, jie ne visada gali pradėti žmonių gelbėjimo darbus, nes mažiau kaip penktadalis savivaldybių priešgaisrinių tarnybų turi kvėpavimo aparatus (3.2 poskyris);

3.4. Visos priešgaisrinės gelbėjimo pajėgos turėjo būti aprūpintos skaitmeninio radijo ryšio priemonėmis pagal Vyriausybės 2008 m. patvirtintą Bendrojo pagalbos telefono numerio 112 paslaugų infrastruktūros plėtros programą, tačiau šiomis priemonėmis buvo aprūpinta tik Valstybinė priešgaisrinė gelbėjimo tarnyba. Iki šiol didžioji dalis (65 proc.) savivaldybių priešgaisrinių tarnybų neaprūpinta skaitmeninio radijo ryšio priemonėmis, todėl nesudarytos sąlygos užtikrinti tinkamą priešgaisrinių gelbėjimo pajėgų valdymą (3.3 poskyris).

4. Priešgaisrinės gelbėjimo pajėgos netinkamai aprūpintos reikiama gaisrų gesinimo ir gelbėjimo technika, nuo kurios tiesiogiai priklauso jų darbo sėkmė – išgelbėtos žmonių gyvybės, išsaugotas turtas, gamtos ištekliai. 63,9 proc. Valstybinės priešgaisrinės gelbėjimo tarnybos ir 97 proc. savivaldybių priešgaisrinių tarnybų naudojamų gaisrinių automobilių amžius daugiau nei 10 metų, o 21 -oje savivaldybėse esantys Valstybinės priešgaisrinės gelbėjimo tarnybos struktūriniai padaliniai neturi automobilių kopėčių arba automobilių platformų (4.1 ir 4.2 poskyriai).

5. Vykdamas priešgaisrinių gelbėjimo pajėgų pasirengimo veikti gesinant gaisrus kontrolę, įvertinami ne visi veiksniai (tokie kaip pajėgų reagavimo laiko trukmės, aprūpinimo gaisrine ir gelbėjimo technika, būtinųjų pamainų sudėties atitiktis nustatytiems reikalavimams), turintys įtakos savivaldybių ir valstybinių priešgaisrinių gelbėjimo pajėgų parengties būklei. Taip pat nekontroliuojama, kaip šalinami vertinimo metu nustatyti savivaldybių priešgaisrinių pajėgų parengties trūkumai. Todėl nėra tikslios informacijos apie pajėgų pasirengimą gesinti gaisrus visoje Lietuvos teritorijoje (5 skyrius).

6. Priešgaisrinės apsaugos ir gelbėjimo departamento skelbiami statistiniai duomenys apie gaisrus ir gelbėjimo darbus bei panaudotus išteklius nepakankamai informatyvūs ir ne visuomet tikslūs, todėl Vidaus reikalų ministerija negali tinkamai įvertinti valstybinių ir savivaldybių priešgaisrinių gelbėjimo pajėgų veiklos rezultatyvumą ir numatyti priemones priešgaisrinės saugos organizavimui visoje Lietuvos Respublikos teritorijoje tobulinti (6 skyrius).

7. Ne visuomet tinkamai organizuojama gaisrų prevencinė veikla, todėl neišnaudojamos visos galimybės, kad gaisrų kilimo, žmonių žūties ir turto sunaikinimo rizika gaisro atveju visoje Lietuvos Respublikos teritorijoje būtų mažesnė ir tinkamai valdoma:

7.1. Teisės aktuose nenustatyta, kas ir kokias gaisrų prevencijos programas (tarpinstitucines, institucines ar šakines) turėtų parengti. Nėra strateginio dokumento (programos), kuriame būtų numatyti gaisrų prevencijos prioritetai, priemonės ir jas įgyvendinančios institucijos. 14 proc. savivaldybių (7) gaisrų prevencijos priemonės vykdomos pagal savivaldybių institucijų parengtas gaisrų prevencijos programas. Kitose savivaldybėse vykdamas prevencinę veiklą trūksta savivaldybių ir valstybinių institucijų bendradarbiavimo (7.1 poskyris).

7.2. Vykdamas objektų priešgaisrinius techninius patikrinimus pagal Priešgaisrinės apsaugos ir gelbėjimo departamento direktoriaus nustatytą tvarką, nepatikrinami objektai, kuriuose, kaip

rodo statistiniai duomenys, dažniausiai kyla gaisrai ir juose žūsta žmonės, t. y. gyvenamosios paskirties pastatai. Taip pat nepakanka kitų prevencinių priemonių gaisrų kilimo rizikai šiuose objektuose valdyti ir mažinti. Pagal Daugiabučių namų savininkų bendrijų pirmininkų bei namų administratorių priešgaisrinės ir civilinės saugos mokymo programą apmokyta nedidelė dalis daugiabučius namus administruojančių įmonių darbuotojų (7.2 ir 7.3 poskyriai).

7.3. Nebuvo įvykdyti 2011–2012 m. objektų priešgaisrinių techninių patikrinimų planai, todėl tais metais nebuvo nustatyta dalies (apie 3,6 tūkst.) objektų atitiktis priešgaisrinę saugą reglamentuojantiems teisės aktų reikalavimams. Kaip buvo įvykdyti pareigūnų duoti nurodymai dažniausiai buvo įsitikinta kito patikrinimo metu, todėl neskatinta įmonės, įstaigos ir organizacijas operatyviau pašalinti per patikrinimus nustatytus trūkumus. Objektų priešgaisrinių techninių patikrinimų rezultatai viešai neskelbiami, dėl to apsunkinta galimybė gyventojams pasinaudoti teise gauti informaciją apie visuomeninės paskirties pastatų priešgaisrinę būklę (7.2 poskyris).

7.4. Ne visi pedagogai, kuriems pavesta teikti pirminės priešgaisrinės saugos žinias, yra išklause įvadinį civilinės saugos mokymo kursą, kuris privalomos pagal Vyriausybės patvirtintą Civilinės saugos mokymo tvarkos aprašą, o tęstinių civilinės saugos mokymo programų Priešgaisrinės apsaugos ir gelbėjimo departamentas nėra parengęs, todėl tai gali turėti neigiamos įtakos ugdant mokinių sąmoningumą gaisrinės saugos srityje (7.3 poskyris).

REKOMENDACIJOS

Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijai

1. Siekiant, kad Vidaus reikalų ministerija disponuotų patikimais ir informatyviais statistiniais duomenimis apie gaisrus ir gelbėjimo darbus, pagal kuriuos būtų galima tinkamai įvertinti valstybinių ir savivaldybių priešgaisrinių gelbėjimo pajėgų veiklos rezultatyvumą ir tobulinti priešgaisrinės saugos funkcijos vykdymo organizavimą, nustatyti, kokius statistinius duomenis privalo kaupti, sisteminti ir viešai skelbti Priešgaisrinės apsaugos ir gelbėjimo departamentas (6 išvada).
2. Siekiant efektyviai naudoti priešgaisrinės saugos funkcijai atlikti skiriamas valstybės biudžeto lėšas:
 - 2.1. nustatyti, kokius Priešgaisrinės saugos įstatymu savivaldybių priešgaisrinėms tarnyboms pavestus pirminius žmonių bei turto gelbėjimo darbus privalu atlikti, vykdant perduotą savivaldybėms funkciją ir įvertinus tai, nustatyti šiai funkcijai atlikti reikalingų žmogiškųjų ir finansinių išteklių poreikį (1 ir 2.1 išvados);
 - 2.2. peržiūrėti Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministrui visų pavestų valdymo sričių investavimo prioritetus taip, kad pagal galimybes daugiau lėšų būtų skiriama gaisrinių automobilių parkui atnaujinti (4 išvada).
3. Siekiant efektyviau organizuoti savivaldybėms perduotos valstybinės priešgaisrinės saugos funkcijos atlikimą:

3.1. nustatyti reikalavimus asmeniui, pretenduojančiam tapti savivaldybių priešgaisrinių tarnybų ugniagesiu, jo tinkamumo einamosioms pareigoms vertinimui, ugniagesių nuolatiniam fiziniam pasirėngimui ir profesionalumo tobulinimui (2.3 išvada);

3.2. priimti sprendimus dėl savivaldybių priešgaisrinių tarnybų ugniagesių aprūpinimo asmeninėmis apsaugos ir skaitmeninio radijo ryšio priemonėmis (3.1, 3.2 – 3.4 išvados).

4. Siekiant geriau valdyti ir mažinti gaisrų kilimo, žmonių žūties ir turto sunaikinimo gaisro metu riziką šalies mastu, nustatyti gaisrų prevencijos vykdymo prioritetus, priemones, įgyvendinančias institucijas (7.1 išvada).

Priešgaisrinės apsaugos ir gelbėjimo departamentui prie Vidaus reikalų ministerijos

1. Siekiant efektyviau organizuoti Valstybinei priešgaisrinei gelbėjimo tarnybai pavestų funkcijų vykdymą:

1.1. nustatyti ugniagesių poreikį pagal 2013 m. Vyriausybės patvirtinto Priešgaisrinės saugos užtikrinimo standarto reikalavimus (2.1. išvada);

1.2. numatyti priemones, kurios mažintų neužimtų ugniagesių pareigybių skaičių (2.1 išvada);

1.3. užtikrinti, kad vykdant priešgaisrinių gelbėjimo pajėgų pasirėngimą veikti gesinant gaisrus, būtų įvertinami visi veiksniai, turintys įtakos savivaldybių ir valstybinių priešgaisrinių gelbėjimo pajėgų parengties būklei (5 išvada);

1.4. nustatyti ugniagesių asmeninės apsaugos priemonių (tarnybinės specialiosios uniformos) poreikio nustatymo ir tenkinimo tvarką, kuri užtikrintų, kad pirmiausia būtų aprūpinti tie ugniagesiai, kurių asmeninės apsaugos priemonės netinkamos naudoti (3.1. išvada).

2. Siekiant efektyviau naudoti žmogiškuosius išteklius ir valstybinės priešgaisrinės gelbėjimo tarnybos veiklai skirtas valstybės biudžeto lėšas centralizuoti ugniagesių asmeninių apsaugos priemonių pirkimų vykdymą (3.1. išvada);

3. Siekiant užkirsti kelią gaisrams kilti ir plisti bei mažinti jų galimus padarinius:

3.1. pakeisti gaisrų prevencijos organizavimą taip, kad būtų:

- suplanuota kuo daugiau prevencinių priemonių objektuose, kuriuose, kaip rodo statistiniai duomenys, dažniausiai kyla gaisrai ir juose žūsta žmonės (7.2 išvada);
- viešinami visuomeninės paskirties pastatų priešgaisrinės būklės patikrinimų rezultatai (7.3 išvada);
- įvykdomi metiniai objektų priešgaisrinių techninių patikrinimų planai (7.3 išvada).

3.2. patvirtinti pedagogams skirtą tęstinę civilinės saugos mokymo programą (7.4 išvada);

3.3. numatyti priemones, skatinančias prevencinių priemonių įgyvendinimą daugiabučiuose namuose (7.2 išvados).

4. Siekiant, kad visi Priešgaisrinės apsaugos ir gelbėjimo departamento skelbiami statistiniai duomenys apie gaisrus ir gelbėjimo darbus būtų tikslūs ir teisingi, numatyti kontrolės priemonės departamentui teikiamų duomenų patikimumui užtikrinti (6 išvada).

Įvertinus tai, kad yra parengtas Priešgaisrinės saugos įstatymo pakeitimo ir papildymo įstatymo projektas¹, kuriuo siekiama reglamentuoti Lietuvos Respublikos savanoriškos ugniagesių veiklos pagrindus, savanorių ugniagesių socialines garantijas, rekomendacijos dėl savanorių ugniagesių formuočių steigimo (2.2. išvada) neteikiame.

Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerija, Priešgaisrinės apsaugos ir gelbėjimo departamentas prie Vidaus reikalų ministerijos pateikė rekomendacijų įgyvendinimo planą (žr. 8 priedą).

¹ Lietuvos Respublikos priešgaisrinės saugos įstatymo 1, 2, 7, 10, 11, 14, 16, 17, 18 straipsnių pakeitimo ir papildymo, įstatymo papildymo nauju šeštuoju skyriumi įstatymo projektas 2012 m. liepos 20 d. įregistruotas Lietuvos Respublikos Seimo teisės aktų projektų sistemoje Nr. XIP-4671.

IŽANGA

Priešgaisrinė sauga – veikla, kuria įgyvendinama gaisrų prevencija ir jų gesinimas, žmonių ir turto gelbėjimas gaisro metu². Pagal Lietuvoje pasirinktą priešgaisrinės saugos užtikrinimo ir organizavimo modelį, gaisrų gesinimo, žmonių bei turto gelbėjimo gaisro metu ir gaisrų prevencijos funkcijas vykdo valstybės ir savivaldybių institucijos. Priešgaisrinės saugos funkcija, atsižvelgiant į gyventojų interesus, savivaldybėms buvo perduota kaip valstybinė (valstybės perduota savivaldybėms) funkcija, vadovaujantis Vietos savivaldos įstatymu³. Europos valstybėse priešgaisrinės saugos funkcijos įgyvendinimas organizuojamas skirtingai. Vienose šalyse (Latvijoje, Estijoje) priešgaisrinės saugos funkciją vykdo tik valstybės institucijos, kitose (Slovėnijoje) – tik savivaldybės. Lenkija ir Vengrija, kaip ir Lietuva, yra pasirinkusios mišrų šios funkcijos įgyvendinimo modelį. Tačiau, skirtingai nei Lietuvoje, savivaldybės šią funkciją vykdo ir kaip savarankišką, ir kaip valstybės deleguotą savivaldybėms funkciją.

Priešgaisrinės saugos užtikrinimo ir organizavimo Lietuvos Respublikoje teisinius pagrindus, priešgaisrinės saugos užtikrinimo sistemą, valstybės ir savivaldybių institucijų bei įstaigų funkcijas reglamentuoja Priešgaisrinės saugos įstatymas. Pagal šį įstatymą ir jį įgyvendinančius teisės aktus formuoti valstybės politiką šioje srityje ir užtikrinti priešgaisrinės saugos organizavimą visoje Lietuvos Respublikos teritorijoje pavesta Vidaus reikalų ministerijai. Priešgaisrinės saugos funkcijas pagal kompetenciją vykdo Vyriausybė, valstybės ir savivaldybių institucijos (2 pav.).

² Lietuvos Respublikos priešgaisrinės saugos įstatymas, 2 str. 9 d.

³ Lietuvos Respublikos vietos savivaldos įstatymas, 1994-07-07, Nr. I-533 (2008-09-15 įstatymo redakcija) 7 str. 1 d. 4 p.

2 pav. Priešgaisrinės saugos srityje veikiančios institucijos

Šaltinis – Priešgaisrinės saugos įstatymas, kiti teisės aktai, reglamentuojantys institucijų, veikiančių priešgaisrinės saugos srityje, veiklą.

Priešgaisrinės saugos užtikrinimo sistemos uždaviniai yra gaisrų prevencijos organizavimas ir priežiūra, gaisrų gesinimas, žmonių ir turto gelbėjimas gaisro metu⁵. Kadangi priešgaisrinės gelbėjimo pajėgos pagal Civilinės saugos įstatymą⁶ priskiriamos civilinės saugos sistemos pajėgoms, jos taip pat vykdo gelbėjimo, paieškos ir kitus neatidėliotinus darbus įvykių, ekstremaliųjų įvykių ir situacijų metu. Šie darbai 2010–2012 m. sudarė vidutiniškai apie 37 proc. visų priešgaisrinių gelbėjimo pajėgų vykdytų darbų. VRM veiklos ataskaitose nurodyta, kad 2010 m. priešgaisrinės gelbėjimo pajėgos buvo pajėgios per vieną valandą pradėti vykdyti pilnaverčius gelbėjimo darbus tik 42 savivaldybėse, 2011 m. – 43-ose. 2012 m. ataskaitoje nurodyta, kad 60 proc. (36) savivaldybių priešgaisrinės gelbėjimo pajėgos gali visaverčiai reaguoti pagal nustatytus reikalavimus.

Savaniškos ugniagesių formuotės įsteigtos aštuonių savivaldybių teritorijose ir jos tik epizodiškai dalyvauja gesinant gaisrus, gelbėjant žmones ir turtą.

⁴ Ugniagesių gelbėtojų mokykla, Bendrasis pagalbos centras, Specialioji priešgaisrinė gelbėjimo valdyba, Gaisrinių tyrimų centras, 3 priešgaisrinės gelbėjimo valdybos (tarnybos) objektų apsaugai.

⁵ Lietuvos Respublikos priešgaisrinės saugos įstatymas, 3 str. 3 d.

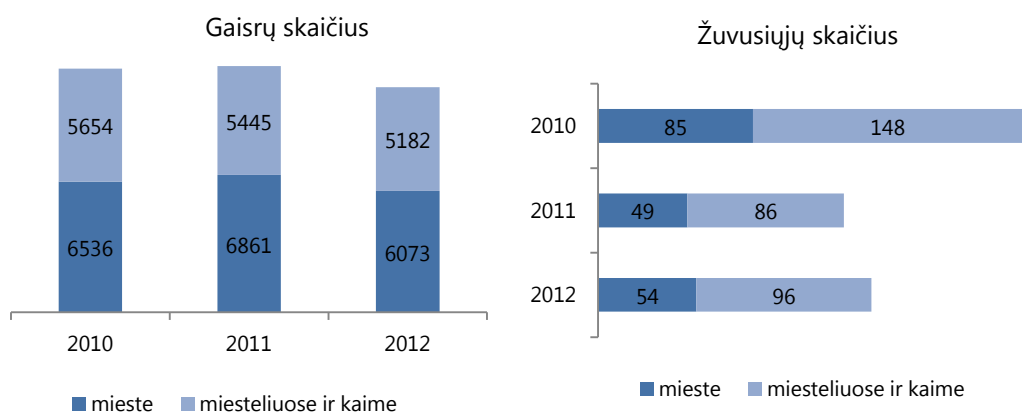
⁶ Lietuvos Respublikos civilinės saugos įstatymas, 1998-12-15 Nr. VIII-971, 19 str. 2 d. 1 p.

Žinybinės priešgaisrinės pajėgos steigiamos gaisro atžvilgiu pavojinguose objektuose. Šiuose objektuose 2010–2012 m. kilo mažiau nei 0,1 proc. gaisrų (nuo visų gaisrų skaičiaus). Todėl šių priešgaisrinių gelbėjimo pajėgų audito metu nevertinome.

VPGT veiklos užtikrinimui 2010–2012 m. skirta 576,6 mln. Lt, savivaldybėms perduotai valstybinei priešgaisrinės saugos funkcijai vykdyti – 147,9 mln. Lt. 2013 m. VPGT planuota skirti 190,9 mln. Lt, savivaldybėms – 54,7 mln. Lt.

Lietuvoje 2010 m. kilo 12 190 gaisrų, 2011 m. – 12 306, 2012 m. – 11 255. Beveik pusė gaisrų 2010–2012 m. kilo miesteliuose ir kaimo vietovėse, kuriose gyvena trečdalis Lietuvos gyventojų, tačiau juose žuvo beveik dvigubai daugiau žmonių nei mieste (3 pav.).

3 pav. Gaisrų ir žuvusiųjų juose skaičius pagal gyvenamąją vietovę

Šaltinis – PAGD statistiniai duomenys

2012 m. 100 tūkst. Lietuvos gyventojų teko 4,4 gaisruose žuvusių žmonių, kaimyninėje Latvijoje – 4,9, Estijoje – 4,2. Palyginus šį rodiklį su kaimyninės šalies Lenkijos analogišku rodikliu, nustatyta, kad Lietuvoje šis skaičius tris kartus didesnis.

Siekiant įvertinti, ar yra galimybių mažinti gaisrų ir juose žuvusių asmenų skaičių, į valstybinio audito programą buvo įtrauktas auditas „Priešgaisrinės saugos užtikrinimo sistema“.

Auditas atliktas pagal Valstybinio audito reikalavimus ir Tarptautinius aukščiausiąjį audito institucijų standartus. Atlikdami auditą darėme prielaidą, kad visi auditoriams pateikti dokumentai yra teisingi, išsamūs ir galutiniai, o jų kopijos atitinka originalus. Informacija apie audito apimtį ir metodus pateikta ataskaitos 1 priede.

AUDITO REZULTATAI

1. NEAIŠKIAI NUSTATYTA, KOKIOS APIMTIES PRIEŠGAISRINĖS SAUGOS FUNKCIJĄ VALSTYBĖ PERDAVĖ SAVIVALDYBĖMS

Siekiant, kad VRM galėtų tinkamai užtikrinti priešgaisrinės saugos organizavimą visoje Lietuvos Respublikos teritorijoje, teisės aktuose turėtų būti aiškiai nustatytos VPGT ir SPT priešgaisrinių gelbėjimo pajėgų funkcijos ir jų apimtys. Nuo subjektams priskirtų funkcijų priklauso jų veiklai vykdyti reikalingos technikos, įrangos, žmogiškųjų išteklių poreikis ir lėšų, skiriamų veiklai vykdyti, dydis.

VPGT funkcijos įvairiuose teisės aktuose⁷ aiškiai įvardytos: gesinti gaisrus ir atlikti gelbėjimo darbus didelių pramoninių, transporto avarijų, kitų įvykių, ekstremalių įvykių vietose, likviduoti cheminius ir radiacinius incidentus, atlikti gelbėjimo darbus ir teikti pagalbą aukštyje, ant vandens ir po vandeniu ir t. t. Ugniagesių atliekami darbai skiriasi priklausomai nuo APGV komandoms ir PGT numatytų funkcijų. APGV komandos ir PGT pagal gaisrų gesinimo ir gelbėjimo bei kitų darbų sudėtingumą suskirstytos į tris klases⁸. Pagal tai, kokiai klasei priskirta komanda, priklauso, kokius darbus ji atliks, komandos sudėtis, aprūpinimas apsaugos ir darbo priemonėmis bei technika.

Pavyzdys

Pirmajai klasei priskiriamos APGV komandos ir PGT, profiliuotos atlikti specifinius ir sudėtingus gelbėjimo darbus (vandenyje, labai užterštoje pavojingomis cheminėmis, radioaktyviosiomis ar biologinėmis medžiagomis aplinkoje ir kt.) ir turinčios šiems darbams parengtus darbuotojus ir specialias asmeninės apsaugos bei darbo priemones, techniką.

Skirtingai nei VPGT, teisės aktuose aiškiai neapibrėžta ir nedetalizuota, kokius darbus turi vykdyti SPT ugniagesiai, gesindami gaisrus ir vykdydami gelbėjimo darbus.

Priešgaisrinės saugos valstybinė (valstybės perduota savivaldybėms) funkcija, vadovaujantis Vietos savivaldos įstatymu, savivaldybėms buvo perduota 2000 metais. Savivaldybės, įgyvendindamos valstybines (perduotas savivaldybėms) funkcijas, turi įstatymų nustatytą

⁷ Lietuvos Respublikos priešgaisrinės saugos ir Civilinės saugos įstatymuose; Priešgaisrinės apsaugos ir gelbėjimo departamento prie Vidaus reikalų ministerijos direktoriaus įsakymais patvirtintuose: 2003-06-20 Nr. 111 – Gaisrų gesinimo organizavimo nuostatuose, galiojusiuose iki 2013-11-27, 2013-11-18 Nr. 1-280 – Priešgaisrinių gelbėjimo pajėgų atliekamų gaisrų gesinimo ir kitų gelbėjimo darbų organizavimo nuostatuose, įsigaliojusiuose nuo 2013-11-27; 2008-12-29 Nr. 1-415 – Operacinio vadovavimo priešgaisrinėms gelbėjimo pajėgoms lygmenų nustatymo ir operacinio vadovavimo vykdymo tvarkos apraše, galiojusiame iki 2013-11-27; 2010-03-10 Nr. 1-101 – Laikinajame priešgaisrinių gelbėjimo pajėgų pasirengimo gesinti ir veiksmų gesinant gaisrus tvarkos apraše (III-V skyrius ir 67 p. galiojo iki 2013-11-27); 2010-01-26 Nr. 1-25 – Apskričių priešgaisrinių gelbėjimo valdybų nuostatuose; Privalomojo pirmosios pagalbos mokymo programoje, patvirtintoje Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2008-01-28 įsakymu Nr. V-69.

⁸ Priešgaisrinės apsaugos ir gelbėjimo departamento prie Vidaus reikalų ministerijos direktoriaus 2008-12-29 įsakymu Nr. 1-414 patvirtintas Apskričių priešgaisrinių gelbėjimo valdybų komandų ir apskričių priešgaisrinių gelbėjimo valdybų priešgaisrinių gelbėjimo tarnybų suskirstymo į klases aprašas. Valstybinės priešgaisrinės gelbėjimo tarnybos atliekamų gelbėjimo darbų paskirstymas VPGT struktūriniams padaliniais reglamentuotas nuo 2013-11-27 įsigaliojusiu Priešgaisrinių gelbėjimo pajėgų atliekamų gaisrų gesinimo ir kitų gelbėjimo darbų organizavimo nuostatų 14 p.

sprendimų priėmimo laisvę, tačiau jų veiklą, įgyvendinant šias funkcijas, gali riboti valstybės institucijų ir (arba) pareigūnų sprendimai⁹. VRM nėra nustačiusi reikalavimų, kaip savivaldybės turėtų organizuoti valstybinės priešgaisrinės saugos funkcijos atlikimą. Pagal Priešgaisrinės saugos įstatymą SPT yra nuolatinės parengties civilinės saugos ir gelbėjimo sistemos dalis, gesinanti gaisrus ir atliekanti pirminius žmonių bei turto gelbėjimo darbus. Teisės aktuose sąvoka „pirminiai žmonių ir turto gelbėjimo darbai“ neapibrėžta. Išanalizavus dešimties SPT nuostatus, nustatyta, kad juose neįvardyta, kokie darbai laikytini pirminiais žmonių ir turto gelbėjimo darbais. Norėdami išsiaiškinti, kaip šią sąvoką supranta SPT ir PAGD vadovai, apklausėme dešimt SPT ir PAGD. Apklausos rezultatai rodo, kad vadovai skirtingai interpretuoja sąvoką „pirminiai žmonių ir turto gelbėjimo darbai“. Dalis (6 iš 10) vadovų šią sąvoką supranta kaip SPT ugniagesių gesinimo ir gelbėjimo darbų vykdymą iki atvykstant VPGT pajėgoms. Kiti vadovai nurodė, kad įstatyme minimi „pirminiai“ darbai neatitinka realiai SPT vykdomų darbų apimtys, nes SPT vykdo baigiamuosius gesinimo darbus, likviduoja padarinius, budi incidento vietoje po baigiamųjų darbų. PAGD teigimu, „pirminius gaisrų gesinimo ir gelbėjimo darbus sudaro: žvalgyba, įvykio vertinimas, gaisro lokalizavimas, pirmos medicininės pagalbos suteikimas nukentėjusiesiems. Gaisro lokalizavimas įeina į turto gelbėjimo darbus – kuo greičiau bus lokalizuota, tuo mažiau bus sunaikinta turto.“

Siekdami nustatyti, kokius faktiškai darbus vykdo SPT, jas apklausėme, prašydami nurodyti, kokius darbus vykdė šios tarnybos. Apklausos rezultatai parodė, kad visos 51 SPT vykdė gaisrų gesinimo darbus, o kitus jų nurodytus darbus vykdė ne visos (4 pav.)

4 pav. SPT, vykdžiusių nurodytus darbus, skaičius

Šaltinis – SPT duomenys

Kai kurios SPT nurodė, kad vykdė ir kitus darbus, tokius, kaip pagalba specialiosioms tarnyboms, medžių, užvirtusių ant kelių ruožo, šalinimas, užterštos kelio dangos plovimas po eismo įvykių, užklampusių automobilių ištraukimas, vandens iš užsemtų patalpų šalinimas, budėjimas sprogmenų likvidavimo vietose, budėjimas per masinius renginius, kanalizacijos ir drenažo prapūtimo darbai, kaminų valymas ir t. t.

Visos SPT nurodė, kad atliekami darbai priklauso nuo turimos technikos ir specialios įrangos. Nors visoms SPT pavesta vienoda funkcija – atlikti pirminius žmonių bei turto gelbėjimo darbus, jų aprūpinimas technika ir specialia įranga skiriasi.

⁹ Lietuvos Respublikos vietos savivaldos įstatymas, 5 str. 1 d. 2 p.

Pavyzdys

1. Jurbarko SPT nurodė, kad ugniagesiai gelbėja skęstančiuosius, nes turi valčių, gelbėjimo ratų, liemenių.
2. Rokiškio SPT nurodė, kad turimu specialiu automobiliu likviduoja naftos produktų išsiliejimo į aplinką padarinius įvykus eismo avarijai ar išsiliejus dyzelinui magistraliniame produktotiekyje „Družba“, einančiame per Rokiškio rajono teritoriją.

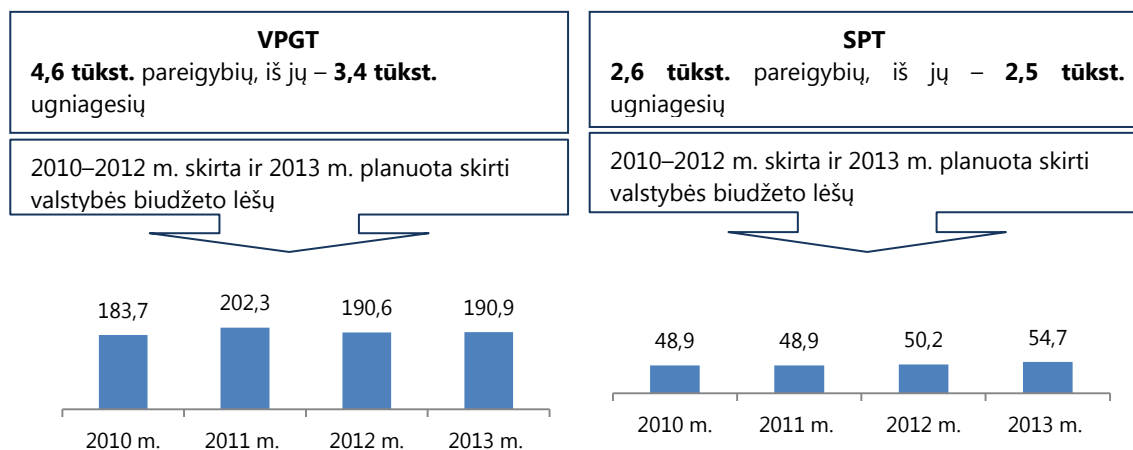
SPT vadovų nuomone, pirmųjų pajėgų, atvykusių į gaisro vietą, veiksmai labai svarbūs tolesnei gaisro gesinimo eigai, todėl siekiant sumažinti gaisro pasekmes ir laukiant, kol atvyks VPGT pajėgos, aprūpintos reikiama įranga, savivaldybių ugniagesiai kaimo vietovėse turėtų atlikti visus žmonių gelbėjimo darbus.

Audito metu PAGD direktoriaus įsakymu¹⁰ buvo patvirtinti Priešgaisrinių gelbėjimo pajėgų atliekamų gaisrų gesinimo ir kitų gelbėjimo darbų organizavimo nuostatai. Tačiau ir juose aiškiai neapibrėžta ir nedetalizuota, kokius gelbėjimo darbus turi vykdyti SPT ugniagesiai, o tik nurodyta, kad „gelbėjimo darbai, kuriuos pradeda vykdyti pirmąją transporto priemone atvykę pareigūnai (darbuotojai), vertinami kaip pirminiai gelbėjimo darbai“.

Aiškiai nenustačius, kokios apimties priešgaisrinės saugos funkciją SPT turi vykdyti, nėra galimybės tinkamai įvertinti žmogiškųjų, materialinių ir finansinių išteklių poreikį.

VPGT ir SPT veiklai užtikrinti 2010–2012 m. skirta 724,5 mln. Lt. 2013 m. VPGT ir SPT planuota skirti – 245,6 mln. Lt (5 pav.). Savivaldybės šiai perduotai funkcijai atlikti kasmet panaudojo vidutiniškai apie 2 mln. Lt savivaldybės biudžeto lėšų.

5 pav. VPGT ir SPT pareigybės 2013 m. birželio 1 d., finansavimas 2010–2013 m.

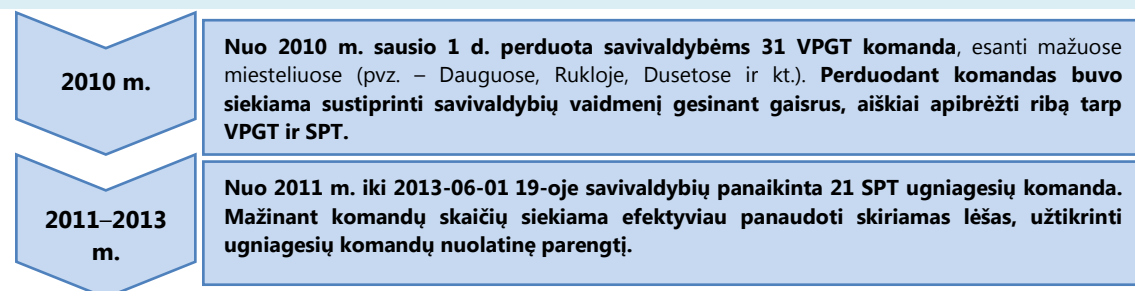
Šaltinis – Valstybės kontrolė pagal PAGD ir SPT duomenis

2010 m. savivaldybėms perdavus 31 VPGT komandą (279 darbuotojus), motyvuojant, kad būtina stiprinti SPT vaidmenį gesinant gaisrus, SPT 2011 m. buvo skirta tiek pat valstybės biudžeto lėšų, kaip ir 2010 m., o VPGT – 9,2 proc. daugiau. Nuo 2011 m. pagal PAGD pateiktus pasiūlymus savivaldybių merams sumažinti SPT ugniagesių komandas, motyvuojant, kad bus efektyviau naudojamos funkcijai atlikti skiriamos valstybės biudžeto lėšos, iki 2013 m. birželio 1 d. buvo

¹⁰ Priešgaisrinių gelbėjimo pajėgų atliekamų gaisrų gesinimo ir kitų gelbėjimo darbų organizavimo nuostatų 48 p.

panaikinta 21 SPT komanda (atleisti 189 darbuotojai) (6 pav.), tačiau nuo 2011 m. SPT skiriamų valstybės biudžeto lėšų dydis kasmet didėjo.

6 pav. Priešgaisrinių gelbėjimo pajėgų (VPGT ir SPT) struktūrinių padalinių pertvarkymai 2010–2013 m.

Šaltinis – Valstybės kontrolė pagal PAGD dokumentus

2007 m. PAGD direktoriaus įsakymu¹¹ buvo patvirtinta darbo grupė VPGT ir SPT tolesnės veiklos klausimams spręsti. Šios darbo grupės išvadose pažymėta, kad sistemos tobulinimas turi būti vykdomas etapais ir nurodyta, kad „pirmiausia VPGT priklausančias komandas, esančias miesteliuose ir pagal savo funkcijas artimas savivaldybių ugniagesių komandoms, perduodant savivaldybėms“. Planavimo dokumentas, kuriame būtų įvertinta priešgaisrinių gelbėjimo pajėgų veikla, pasirinkto priešgaisrinės saugos funkcijos organizavimo visoje Lietuvos Respublikos teritorijoje būdo privalumai ir trūkumai ir numatyti pajėgų pertvarkymo tikslai, priemonės, etapai, atsakingi vykdytojai bei siejami rezultatai nebuvo parengtas. Todėl pradėta vykdyti priešgaisrinių gelbėjimo pajėgų pertvarka gali būti neefektyvi ir nerezultatyvi.

Jei būtų apibrėžta sąvoka „pirminiai žmonių ir turto gelbėjimo darbai“ ir nustatyti reikalavimai, kaip savivaldybės turėtų organizuoti valstybinės priešgaisrinės saugos funkcijos atlikimą, atsirastų galimybė pagrįsti šiai funkcijai atlikti reikalingų žmogiškųjų išteklių, technikos, įrangos ir priemonių poreikį, nuo kurio priklauso skiriamų valstybės biudžeto lėšų dydis. Tai padėtų VRM geriau užtikrinti priešgaisrinės saugos organizavimą visoje Lietuvos Respublikos teritorijoje ir įvertinti valstybinės perduotos savivaldybėms funkcijos atlikimo rezultatyvumą.

2. NETINKAMI PRIEŠGAISRINIŲ GELBĖJIMO PAJĖGŲ ŽMOGIŠKIEJI IŠTEKLIAI

2.1. Trūksta ugniagesių budinčioms pamainoms suformuoti

¹¹ Priešgaisrinės apsaugos ir gelbėjimo departamento prie Vidaus reikalų ministerijos direktoriaus 2007-10-16 įsakymas Nr. 1-304 „Dėl darbo grupės valstybinės priešgaisrinės gelbėjimo tarnybos ir savivaldybių priešgaisrinių tarnybų tolesnės veiklos klausimams spręsti sudarymo“.

Priešgaisrinės gelbėjimo pajėgos privalo dirbti nepertraukiamo budėjimo režimu ir būti pasirengusios nuolat teikti pagalbą, todėl jų darbas organizuojamas pamainomis. Teisės aktuose nustatyti minimalūs budinčios pamainos sudėties reikalavimai¹² (toliau – Reikalavimai).

VPGT budinčių pamainų formavimas

VPGT darbuotojų skaičius budinčioje pamainoje priklauso nuo priskirtų vykdyti funkcijų sudėtingumo ir nuo turimos gesinimo ir gelbėjimo technikos. Priklausomai nuo to, kokiai klasei priskirta komanda, pamainoje turėtų būti nuo dviejų iki dvylikos ugniagesių. VPGT budinčias pamainas sudaro skyriai, kurie į įvykių vietas išvyksta gaisrų gesinimo ir gelbėjimo transporto priemonėmis ir gali savarankiškai atlikti įvykio likvidavimo darbus.

Išanalizavus visų 10 APGV pateiktą informaciją, nustatyta, kad 2012 m. beveik visų valstybės priešgaisrinių pajėgų, išskyrus Prienų PGT Birštono komandą, Kalvarijos PGT, Vilkaviškio PGT Kybartų komandą, budinčios pamainos neatitiko nustatytų Reikalavimų. Todėl daugumoje budinčių pamainų nebuvo galima suformuoti visos sudėties skyrių, galinčių savarankiškai veikti gaisrų metu.

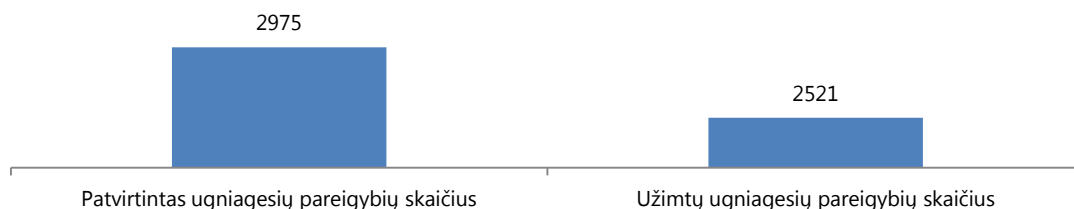
Pavyzdys

1. Širvintų PGT 2012 m. pagal nustatytus Reikalavimus budinčiose pamainose turėjo budėti ne mažiau kaip 9 ugniagesiai, tačiau dažniausiai (80,8 proc. darbo laiko) budėjo po 5 (ir mažiau) ugniagesius. 70 dienų (19,2 proc. viso darbo laiko) budėjo po 6 (ir daugiau) (7) ugniagesius.
2. Anykščių PGT budinti pamaina turi būti suformuota iš 2 skyrių: viename skyriuje turi budėti 5 darbuotojai, o antrame skyriuje – 4. Nuo 2013-01-01 iki 2013-09-13 budinčiose pamainose 51 kartą budėjo 5 darbuotojai iš devynių.

PAGD skaičiavimų duomenimis, pagal Reikalavimus 2013 m. birželio 1 d. VPGT struktūrinių padalinių APGV budinčios pamainos turėjo būti suformuotos iš 3045 ugniagesių. Kiek pareigybių turėtų būti įsteigta, kad būtų užtikrintas minimalių Reikalavimų laikymasis, audito metu PAGD nebuvo nustatęs.

2013 m. birželio 1 d. APGV buvo įsteigtos 2975 ugniagesių pareigybės, 15 proc. jų buvo neužimtos (7 pav.).

7 pav. Patvirtintų ir užimtų VPGT (APGV) ugniagesių pareigybių skaičius 2013 m. birželio 1 d.

Šaltinis – PAGD duomenys

¹² Minimalūs budinčios pamainos sudėties reikalavimai nustatyti Priešgaisrinės saugos užtikrinimo standarte, patvirtintame Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2013-04-17 nutarimu Nr. 354. Analogiškai budinčių pamainų sudėties reikalavimai buvo nustatyti 2012 m. Priešgaisrinių gelbėjimo pajėgų reagavimo į pranešimus kriterijų apraše, patvirtintame Priešgaisrinės apsaugos ir gelbėjimo departamento prie Vidaus reikalų ministerijos direktoriaus 2012-02-13 įsakymu Nr. 1-53. Šis įsakymas neteko galios nuo 2013 m. gegužės 1 d. įsigaliojus minėto standarto nuostatom.

Valstybės tarnybos departamentas skelbia¹³ duomenis apie valstybės tarnautojų ir darbuotojų, dirbančių pagal darbo sutartis valstybės institucijose, neužimtų pareigybių skaičių. Palyginome neužimtų ugniagesių pareigybių dalį su skelbiama valstybės tarnautojų ir darbuotojų, dirbančių pagal darbo sutartis valstybės institucijose, neužimtų pareigybių dalimi. Nustatėme, kad neužimtų ugniagesių pareigybių dalis 2013 m. birželio 1 d. beveik du kartus viršijo valstybės tarnautojų ir darbuotojų, dirbančių pagal darbo sutartis valstybės institucijose, neužimtų pareigybių dalį (ši dalis 2013 m. birželio 1 d. buvo 8 proc.).

PAGD, APGV aiškinimu, pagrindinės priežastys, kodėl neužpildomos laisvos pareigybės – kandidatai į ugniagesius neatitinka keliamų sveikatos reikalavimų ir tai, kad nedidelis darbo užmokestis nemotyvuoja tapti ugniagesiu.

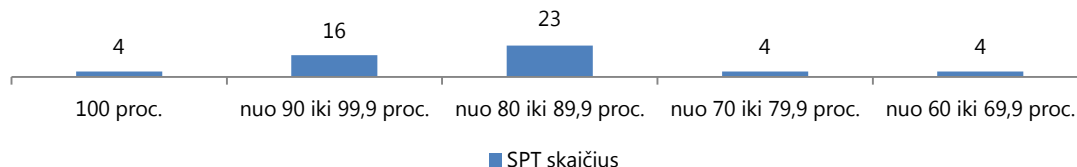
Kandidatų pasirinkimą riboja Vidaus tarnybos statuto normos dėl amžiaus apribojimo. Pagal šias normas¹⁴ asmuo, pretenduojantis į vidaus tarnybą, turi būti ne vyresnis kaip 30 metų (asmuo, turintis aukštąjį universitetinį arba aukštąjį neuniversitetinį išsilavinimą – ne vyresnis kaip 35 metų). Vidaus reikalų įstaigos vadovas, atsižvelgdamas į vidaus reikalų įstaigų poreikius ir gavęs vidaus reikalų ministro sutikimą, turi teisę priimti į vidaus tarnybą asmenis, kurių amžius viršija nustatytą maksimalią amžiaus ribą. 2010–2013 m. (iki spalio mėn.) buvo duoti 4 sutikimai asmenims, pageidaujantiems tapti ugniagesiais. 2013 m. rengiamame Vidaus tarnybos statuto pakeitimo įstatymo projekte¹⁵ minėtą normą numatyta pakeisti, atsisakant asmeniui, pretenduojančiam į vidaus tarnybą, maksimalaus amžiaus ribos.

Valstybės kontrolė, 2011 m. atlikusi veiklos auditą¹⁶, nustatė vidaus tarnybos valdymo trūkumų, tarp jų ir dėl pareigūnų darbo užmokesčio nustatymo. Nustatytiems trūkumams šalinti pateikė rekomendacijas Vyriausybei ir VRM. Praėjus beveik 3 metams rekomendacijos dar nebuvo įgyvendintos.

SPT budinčių pamainų formavimas

Pagal Reikalavimus SPT budinti pamaina turi būti sudaryta iš dviejų darbuotojų. 2012 m. ištisus metus pamainose budėjo du darbuotojai tik keturiose SPT – Kretingos, Neringos, Rokiškio, Švenčionių (8 proc. nuo visų SPT). Kitose SPT nuolatinis dviejų darbuotojų budėjimas nebuvo užtikrintas, tam tikrą laiką budėjo vienas darbuotojas (8 pav.)

8 pav. Dviejų darbuotojų budėjimo pamainoje SPT užtikrinimas (proc.) 2012 m.

Šaltinis – PAGD duomenys

¹³ Prieiga per internetą <http://www.vtd.lt/index.php?1294156426>.

¹⁴ Vidaus tarnybos statutas, patvirtintas Lietuvos Respublikos 2003-04-29 įstatymu Nr. IX-1538, 6 str. 1 d. 2 p., 3 d.

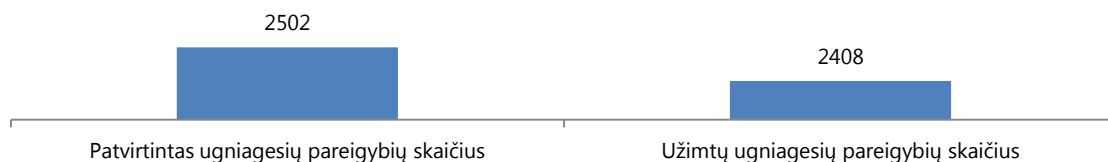
¹⁵ Lietuvos Respublikos vidaus tarnybos statuto pakeitimo įstatymo projektas 2013 m. rugpjūčio 27 d. įregistruotas Lietuvos Respublikos Seimo teisės aktų projektų sistemoje Nr. 12-3633-03.

¹⁶ Valstybės kontrolės valstybinio veiklos audito 2011-01-13 ataskaita „Statutinės vidaus tarnybos valdymas“ Nr. VA-P-40-3-2, prieiga per internetą http://www.vkontrolė.lt/audito_ataskaitos.aspx?tipas=2.

Pagal vidaus reikalų ministro patvirtintą Valstybinėms (valstybės perduotoms savivaldybėms) funkcijoms atlikti lėšų apskaičiavimo metodiką¹⁷ finansuojamas 1 skyrininko ir 8 ugniagesių pareigybių išlaikymas vienoje ugniagesių komandoje, tačiau SPT nurodė, kad tiek pareigybių nepakanka būdinčioms pamainoms sudaryti, nes neįvertinta, kad ugniagesių nebūna darbe dėl atostogų, laikinojo nedarbingumo ir kitų priežasčių.

2013 m. birželio 1 d. duomenimis, SPT dirbo 2408 ugniagesiai ir buvo 94 (3,7 proc. nuo patvirtintų ugniagesių pareigybių skaičiaus) neužimtos pareigybės (9 pav.).

9 pav. Patvirtintų ir užimtų SPT ugniagesių pareigybių skaičius 2013 m. birželio 1 d.

Šaltinis – SPT duomenys

Kilus gaisrui ir į gaisravietę atvykus ne visos sudėties suformuoti VPGT būdinčiai pamainai, nėra galimybės tinkamai atlikti gaisro gesinimo ir gelbėjimo darbų. Dėl to pagalba gali būti suteikta neoperatyviai, nes tektų kviestis papildomas pajėgas iš kitų struktūrinių padalinių arba gaisrų gesinimo ir gelbėjimo darbus vykdyti pažeidžiant darbų saugos reikalavimus.

Pavyzdys

Pagal Klaipėdos APGV Kretingos PGT 2012 m. birželio 21 d. gaisro, kilusio 2012 m. birželio 15 d. Kretingos r. Padvarių kaime UAB „VUDVA & Co“, aprašymą. Į gaisro vietą pirmasis atvyko Kretingos PGT antrojo skyriaus ekipažas, kurį sudarė 2 ugniagesiai, nors pagal minimalius Reikalavimus būdinčios pamainos skyrius turėjo būti sudarytas iš 4 ugniagesių.

Tuo metu Kretingos PGT pirmasis skyrius buvo išvykęs gesinti kito gaisro. Pirmojo skyriaus ekipažas atvyko vėliau – po 10 min. Ekipažą sudarė 4 darbuotojai, nors pagal minimalius Reikalavimus būdinčios pamainos skyrius turėjo būti sudarytas iš 5 darbuotojų.

Gaisras buvo lokalizuotas per 2 val. 13 min. nuo pranešimo apie kilusį gaisrą gavimo.

SPT vadovų teigimu, kilus gaisrui ir į gaisro vietą atvykus vienam ugniagesiui, jis negali pradėti gaisro gesinimo darbų, nes būtina atlikti žvalgybą, įvertinti įvykį ir jo keliamą grėsmę, įjungti siurbį, tiekti vandenį. Šiuos darbus turi atlikti du ugniagesiai, nes vienas jų turi prižiūrėti gaisrinės automobilinės cisternos ir įrangos veikimą, o kitas – pradėti gaisro lokalizavimo darbus.

Pavyzdys

Iš Kupiškio PGT viršininko 2013-02-14 tarnybinio pranešimo dėl gaisro, kilusio Palevenės kaime. 2013 m. vasario 13 d. į Palevenės kaimą, Noriūnų seniūnijoje, Kupiškio r. gesinti degantį ūkinį pastatą pirmoji į vietą atvyko Noriūnų ugniagesių komanda (1 ugniagesys), po to atvyko Kupiškio PGT pirmasis skyrius (kiek ugniagesių nenurodyta) ir Antašavos ugniagesių komanda (1 ugniagesys). Pranešime nurodyta, kad SPT Noriūnų ir Antašavos ugniagesių komandų ekipažuose buvo tik po vieną ugniagesį, kurie gaisro metu tik vežiojo vandenį iš hidranto ir negalėjo atlikti pagrindinės funkcijos – gesinti gaisro.

¹⁷ Patvirtinta Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministro 2006-06-09 įsakymu Nr. 1V-218 (2012-07-26 įsakymo redakcija).

Nors trūksta ugniagesių, tačiau gesinant gaisrus, nebuvo išnaudotos galimybės savanoriškomis ugniagesių formuotėmis papildyti priešgaisrines gelbėjimo pajėgas. 2002 metais priimtame Priešgaisrinės saugos įstatyme buvo numatyta, kad savanoriškos ugniagesių formuotės yra priešgaisrinių gelbėjimo pajėgų dalis. Beveik dešimt metų VRM, kuriai pavesta formuoti valstybės politiką viešojo saugumo srityse, organizuoti, koordinuoti ir kontroliuoti jos įgyvendinimą¹⁸ ir užtikrinti priešgaisrinės saugos organizavimą visoje Lietuvos Respublikos teritorijoje ir neparengė teisės aktų, būtinų savanorių ugniagesių formuočių steigimuisi ir jų veiklai. 2012 metais parengtas Priešgaisrinės saugos įstatymo pakeitimo ir papildymo įstatymo projektas¹⁹, kuriame numatyti savanorių ugniagesių rinktinės organizavimo, veikimo teisiniai ir organizaciniai pagrindai, įtvirtintos savanorių ugniagesių socialinės garantijos ir reglamentuota ugniagesių rinktinių ir jų narių veikla.

2013 m. birželio 1 d. tik aštuoniose savivaldybėse (Akmenės r., Šiaulių r., Kelmės r., Šakių r., Tauragės r., Vilniaus r., Trakų r., Neringos) buvo įkurtos savanorių ugniagesių formuotės (draugijos, rinktinės), kurios vienijo 339 narius. Jų veikla gesinant gaisrus epizodiška. Šios pajėgos neįtrauktos į Priešgaisrinių gelbėjimo pajėgų sutelkimo ekstremalioms situacijoms, ekstremaliems įvykiams ar incidentams likviduoti planus²⁰, kuriais remiantis priešgaisrinės gelbėjimo pajėgos siunčiamos į gaisrus. Išsamiau apie savanorių skaičių ir jų veiklą žr. 3 priede.

Jei būtų nustatytas ugniagesių poreikis ir imamasi priemonių laisvoms pareigybėms užpildyti bei savanoriškoms ugniagesių formuotėms veikti, būtų sudarytos geresnės galimybės suformuoti tokias priešgaisrinės gelbėjimo pajėgas, kurios būtų pasirengusios nuolat teikti kokybišką pagalbą.

2.2. Ne visi ugniagesiai turi reikiamą kompetenciją

Gaisrų gesinimo ir gelbėjimo darbus gali atlikti ir jiems vadovauti tik atitinkamą kvalifikaciją turintys pareigūnai (darbuotojai)²¹. 95 proc. VPGT ugniagesių yra statutiniai pareigūnai.

SPT ugniagesiai dirba pagal darbo sutartį ir neturi pareigūno statuso. Kvalifikacijos ir kiti reikalavimai asmeniui, pretenduojančiam tapti statutiniu VPGT ugniagesiu, kaip ir visiems vidaus tarnybos pareigūnams, yra nustatyti Vidaus tarnybos statute²² ir pareigybių aprašymuose. Ugniagesiams, dirbantiems pagal darbo sutartį, teisės aktuose nustatyti reikalavimai tik sveikatos būklei (1 lentelė).

1 lentelė. Teisės aktuose nustatyti reikalavimai asmeniui, pretenduojančiam tapti VPGT ir SPT ugniagesiu

Reikalavimai	VPGT statutiniu ugniagesiu	SPT ugniagesiu ir VPGT nestatutiniu ugniagesiu
Amžiui	Asmuo, pretenduojantis tapti ugniagesiu, turi	Nenustatyti

¹⁸ Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2001-03-14 nutarimu Nr. 291 patvirtinti Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos nuostatai.

¹⁹ Lietuvos Respublikos priešgaisrinės saugos įstatymo 1, 2, 7, 10, 11, 14, 16, 17, 18 straipsnių pakeitimo ir papildymo, įstatymo papildymo nauju šeštuoju skyriumi įstatymo projektas 2012 m. liepos 20 d. įregistruotas Lietuvos Respublikos Seimo teisės aktų projektų sistemoje Nr. XIP-4671.

²⁰ Planai sudaromi remiantis Priešgaisrinių gelbėjimo pajėgų sutelkimo ekstremalioms situacijoms, ekstremaliems įvykiams ar incidentams likviduoti plano sudarymo instrukcija, patvirtinta Priešgaisrinės apsaugos ir gelbėjimo departamento prie Vidaus reikalų ministerijos direktoriaus 2008-12-29 įsakymu Nr. 415.

²¹ Iki 2013-11-27 galiojusių Gaisrų gesinimo organizavimo nuostatų 17.6 p. ir nuo 2013-11-27 įsigaliojusių Priešgaisrinių gelbėjimo pajėgų atliekamų gaisrų gesinimo ir kitų gelbėjimo darbų organizavimo nuostatų 8.6 p.

²² Vidaus tarnybos statutas 6, 7 str.

	būti sukakęs ne mažiau kaip 18 metų ir ne daugiau kaip 30 metų (turintis aukštąjį universitetinį arba aukštąjį neuniversitetinį išsilavinimą – ne daugiau kaip 35 metus).	
Sveikatos būklei	Būti tokios sveikatos būklės, kuri leistų eiti pareigas vidaus tarnyboje. Sveikatos būklę tikrina Centrinė medicinos ekspertizės komisija.	Būti tokios sveikatos būklės, kuri leistų dirbti darbo aplinkoje, kurioje galima profesinė rizika (traumos ar kitokio darbuotojo sveikatos pakenkimo tikimybė dėl kenksmingo ir (ar) pavojingo darbo aplinkos veiksnių poveikio). Sveikata tikrinama asmens sveikatos priežiūros įstaigoje. ²³
Išsilavinimui	Turėti ne žemesnį kaip vidurinį išsilavinimą.	Nenustatyti
Reputacijai	Būti nepriekaištingos reputacijos, neturėti teistumo.	Nenustatyti
Profesiniam pasirengimui	Turėti ugniagesio gelbėtojo profesinę kvalifikaciją (1 metų trukmės mokymo programa).	Nenustatyti
Fiziniam pasirengimui	Būti tokio bendro fizinio pasirengimo, kuris leistų eiti pareigas vidaus tarnyboje. Bendro fizinio pasirengimo reikalavimus nustato vidaus reikalų ministras.	Nenustatyti

Šaltinis – teisės aktai, reglamentuojantys reikalavimus asmeniui, pretenduojančiam tapti ugniagesiu

Kadangi ugniagesiams, dirbantiems pagal darbo sutartį, nustatyti reikalavimai tik sveikatos būklei, analizavome SPT ir VPGT ugniagesių pareigybių aprašymus. Juose VPGT ugniagesiams, dirbantiems pagal darbo sutartis, keliama tokie pat reikalavimai, kaip ir statutiniams ugniagesiams, išskyrus reikalavimus amžiui ir reputacijai (jų nėra).

Išanalizavus dešimties SPT ugniagesių pareigybių aprašymus, nustatyta, kad septynių (iš dešimties) SPT ugniagesiams keliamas reikalavimas turėti pažymėjimą, patvirtinantį ugniagesio kvalifikaciją. Ugniagesių parengimui savivaldybių priešgaisrinėms tarnyboms Ugniagesių gelbėtojų mokykla yra parengusi keturių savaičių trukmės Ugniagesybos ir gelbėjimo darbų mokymo programą²⁴. Nustatyta, kad 2013 m. birželio 1 d. ne visi SPT ugniagesiai (85 proc. nuo visų SPT ugniagesių) buvo apmokyti pagal šią programą. Pagrindinės priežastys, kurias nurodė SPT, – lėšų trūkumas ir tai, kad mokykla šiuos mokymus organizavo retai (2–3 kartus per metus).

Pareigybės aprašymuose SPT ugniagesiams keliama reikalavimai yra skirtingi, nors pavestos vykdyti funkcijos yra analogiškos.

Pavyzdys

1. Septynių SPT ugniagesiams keliamas reikalavimas turėti vidurinį išsilavinimą, trijų SPT – toks reikalavimas nekeliamas.
2. Vienos SPT ugniagesiui keliamas reikalavimas būti nepriekaištingos reputacijos.
3. Trijų SPT ugniagesių pareigybės aprašymuose nustatytas reikalavimas turėti teisę vairuoti C kategorijos transporto priemonę, keturių SPT ugniagesiams keliamas reikalavimas turėti C kategorijos vairuotojo pažymėjimą ir dvejų metų vairavimo patirtį, trijų SPT – toks reikalavimas

²³ Asmenų, dirbančių darbo aplinkoje, kurioje galima profesinė rizika (kenksmingų veiksnių poveikis ir (ar) pavojingas darbas), privalomo sveikatos tikrinimo tvarkos aprašas, patvirtintas Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2000-05-31 įsakymu Nr. 301 (2009-12-29 įsakymo Nr. V-1072 redakcija).

²⁴ Studijų ir mokymo programos pagal AIKOS. Prieiga per internetą: <http://www.aikos.smm.lt/aikos/programos.htm>.

nekeliamas.

Siekdami išsiaiškinti, ar visiems ugniagesiams pakanka turimos kvalifikacijos, išnagrinėjome 2011–2012 m. PAGD pavaldžių įstaigų tarnybinius dokumentus – gaisrų aprašymus²⁵. Išanalizavus atsitiktinės atrankos būdu pasirinktus 45 (iš 169) gaisrų aprašymus, nustatyta, kad dešimtyje jų (22 proc.) SPT ugniagesių gebėjimai gesinant gaisrą buvo įvertinti neigiamai.

Pavyzdys

1. Gaisro, kilusio 2012-05-09 Kauno r., Raudondvario sen., Paštuvos k., Paštuvos šv. Barbaros bažnyčioje, gaisro aprašyme pateiktas vertinimas: gesinant gaisrą ir analizuojant gesinimo eigą nustatyta, kad Kauno r. UK parengtis neužtikrinta. Ugniagesiai atlikdami išsidėstymą daro elementarias taktines klaidas. Trūksta įgūdžių, nemoka naudotis radijo ryšio priemonėmis, nežino radijo ryšio vedimo tvarkos, gaisrinė technika netvarkinga ir nepatikima.
2. Gaisro, kilusio 2012-01-26 Kelmės r. sav. Tytuvėnų bažnyčioje ir vienuolyne, aprašyme konstatuota, kad sudėtinguose gaisruose būtina pasitelkti kuo daugiau VPGT pareigūnų, nes SPT darbuotojai pajėgūs atlikti tik pagalbines funkcijas. Reikalinga stiprinti savivaldybių UK parengtį bei siekti, kad ugniagesiai pastoviai studijuotų išvažiavimo rajoną.

Tam, kad ugniagesiai galėtų tinkamai vykdyti pavestas funkcijas, būtina nuolat lavinti jų profesinius įgūdžius ir žinias. Teisės aktuose nustatyta, kad VPGT pareigūnai privalo nuolat tobulinti kvalifikaciją, nustatyti kvalifikacijos tobulinimo būdai, o SPT ugniagesių reglamentuotas tik vienas iš mokymo būdų – tai mokymas darbo vietoje, kuris yra rekomendacinio pobūdžio (2 lentelė). PAGD direktoriaus įsakymu patvirtinta²⁶ Priešgaisrinių gelbėjimo pajėgų taktinių pratybų rengimo metodika reglamentuoja VPGT, žinybinių priešgaisrinių pajėgų ir savanoriškų ugniagesių formuočių taktinių pratybų rengimo procedūras. SPT įtraukimo į taktines pratybas procedūros reglamentuotos nepakankamai aiškiai, nes minėtoje metodikoje tik nurodyta, kad „pirmas lygmuo – savivaldybių priešgaisrinių tarnybų ugniagesių komandų ir kitų priešgaisrinių gelbėjimo pajėgų, nepriskirtų valstybinei priešgaisrinei gelbėjimo tarnybai, taip pat apskričių priešgaisrinių gelbėjimo valdybų priešgaisrinių gelbėjimo tarnybų rengiamos pratybos“.

2 lentelė. Teisės aktai, reglamentuojantys VPGT ir SPT ugniagesių kvalifikacijos tobulinimą

VPGT	SPT
Pagal teisės aktus ²⁷ VPGT pareigūnai privalo nuolat tobulinti kvalifikaciją ne mažiau kaip 8 val. per metus pagal nustatytas programas.	PAGD direktoriaus įsakymu ²⁸ 2011 m. pabaigoje buvo patvirtintos Savivaldybių priešgaisrinių tarnybų ugniagesių mokymo darbo vietoje organizavimo metodinės

²⁵ Pagal Priešgaisrinės apsaugos ir gelbėjimo departamento prie Vidaus reikalų ministerijos direktoriaus 2001-01-30 įsakymu Nr. 22 patvirtintą Gaisro aprašymo instrukciją gaisro aprašymas – tarnybinis dokumentas, kuriame aprašomi ir analizuojami visų civilinės saugos ir gelbėjimo sistemos pajėgų veiksmai nuo pat signalo apie incidentą gavimo, gaisro gesinimo, jo padarinių likvidavimo metu, naudotos technikos ir įrangos tikslingumas, gaisrų gesinimo eigos (organizavimo) trūkumai, sklaidos, gaisro plitimo sąlygos, aplinkybės, siekiant visapusiškai perteikti gaisro plitimo ir jo gesinimo eigą bei organizacinius principus.

²⁶ Priešgaisrinės apsaugos ir gelbėjimo departamento prie Vidaus reikalų ministerijos direktoriaus 2010-12-23 įsakymas Nr. 1-366 „Dėl Priešgaisrinės apsaugos ir gelbėjimo departamentui prie Vidaus reikalų ministerijos pavaldžių įstaigų ir jų struktūrinių padalinių veiklos kontrolės užtikrinimo“.

²⁷ Vidaus tarnybos statusas, 21 str. 3 d., Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministro 2003-09-15 įsakymu Nr. 1V-334 patvirtintos Vidaus tarnybos sistemos pareigūnų kvalifikacijos tobulinimo taisyklės, Priešgaisrinės apsaugos ir gelbėjimo departamento direktoriaus prie Vidaus reikalų ministerijos 2005-05-24 įsakymu Nr. 163 patvirtinta Valstybinės priešgaisrinės gelbėjimo tarnybos profesinio mokymo organizavimo instrukcija.

²⁸ Priešgaisrinės apsaugos ir gelbėjimo departamento direktoriaus prie Vidaus reikalų ministerijos 2011-12-30 įsakymas Nr. 1-400 „Dėl Savivaldybių priešgaisrinių tarnybų ugniagesių mokymo darbo vietoje organizavimo metodinių rekomendacijų patvirtinimo“.

Kvalifikacija gali būti tobulinama: tarnybos vietoje, siunčiant į kursus, stažuotes; nuotolinio mokymo būdu. Reglamentuotos taktinių pratybų rengimo procedūros.	rekomendacijos. Pagal jas rekomenduojama organizuoti teorinius ir praktinius mokymus darbo vietoje pagal mokymo tvarkaraščius, sudarytus ne trumpesniam nei vieno mėnesio laikotarpiui.
--	---

Šaltinis – teisės aktai, reglamentuojantys VPGT ir SPT ugniagesių kvalifikacijos tobulinimą

SPT ugniagesių mokymus darbo vietoje 2012–2013 m. I pusmetį organizavo ne visos SPT (28 iš 34 atsakymus pateikusių SPT). 6 SPT nurodė, kad mokymai tik darbo vietoje ugniagesiams didelės naudos neduoda, kadangi jie mokosi toje pačioje bazėje, su ta pačia technika, kuri yra pasenusi, dėl ko neįgyja naujų gaisro gesinimo įgūdžių.

2010–2012 m. ir 2013 m. sausio–gegužės mėn. kvalifikaciją ne darbo vietoje tobulino vienuolikos SPT (22 proc. nuo visų SPT) ugniagesiai. Pagal teisės aktus²⁹ gaisro gesinimo vadovo funkcijas gali atlikti ir SPT ugniagesiai, tačiau audituojamu laikotarpiu mokymai, skirti SPT gaisrų gesinimo vadovų kvalifikacijai tobulinti, nebuvo organizuoti.

Ar visi ugniagesiai turi reikiamą kompetenciją, vertinama vykdant priešgaisrinių gelbėjimo pajėgų pasirengimo veikti gesinant gaisrus kontrolę. Išanalizavus Marijampolės ir Utenos APGV 2012 m. atliktos kontrolės dokumentus, nustatyta, kad septyniuose (iš 10) patikrinimo dokumentuose nurodyta, kad VPGT pareigūnai, patikrinimo metu budėję pamainoje, neįvykdė praktinių užduočių pagal nustatytą normatyvinį užduoties įvykdymo laiką. Išnagrinėjus 22 SPT budinčių pamainų, kuriose 2013 m. I pusmetį buvo vykdyti patikrinimai, dokumentus, nustatyta, kad devynių iš jų (40 proc.) ugniagesiai iš pirmo karto neatliko praktinių užduočių pagal PAGD direktoriaus įsakymu patvirtintose rekomendacijose nustatytą normatyvinį užduoties įvykdymo laiką.

Pavyzdys

2013 m. balandžio 16 d. Panevėžio APGV Pasvalio PGT atliko operatyvų patikrinimą, kurio metu vertino Pasvalio r. SPT UK dirbančių ugniagesių gebėjimą atlikti praktines užduotis. Pirmuoju bandymu budinčios pamainos ugniagesiai neatliko užduoties „Darbas su B vandens švirkštu, kai naudojamos dvi 51 mm skersmens žarnos“ per nustatytą laiką: ją įvykdė per 40 sekundžių, nors normatyvinis užduoties įvykdymo laikas – 20 sekundžių. Siūloma atkreipti daugiau dėmesio į budinčių pamainų parengimą ir kolektyvinį darbo įgūdžių tobulinimą.

Pagal Vidaus tarnybos statutą³⁰ VPGT ugniagesių profesionalumas, tarnybinė veikla, sugebėjimai bei tinkamumas einamosioms pareigoms įstaigos vadovų sudarytos komisijos vertinamas per atestacijas (jos vyksta ne rečiau kaip kartą per ketverius metus), suteikiant, tvirtinant (kas penkerius metus) kvalifikacinę kategoriją. SPT ugniagesių tinkamumas einamosioms pareigoms nevertinamas.

Jei būtų nustatyti vienodi reikalavimai tas pačias funkcijas vykdančių ugniagesių pareigybei ir reikalavimai tinkamumo einamosioms pareigoms vertinti, sudarytos reikiamos sąlygos fiziniui ir profesiniam pasirengimui, tada ugniagesių kompetencija taptų aukštesnė, o kartu gerėtų ir atliekamų funkcijų kokybė.

²⁹ Iki 2013-11-26 galiojusių Gaisrų gesinimo organizavimo nuostatų 20 p. Nuo 2013-11-27 įsigaliojusių Priešgaisrinių gelbėjimo pajėgų atliekamų gaisrų gesinimo ir kitų gelbėjimo darbų organizavimo nuostatų 64-70 p.

³⁰ Vidaus tarnybos statuto 18 str. 1 d., 36 str.

3. NETINKAMAI ORGANIZUOJAMAS UGNIAGESIŲ APRŪPINIMAS ASMENINĖS APSAUGOS IR RYŠIO PRIEMONĖMIS

Asmeninė apsaugos priemonė³¹ – bet kuri priemonė, skirta darbuotojui turėti ar dėvėti, siekiant apsaugoti jį nuo rizikos veiksnių, galinčių kelti grėsmę darbuotojo saugai ir sveikatai, bei kitas šiam tikslui skirtas priedas ar reikmuo. Gaisrų gesinimas priskirtas³² prie pavojingų darbų, todėl visi ugniagesiai, vykstantys gesinti gaisrų ir likviduojantys jų padarinius, turi būti aprūpinti apsaugos priemonėmis.

Nuo 2011 m. sausio 1 d. BPC pavesta³³ vykdyti operatyvų priešgaisrinių gelbėjimo pajėgų valdymą. Turimos radijo ryšio priemonės turi užtikrinti operatyvų informacijos apie kilusį gaisrą gavimą, informacijos apie padėtį gaisro vietoje keitimąsi tarp gaisro gesinimo vadovo ir pajėgų valdytojo ir kitų priešgaisrinių gelbėjimo pajėgų, taip pat turi garantuoti vadovavimą priešgaisrinėms gelbėjimo pajėgoms bei veiklai tarpusavyje koordinuoti.

3.1. Ne visi ugniagesiai aprūpinti specialiąja uniforma, galinčia apsaugoti juos nuo rizikos veiksnių

Pagal Vidaus tarnybos statutą³⁴ pareigūnai valstybės lėšomis aprūpinami tarnybine uniforma. Pagal paskirtį VPGT pareigūnų tarnybinė uniforma skirstoma į kasdieninę, specialiąją, išieginę ir vakarinę³⁵.

VPGT ugniagesio specialioji uniforma yra viena iš asmeninių apsaugos priemonių. Ją sudaro puskombinezonis, striukė, kombinezonas, šalmas, pošalmis, batai, pirštinės, diržas, apsiaustas nuo lietaus, informacinės liemenės. Kokia uniforma turi būti aprūpinti SPT ugniagesiai nenustatyta. Kadangi SPT, kaip ir VPGT, pavesta gesinti gaisrus, analizavome, kokiomis asmeninėmis apsaugos priemonėmis (toliau – specialiąja uniforma) aprūpinti SPT ugniagesiai. Šias priemones lyginome su VPGT specialiąja uniforma. Išanalizavus teisės aktus, reglamentuojančius aprūpinimą asmeninėmis apsaugos priemonėmis (3 lentelė), nustatyta, kad visi VPGT ugniagesiai turi būti aprūpinti vienoda specialiąja uniforma, o SPT ugniagesių uniformai reikalavimus ir aprūpinimo tvarką nustato kiekvienos SPT vadovas ar kita savivaldybės institucija.

³¹ Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro 2007-11-26 įsakymu Nr. A1-331 patvirtinti Darbuotojų aprūpinimo asmeninėmis apsaugos priemonėmis nuostatai, 5 p.

³² Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2002-09-03 nutarimas Nr. 1386 „Dėl pavojingų darbų sąrašo patvirtinimo“.

³³ Lietuvos Respublikos bendrojo pagalbos centro įstatymas, 2004-05-25 Nr. IX-2246, 2 str. 9 d. ir 10 str. 1 d. 5 p.

³⁴ Vidaus tarnybos statutas, 46 str. 1 d.

³⁵ Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2004-06-14 nutarimu Nr. 748 patvirtintas Valstybinės priešgaisrinės gelbėjimo tarnybos pareigūnų tarnybinės uniformos ir skiriamųjų ženklų aprašas, 1 p.

3 lentelė. Teisės aktai, reglamentuojantys VPGT ir SPT ugniagesių aprūpinimą specialiąja uniforma

Rodiklis	VPGT	SPT
Teisės aktai, numatantys aprūpinimą asmeninėmis apsaugos priemonėmis	Vidaus tarnybos statutas. 46 str. nustatyta, kad Vyriausybė tvirtina tarnybinių uniformų ir skiriamųjų ženklų pavyzdžius, PAGD direktorius nustato VPGT pareigūnų specialiosios uniformos normas, išdavimo, dėvėjimo ir grąžinimo tvarką. Darbuotojų saugos ir sveikatos įstatymo nuostatos netaikomos.	Darbuotojų saugos ir sveikatos įstatymas ³⁶ . Nustatyti bendri reikalavimai, keliami darbdaviui aprūpinant darbuotojus asmeninėmis apsaugos priemonėmis.
Teisės aktai, nustatantys specialiosios ugniagesių uniformos sudėtį	Vyriausybės nutarimu ³⁷ nustatyta VPGT ugniagesio specialiosios uniformos sudėtis: puskombinezonis, pošalmis, striukė, kombinezonas, šalmas, batai, pirštinės, diržas, apsiaustas nuo lietaus, informacinės liemenės.	Bendra visiems SPT ugniagesiams nenustatyta. Socialinės apsaugos ir darbo ministro įsakymu patvirtintuose ³⁸ Darbuotojų aprūpinimo asmeninėmis apsaugos priemonėmis nuostatuose darbdaviui pavesta , remiantis įvertinta rizika, parengti išduodamų darbuotojams asmeninių apsaugos priemonių sąrašą pagal darbo vietas.
Reikalavimai atskiroms specialiosios uniformos dalims	Reikalavimai kai kurioms uniformos dalims yra nustatyti standartuose. Pavyzdžiui, Apsauginė ugniagesių apranga (apsauginė ugniagesių apranga – tai specialūs drabužiai, saugantys ugniagesio liemenį, kaklą, rankas ir kojas, bet ne galvą, plaštakas ir pėdas) turi atitikti standarte LST EN 469:2006 „Apsauginė ugniagesių apranga. Apsauginės ugniagesių aprangos darbinių charakteristikų reikalavimai“ numatytus minimalius reikalavimus ³⁹ .	
Specialiosios ugniagesių uniformos dėvėjimo terminų nustatymas	Specialiosios uniformos dėvėjimo terminus ir normas turi nustatyti PAGD direktorius, Normos nenustatytos. Dėvėjimo terminai ⁴⁰ nustatyti ne visoms specialiosios uniformos dalims. Nustatytas apsauginės ugniagesių aprangos ir ugniagesio šalmo dėvėjimo terminas – 3 metai. Kitų sudėtinųjų dalių (avalynės, pošalmio, diržo, pirštinių) dėvėjimo terminai nenustatyti.	Asmeninių apsaugos priemonių naudojimo trukmę nustato darbdavys. Peržiūrėjus 10 savivaldybių institucijų įsakymais nustatytus specialiosios uniformos (apsauginės aprangos, avalynės, šalmų, pošalmių, pirštinių) dėvėjimo terminus, nustatyta, kad jie skiriasi iki 5 kartų. Pavyzdžiai: 1. ugniagesio apsauginės aprangos dėvėjimo terminas: Raseinių, Kelmės SPT – 3 metai, Akmenės SPT – 5 metai. 2. ugniagesio avalynės dėvėjimo terminas: Raseinių SPT – 1 metai, Kelmės ir Akmenės SPT – 5 metai. 3. ugniagesio šalmo dėvėjimo terminas: Kelmės SPT – 10 metų, Akmenės SPT – 5 metai, Raseinių SPT – 3 metai.

Šaltinis – teisės aktai, reglamentuojantys VPGT ir SPT ugniagesių aprūpinimą specialiąja uniforma

³⁶ Lietuvos Respublikos darbuotojų saugos ir sveikatos įstatymas, 2003-07-01 Nr. IX-1672.³⁷ Valstybinės priešgaisrinės gelbėjimo tarnybos pareigūnų tarnybinės uniformos ir skiriamųjų ženklų aprašas, 52-61 p.³⁸ Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro 2007-11-26 įsakymas Nr. A1-331 „Dėl darbuotojų aprūpinimo asmeninėmis apsaugos priemonėmis nuostatų patvirtinimo“.³⁹ Lietuvos standartizacijos departamento 2006 m. patvirtintas Lietuvos standartas LST EN 469+AC „Apsauginė ugniagesių apranga. Apsauginės ugniagesių aprangos darbinių charakteristikų reikalavimai“.⁴⁰ Priešgaisrinės apsaugos ir gelbėjimo departamento prie Vidaus reikalų ministerijos direktoriaus 2011-03-23 įsakymas Nr. 1-115 „Dėl priešgaisrinės apsaugos ir gelbėjimo departamento prie Vidaus reikalų ministerijos ir jam pavaldžių įstaigų ilgalaikio turto nusidėvėjimo (amortizacijos) normatyvų patvirtinimo“.

Rinkti ir sisteminti duomenis apie VPGT ugniagesių specialiosios uniformos poreikį pavesta⁴¹ PAGD pavaldžiai įstaigai – Specialiajai priešgaisrinei gelbėjimo valdybai. Ši valdyba centralizuotai vykdo pirkimus PAGD direktoriaus pavedimu. SPT ugniagesių aprūpinimas specialiąja uniforma valstybės biudžeto lėšomis yra decentralizuotas, aprūpinimą šia uniforma vykdo kiekviena SPT.

3.1.1. Laiku neatnaujinama VPGT ugniagesių nusidėvėjusi specialioji uniforma

Analizuodami, kaip organizuojamas VPGT ugniagesių aprūpinimas specialiąja uniforma, pasirinkome vertinti, kaip jie yra aprūpinti tokiomis uniformos dalimis, kaip apsaugine ugniagesių apranga (puskombinezonių ir striuke), šalmais, pošalmiais, avalyne ir pirštinėmis (toliau – specialioji uniforma). Pagal PAGD pateiktą informaciją specialiąja uniforma yra aprūpinti visi ugniagesiai, tačiau, departamento teigimu, dėl nepakankamo finansavimo visas PAGD pavaldžių įstaigų dokumentuose teiktas poreikis šiai uniformai atnaujinti 2010–2012 m. ir 2013 m. I pusmetį nebuvo patenkintas (4 lentelė). Lėšų poreikis apsauginei uniformai atnaujinti 2010–2012 m. buvo – 7,8 mln. Lt, o įsigyta – už 2,5 mln. Lt.

4 lentelė. PAGD pavaldžių įstaigų apsauginės ugniagesio uniformos atnaujinimo poreikio tenkinimas (proc.) 2010–2012 m. ir 2013 m. I pusmetį

Laikotarpis	Rodiklis	Apsauginė apranga	Avalynė	Pirštinės	Šalmai	Pošalmiai
2010	Poreikis vnt.	772	820	1359	452	1106
	Įsigyta vnt.	0	201	200	1	196
	Poreikio tenkinimas proc.	0	25	15	0,2	18
2011	Poreikis vnt.	820	930	1750	500	1320
	Įsigyta vnt.	222	7	50	0	0
	Poreikio tenkinimas proc.	27	1	3	0	0
2012	Poreikis vnt.	1111	987	2208	541	1427
	Įsigyta vnt.	500	50	49	0	37
	Poreikio tenkinimas proc.	45	5	2	0	3
2013	Poreikis vnt.	812	1176	2644	572	2130
	Įsigyta per 2013 I pusmetį vnt.	300	91	0	80	
	Poreikio tenkinimas proc.	37	8	0	14	0

Šaltinis – PAGD ir pavaldžių įstaigų pateikti duomenys

Kaip minėta, nustatytas ne visų specialiosios uniformos sudėtinių dalių dėvėjimo terminas. Kadangi apsauginės ugniagesių aprangos ir šalmo dėvėjimo terminas – treji metai, todėl praėjus trejiems metams po jų išdavimo VPGT ugniagesiai turėtų būti aprūpinti nauja apsaugine apranga ir šalmais. Per 2010–2013 m. I pusmetį, t. y. 3,5 metų laikotarpį, nauja apsaugine ugniagesių apranga buvo aprūpinta apie 33 proc. ugniagesių, o naujais šalmais – apie 2 proc. ugniagesių.

Apklausus visas APGV, nustatyta, kad dalies ugniagesių turima apsauginė ugniagesių apranga buvo nusidėvėjusi.

⁴¹ Specialiosios priešgaisrinės gelbėjimo valdybos nuostatų, patvirtintų Priešgaisrinės apsaugos ir gelbėjimo departamento prie Vidaus reikalų ministerijos direktoriaus 2013-04-02 įsakymu Nr. 1-107, 10.10 p.

Pavyzdys

1. Utenos APGV nurodė, pagal PAGD prie VRM direktoriaus 2011-03-23 įsakymu Nr. 1-115 patvirtintus nusidėvėjimo (amortizacijos) normatyvus 132 vnt. (iš 195) ugniagesio apsauginės aprangos yra nusidėvėjusios (naudojama ilgiau kaip 3 metus).
2. Keturios APGV nurodė, kad dalis jų turimos aprangos yra netinkama naudoti, nes pažeistas vienas arba keli sluoksniai: išorinis audinys, drėgmės barjeras, šilumą izoliuojantis sluoksnis, pamušalas (suplyšęs, pradegęs, praradus apsaugines savybes praleidžia vandenį ir pan.), pažeistos užsegimo, reguliavimo ir suveržimo priemonės (neužsisega užtrauktukas ir pan.), pagrindinių detalių siuvimo siūlės (prairusios šoninės, žingsnio siūlės ir pan.).

Apsauginė ugniagesių avalynė buvo atnaujinta apie 14 proc. ugniagesių, apsauginės pirštinės – 10 proc., pošalmiai – 18,7 proc. Kadangi šių uniformos sudėtinių dalių dėvėjimo terminas nenustatytas, todėl aiškinomės, koku periodiškumu šios priemonės buvo atnaujinamos. Išanalizavus Utenos APGV darbuotojų asmeninių apsauginių priemonių apskaitos kortelių duomenis, nustatyta, kad apsauginė avalynė per 2010–2013 m. I pusmetį buvo išduota tik 17,4 proc. APGV ugniagesių. Taigi 82,6 proc. ugniagesių avalynė buvo išduota daugiau nei prieš 3,5 metų. Vieno iš Utenos APGV struktūrinio padalinio Molėtų PGT ugniagesiams avalynė buvo išduota prieš devynerius metus – 2004-aisiais.

Specialioji priešgaisrinė gelbėjimo valdyba, kuriai pavesta rinkti ir sisteminti duomenis apie asmeninių apsaugos priemonių poreikį, rinko informaciją apie specialiosios uniformos poreikį visose APGV. Poreikio nustatymo ir jo tenkinimo tvarka nenustatyta, todėl aprūpinimas buvo organizuojamas ne visada tinkamai. APGV ne visuomet buvo aprūpinta tinkamo dydžio apranga.

Pavyzdys

Telšių APGV nurodė, kad visi ugniagesiai aprūpinti specialiąja apranga. Pareigūnų, kuriuos reikia aprūpinti apranga, yra 133, o APGV turėjo 201 vnt. aprangos, tačiau dauguma turimos aprangos yra morališkai pasenusi ir susidėvėjusi (gavimo data 2001–2007 m. – 111 vnt.), taip pat 2012 m. gauta labai didelio dydžio apranga (62-65 dydžiai, 15 vnt.), kurios nėra kur panaudoti.

Specialioji priešgaisrinė gelbėjimo valdyba vykdė tik vienos iš specialiosios uniformos sudėtinių dalių – apsauginės ugniagesių aprangos – pirkimus. Kitų specialiosios uniformos dalių pirkimus vykdė pačios APGV. Nustatyta, kad APGV įsigytų uniformos dalių pirkimo kaina skirtinga. Pavyzdžiui, apsauginės avalynės kaina skyrėsi beveik du kartus: pigiausiai avalynė pirktą už 170 Lt, o brangiausiai – už 296 Lt. Perkant decentralizuotai reikia daugiau žmogiškųjų išteklių, ir tai neužtikrina, kad visi ugniagesiai bus vienodai aprūpinti avalyne, pirštinėmis, šalmais ir pošalmiais.

Nors PAGD nurodė, jog skirstant APGV įsigytą apsauginę aprangą atsižvelgiama į jų pateiktus poreikius, tačiau nustatyta, kad apsauginė ugniagesių apranga APGV buvo paskirstyta netolygiai.

Pavyzdys

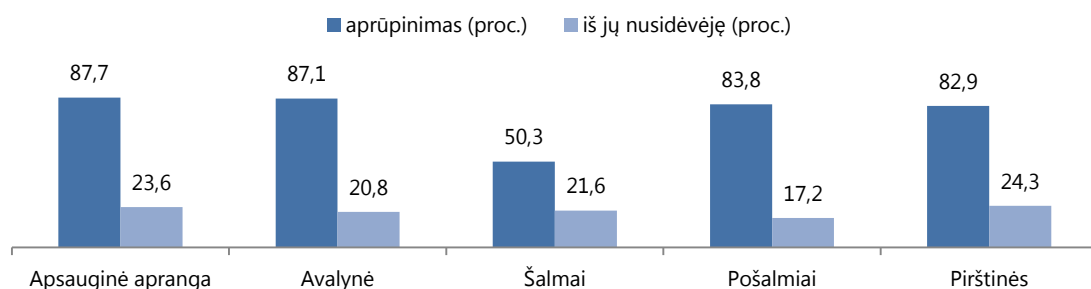
1. 2011 m. Klaipėdos APGV pateiktas apsauginės ugniagesių aprangos poreikis – 223, o skirta 32 (tai sudaro 14 proc. pateikto poreikio), Tauragės APGV pateiktas poreikis – 12, o skirta 7 (tai sudaro 58 proc. pateikto poreikio)
2. 2013 m. Šiaulių APGV pateiktas apsauginės ugniagesių aprangos poreikis – 20, skirta 20 (poreikis patenkintas 100 proc.), Alytaus APGV pateiktas poreikis – 21, skirta 21 (poreikis patenkintas 100 proc.) Utenos APGV pateiktas poreikis – 85, o skirta nebuvo.

Jei būtų nustatyta specialiosios uniformos aprūpinimo tvarka bei kriterijai, pagal kuriuos nustatomas jos poreikis, ir Specialioji priešgaisrinė gelbėjimo valdyba surinktų išsamią informaciją apie specialiosios uniformos būklę, būtų įsitikinta poreikio pagrįstumu ir uniforma būtų aprūpinama pagal realų jos poreikį. Jei visos specialiosios uniformos sudėtinės dalys būtų perkamos centralizuotai, tada būtų užtikrinta, kad ugniagesiai bus aprūpinti vienoda specialiąja uniforma.

3.1.2. Ne visi SPT ugniagesiai aprūpinti specialiąja ugniagesio uniforma

Siekdami išsiaiškinti, kaip SPT ugniagesiai yra aprūpinti specialiąja uniforma, vertinome, kaip ir VPGT ugniagesių, jų aprūpinimą apsaugine apranga, šalmais, pošalmiais, avalyne ir pirštinėmis. Pagal SPT pateiktą informaciją 2013 m. birželio 1 d. specialiąja uniforma buvo aprūpinti ne visi ugniagesiai. Todėl apie 20 proc. SPT tą pačią priemonę pakaitomis dėvėjo daugiau kaip vienas darbuotojas, nors šios priemonės turėtų būti skirtos asmeniniam naudojimui⁴². SPT vertinimu, vidutiniškai apie 22 proc. SPT turimų priemonių buvo nusidėvėjusios (10 pav.)

10 pav. SPT ugniagesių, individualiai aprūpintų specialiąja uniforma, dalis (proc.) ir iš jų dalis (proc.), kurių uniforma nusidėvėjusi 2013 m. birželio 1 d.

Šaltinis – SPT duomenys

Kai kuriose SPT ugniagesių aprūpinimo specialiąja uniforma lygis buvo mažiau kaip 60 proc.

Pavyzdys

Druskininkų savivaldybės SPT nurodė, kad 20 proc. ugniagesių apsaugine ugniagesio apranga aprūpinti individualiai, Kazlų Rūdos, Pagėgių, Šalčininkų – 44 proc. Vilniaus, Tauragės – 54 proc. Vilkaviškio SPT nurodė, kad kiekvienoje komandoje yra 4 ugniagesio aprangos komplektai ir 2 šalmai, nors turėtų būti 9.

Kai kurių SPT ugniagesiai naudojo apsaugos priemones, kurios nepritaikytos ugniagesiams.

Pavyzdys

1. Lazdijų r. savivaldybės administracija nurodė, kad didžioji dalis ugniagesių naudoja ne ugniagesiui pritaikytą avalynę ir pirštines.
2. Varėnos SPT nurodė, kad „perkamos eilinės pirštinės“.

⁴² Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro 2007-11-26 įsakymas Nr. A1-331 „Dėl darbuotojų aprūpinimo asmeninėmis apsaugos priemonėmis nuostatų patvirtinimo“.

Ugniagesio apranga turi atitikti standarte LST EN 469:2006 „Apsauginė ugniagesių apranga. Apsauginės ugniagesių aprangos darbinių charakteristikų reikalavimai“ (toliau – standartas EN 469) numatytus minimalius reikalavimus⁴³. Aprangos tinkamumą įrodo sertifikatas⁴⁴. Nustatyta, kad kai kurios SPT įsigijo nesertifikuotą ugniagesio aprangą, todėl neįsitikino jos tinkamumu.

Pavyzdys

1. Šilalės SPT informavo, kad apsauginė ugniagesio apranga „nesertifikuota“.
2. Širvintų SPT nurodė, kad „ugniagesių apranga nesertifikuota ir nors išoriškai atrodo tokia pati, kaip ir VPGT ugniagesių, tačiau yra pigesnė, o kai kurios medžiagos yra neatsparios ugniai, pvz., siūlai.“

Penkių SPT, 2012 m. įsigijusių apsauginę ugniagesio aprangą, paprašė pateikti vykdytų pirkimų dokumentus. Keturios iš jų nepateikė. Viena pateikė įsigytos apsauginės aprangos sertifikatą. Dokumente (lenkų kalba) nurodyta, kad apranga atitinka PN-EN 469:1998 standarto reikalavimus. Pagal šį standartą apsauginei ugniagesio aprangai keliami mažesni reikalavimai nei pagal Lietuvos standartizacijos departamento 2006 m. patvirtintą Lietuvos standartą LST EN 469:2006 „Apsauginė ugniagesių apranga. Apsauginės ugniagesių aprangos darbinių charakteristikų reikalavimai“. Darytina išvados, kad nupirkta apsauginė ugniagesio apranga yra mažiau saugi nei nustatyta minėtame 2006 m. standarte.

Apklaustos 5 SPT nurodė, kad perkant apsauginę aprangą buvo vadovautasi mažiausios kainos kriterijumi. Įsigytos SPT ugniagesio aprangos kaina nuo VPGT skiriasi beveik keturis kartus: SPT įsigytos aprangos kaina 500-700 Lt, o VPGT – nuo 2000 Lt.

Nė viena institucija nevertino, ar SPT įsigyta specialioji uniforma užtikrina ugniagesių apsaugą nuo rizikos veiksnių. SPT nurodė, kad APGV darbuotojai, atlikdami operatyvinius patikrinimus, specialiąją uniformą apžiūri vizualiai – ar ji tvarkinga, švari, neįplyšusi ar pan.

Jei SPT ugniagesių aprūpinimas specialiąja uniforma būtų vykdomas centralizuotai, ugniagesiai gautų uniformą vienodai juos apsaugančią nuo rizikos veiksnių.

3.2. Kvėpavimo aparatus turi mažiau nei penktadalis SPT

Kvėpavimo organų apsaugos priemonės (toliau – KOAP) – kvėpavimo aparatai, filtruojamosios dujųkaukės ir respiratoriai⁴⁵. Jos skirtos gelbėjimo darbams, esantiems apribojimų zonose, kuriose yra pavojingi veiksniai ir kurioje yra pavojingos sąlygos žmonių sveikatai ir aplinkai, atlikti. Šias zonas nustato gelbėjimo darbų vadovas. Dirbti pavojingiausioje zonoje (raudonojoje, pvz., esant aukštai temperatūrai ir pan.) privalu su kvėpavimo aparatais. Panaudojus KOAP 2012 m. buvo išgelbėta 190 žmonių (91 proc. visų išgelbėtų žmonių), 2011 m. – 173 (81 proc.)⁴⁶.

⁴³ Lietuvos standartizacijos departamento 2006 m. patvirtintas Lietuvos standartas LST EN 469+AC „Apsauginė ugniagesių apranga. Apsauginės ugniagesių aprangos darbinių charakteristikų reikalavimai“.

⁴⁴ Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro 2000 m. liepos 3 d. įsakymu Nr. 69 patvirtintas techninis reglamentas „Asmeninės apsauginės priemonės“.

⁴⁵ Priešgaisrinės apsaugos ir gelbėjimo departamento direktoriaus 2007-12-29 įsakymu Nr. 1-380 patvirtinta Kvėpavimo organų apsaugos priemonių ir papildomos kvėpavimo organų apsaugos priemonių ir įrangos naudojimo Valstybinėje priešgaisrinėje gelbėjimo tarnyboje instrukcija, 10 p.

⁴⁶ Priešgaisrinės apsaugos ir gelbėjimo departamento prie Vidaus reikalų ministerijos parengtos 2011 m., 2012 m. Gaisrų ir gelbėjimo darbų statistikos analizės.

PAGD direktoriaus įsakymu⁴⁷ nustatyta, kaip VPGT struktūriniai padaliniai turi būti aprūpinti KOAP. Šių priemonių ir jų papildinių kiekis priklauso nuo struktūriniam padaliniui pavestų vykdyti funkcijų sudėtingumo (pavyzdžiui, 1 klasės komandoje kvėpavimo aparatų turėtų būti 14 vnt., o 3 klasės komandoje – 2 vnt.). Darbuotojų KOAP skiriamos visai būdinčiai pamainai, o ne kiekvienam asmeniui atskirai. Pagal PAGD pateiktą informaciją VPGT struktūriniai padaliniai (APGV) kvėpavimo aparatais aprūpinti vidutiniškai apie 93 proc. (išsamiau žr. 4 priedą).

Nenustačius, kokius pirminius gelbėjimo darbus turi atlikti SPT, nėra aišku, kokiomis KOAP turėtų būti aprūpintos SPT. Kvėpavimo aparatas su kauke ir balionu yra ilgalaikis turtas (kaina – daugiau nei 7 tūkst. Lt). Lėšos pagal Valstybinėms (valstybės perduotoms savivaldybėms) funkcijoms atlikti lėšų apskaičiavimo metodiką SPT šiam ilgalaikiam turtui įsigyti nenumatytos.

SPT ir PAGD pateiktais duomenimis, mažiau nei penktadalis SPT (Kauno, Skuodo, Rokiškio, Kelmės, Mažeikių, Rietavo, Telšių, Ignalinos, Plungės) turėjo kvėpavimo aparatus (išsamiau žr. 5 priede). Juos įsigijo iš savivaldybių biudžetų lėšų ar gavo kaip paramą.

Pagal gaisrų aprašymus nustatyta, kad buvo atvejų, kai SPT ugniagesiai, turėdami kvėpavimo aparatus, vykdė gelbėjimo darbus gaisro metu.

Pavyzdys

2012 m. vasario 4 d. kilo gaisras individualiame gyvenamajame name, esančiame Rokiškio r. sav., Ruopiškio k. Pranešimas apie kilusį gaisrą buvo gautas 20 val. 25 min., o gavus papildomos informacijos iš skambinusių asmenų, kad viduje gali būti žmogus, ir atsižvelgus į žemą išorės oro temperatūrą buvo sudarytos dvi KOAP grandys. Pirmoji KOAP grandis sudaryta (20 val. 38 min.) iš VPGT pareigūnų, antroji KOAP grandis (21 val. 05 min.) – iš Rokiškio SPT Obelių UK ugniagesio, turinčio kvėpavimo aparatą, ir VPGT pareigūno.

Kaip informavo PAGD, tokie atvejai reti.

Planuojant priešgaisrinių gelbėjimo pajėgų sutelkimą⁴⁸ gaisrams gesinti, bet kokiam gaisrui likviduoti, jei siunčiama daugiau nei vienas gaisrinis automobilis, turi vykti skyrius, aprūpintas KOAP ir galintis sudaryti grandį. Kaip paaiškino PAGD, KOAP grandį gali sudaryti VPGT pareigūnai.

Įvertinus tai, kad SPT ugniagesiai daugeliu atvejų į gaisrą kaimo vietovėje atvyksta kaip pirmosios pajėgos, tačiau kvėpavimo aparatais aprūpintos mažiau kaip 20 proc. SPT, VPGT struktūrinių padalinių dislokacijos vieta nuo kai kurių kaimo vietovių yra nutolusi 30 ir daugiau kilometrų, prašėme PAGD pateikti nuomonę, ar, siekiant operatyviau atlikti gelbėjimo darbus gaisro metu, būtų tikslinga SPT aprūpinti kvėpavimo aparatais.

PAGD paaiškino, kad „šis klausimas buvo svarstomas ne vieną kartą ir kol kas yra pasirinkta strategija aktyviai neskatinti kvėpavimo aparatų turėjimo/naudojimo savivaldybių UK. Tokio sprendimo priežastys:

- Darbuotojų saugumas. Darbas su kvėpavimo aparatais reikalauja padidinto dėmesio darbuotojo sveikatai (SUK (*savivaldybių ugniagesių komandos – auditorių pastaba*) darbuotojų sveikata tikrinama kaip eilinių piliečių, jiems netaikomi jokie specialūs/papildomi

⁴⁷ Priešgaisrinės apsaugos ir gelbėjimo departamento direktoriaus 2007-12-21 įsakymu Nr. 1-369 „Dėl Priešgaisrinės apsaugos ir gelbėjimo departamentui pavaldžių įstaigų materialinio-techninio aprūpinimo tabelių patvirtinimo“ patvirtintas Minimalių kvėpavimo organų apsaugos priemonių ir jų papildinių įrangos tabelis.

⁴⁸ Priešgaisrinių gelbėjimo pajėgų sutelkimo ekstremalioms situacijoms, ekstremaliems įvykiams ar incidentams likviduoti plano sudarymo instrukcija, 29 ir 29.1 p.

reikalavimai), todėl kyla reali grėsmė jų sveikatai ir gyvybei (ypač atsižvelgiant į darbuotojų vidutinį amžių).

- Treniruočių bazės nebuvimas. Net ne visi VPGT padaliniai turi bent minimalias reikalaujamas treniruočių bazines, o nesitreniruojant ir netobulinant įgūdžių su kvėpavimo aparatais, jų panaudojimas veda link tiesioginės grėsmės darbuotojų sveikatai.
- Kvėpavimo aparatų įsigijimo ir eksploatavimo kaštai (vienas suslėgtojo oro aparatas su kauke ir suslėgtojo oro balionu kainuoja apie 7300 Lt, taip pat dar reikalinga kaukė kiekvienam darbuotojui (850 Lt vnt.) (tai asmeninė apsaugos priemonė), bei 100 proc. suslėgtojo oro balionų rezervas (900 Lt vnt.)). Suslėgtojo oro balionų pildymas, patikra, kvėpavimo aparatų remontas/detalių keitimas per metus vidutiniškai sudaro apie 25 proc. naujo kvėpavimo aparato kainos. Žinant SUK finansavimo galimybes tai yra visiškai neįmanoma užtikrinti.
- Panaudojimo dažnumas ir efektyvumas. Tik dalyje kaimo vietovėse esančių pastatų (t. y. mažas plotas, arti išėjimas ir pan.) yra galimybės naudoti kvėpavimo aparatus, nes SUK negali sudaryti grandies (min. 2 žmonės), o žinant, kad dažnai jie atvyksta po vieną darbuotoją, kvėpavimo aparatų panaudojimas iš viso neįmanomas. Todėl siekiant užtikrinti pagalbą žmonėms, kai gresia pavojus sveikatai ir gyvybei, numatoma papildomai siųsti bent vieną VPGT padalinio gaisrinį gelbėjimo automobilį, galintį sudaryti grandį.

Jei miesteliuose ir kaimo vietovėse gaisro atveju atvykstančios pirmosios pajėgos būtų aprūpintos kvėpavimo aparatais, jos galėtų rezultatyviau atlikti gelbėjimo darbus, nes kol atvyksta ugniagesiai, turintys kvėpavimo aparatus, mažėja galimybė išgelbėti žmones. Vidaus reikalų ministerija, nustatydama, kokius darbus turi vykdyti SPT, turėtų tai įvertinti.

3.3. Skaitmeninio radijo ryšio priemonėmis neaprūpinta 65 proc. SPT

Skaitmeninio radijo ryšio priemonės: stacionarieji, automobiliniai ir nešiojamieji skaitmeninio radijo ryšio terminalai, kurie keičia iki tol naudotas analoginio radijo ryšio priemones. Teisės aktai neregamentuoja, kiek stacionariųjų, automobilių ir nešiojamųjų radijo ryšio terminalų turi turėti VPGT pajėgos. PAGD informavo, kad patvirtinto reglamento nėra, o vadovaujamasi ilgamete patirtimi ir siekiama, kad aprūpinimo lygis būtų ne mažesnis nei iki tol buvęs aprūpinimas analoginėmis radijo ryšio stotelėmis. SPT aprūpinimo skaitmeninio radijo ryšio priemonėmis minimalūs normatyvai PAGD direktoriaus įsakymu⁴⁹ nustatyti tik audito metu 2013 m. rugpjūčio mėn., nors minėtų priemonių įsigijimas buvo planuojamas jau 2008 metais.

Priešgaisrinių gelbėjimo pajėgų aprūpinimas skaitmeninio radijo ryšio terminalais buvo numatytas Vyriausybės 2008 m. patvirtintos Bendrojo pagalbos telefono numerio 112 paslaugų infrastruktūros plėtros programos įgyvendinimo priemonių plane⁵⁰. Atsakingu vykdytoju buvo paskirtas PAGD.

Vykdamas minėto plano priemonę APMV buvo aprūpintos judriojo skaitmeninio radijo ryšio terminalais, šiam tikslui panaudota 4,7 mln. Lt. Priemonė, pagal kurią buvo numatytas SPT aprūpinimas judriojo skaitmeninio radijo ryšio nešiojamaisiais ir automobiliniais terminalais, neįvykdyta (išsamiau žr. 6 priede). Pagal PAGD pateiktą informaciją 2013 m. birželio 1 d. VPGT aprūpinimas skaitmeniniais terminalais buvo daugiau nei 95 proc. (5 lentelė).

⁴⁹ Priešgaisrinės apsaugos ir gelbėjimo departamento prie Vidaus reikalų ministerijos direktoriaus 2013-08-06 įsakymas Nr. 1-204 „Dėl savivaldybių priešgaisrinių tarnybų ugniagesių komandų veiklai reikalingos minimalios technikos ir įrangos sąrašo patvirtinimo“.

⁵⁰ Patvirtinta Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2008-09-03 nutarimu Nr. 866.

5 lentelė. Informacija apie VPGT aprūpinimą skaitmeninio radijo ryšio terminalais 2013 m. birželio 1 d.

1. Aprūpinimas stacionariais terminalais	PAGD skaičiavimu, stacionariųjų terminalų reikia 108, o turėjo 110 (101,8 proc.)
2. Aprūpinimas automobiliais terminalais	PAGD skaičiavimu, automobilių terminalų reikia 456, o buvo įsigyta 437 (95,9 proc.).
3. Aprūpinimas nešiojamaisiais terminalais	PAGD skaičiavimu, nešiojamųjų terminalų reikia 904, o buvo įsigyta 743 (95,9 proc.).

Šaltinis – PAGD duomenys

SPT aprūpinimas skaitmeninio radijo ryšio priemonėmis turėtų priklausyti nuo turimų gaisrinių automobilių skaičiaus, nes pagal patvirtintus normatyvus viename gaisriniame automobilyje turi būti viena nešiojamoji radijo ryšio stotelė (terminalas).

2013 m. birželio 1 d. skaitmeninio radijo ryšio priemonėmis buvo aprūpintos 18 SPT (35 proc. nuo visų SPT). Iš jų daugiausia (14) SPT šias priemones įsigijo iš savivaldybės biudžeto lėšų, trys SPT – iš valstybinei priešgaisrinės saugos funkcijai vykdyti skirtų valstybės biudžeto lėšų, o vienai – (Druskininkų SPT) ryšio priemonės perdavė APGV. Skaitmeninio radijo terminalai yra ilgalaikis turtas (kaina apie 3 tūkst.). Lėšos pagal Valstybinėms (valstybės perduotoms savivaldybėms) funkcijoms atlikti lėšų apskaičiavimo metodiką SPT ilgalaikiam turtui nenumatytos.

SPT nurodė, kad, neturėdami skaitmeninio radijo ryšio priemonių, su BPC specialistais ir PGT pareigūnais susisiekiama mobiliuoju ryšiu. Tačiau vykstant į gaisrą ir gaisro vietoje mobiliuoju telefonu bendrauti sudėtinga (triukšmas, nutrūksta ryšys ir pan.), o tai trukdo operatyviai reaguoti į incidentus ir operatyviai perduoti reikalingą informaciją.

VRM, kuri turi užtikrinti priešgaisrinės saugos organizavimą Lietuvos Respublikos teritorijoje ir PAGD, kuris paskirtas atsakingu už priemonės, pagal kurią numatytas SPT aprūpinimas radijo ryšio terminalais, vykdymą, nesiėmė veiksmų, kad SPT būtų aprūpintos ryšio priemonėmis.

Jei SPT būtų aprūpintos skaitmeninėmis radijo ryšio priemonėmis, būtų sudarytos sąlygos operatyviau valdyti priešgaisrines gelbėjimo pajėgas, keistis informacija apie padėtį įvykio vietoje ir garantuoti tinkamą vadovavimą šioms pajėgoms. Nustačius VPGT pajėgų aprūpinimo radijo ryšio priemonėmis normatyvus, kaip tai padaryta dėl SPT aprūpinimo, būtų užtikrintas efektyvus valstybės biudžeto lėšų naudojimas.

4. NE VISOS PRIEŠGAISRINĖS GELBĖJIMO PAJĖGOS TURI TINKAMĄ IR PAKANKAMĄ GAISRŲ GESINIMO IR GELBĖJIMO TECHNIKĄ IR ĮRANGĄ

Priešgaisrinės gelbėjimo pajėgos turi būti aprūpintos gaisrų gesinimo ir gelbėjimo technika bei įranga, būtina pavestoms funkcijoms vykdyti. Nuo to, kokia technika ir įranga aprūpintos priešgaisrinės gelbėjimo pajėgos, priklauso jų darbo sėkmė – išgelbėtos žmonių gyvybės, išsaugotas turtas, gamtos ištekliai. Aprūpinimo gaisrų gesinimo ir gelbėjimo technika normatyvai iki 2012 metų nebuvo nustatyti.

Pagrindinė priešgaisrinių gelbėjimo pajėgų technika – gaisriniai automobiliai (gaisrinis automobilis ir su juo į gaisrą vykstantys ugniagesiai sudaro pagrindinį pajėgų taktinį vienetą). Be

automobilinių kopėčių arba automobilinių platformų (toliau – automobilinės kopėčios) neįmanoma atlikti gesinimo ir gelbėjimo darbų aukštesniuose nei trijų aukštų pastatuose. 2007–2011 m. laikotarpiu šia technika buvo aprūpinama pagal Vyriausybės patvirtintą⁵¹ Gaisrinių gelbėjimo automobilių parko atnaujinimo valstybinėje priešgaisrinėje gelbėjimo tarnyboje ir savivaldybių priešgaisrinėse tarnybose programą. Pagal šią programą buvo numatyta, kad VPGT bus aprūpintos 81 gaisrinis automobilis ir 11 automobilinių kopėčių. SPT buvo numatyta perduoti iki 62 VPGT turimų gaisrinių automobilių. Programos įgyvendinimo ataskaita nebuvo parengta. Pagal PAGD pateiktus duomenis, VPGT įsigijo apie pusę planuojamos įsigyti technikos, SPT buvo perduotas 21 gaisrinis automobilis (daugumos jų likutinė vertė lygi 0 Lt) (6 lentelė). Programai įgyvendinti buvo gauta 53,6 proc. programoje nurodyto lėšų poreikio (poreikis – 82,2 mln. Lt, gauta 44,1 mln. Lt).

6 lentelė. Pagal Gaisrinių gelbėjimo automobilių parko atnaujinimo Valstybinėje priešgaisrinėje gelbėjimo tarnyboje ir savivaldybių priešgaisrinėse tarnybose programą įsigyta gaisrinių automobilių ir automobilinių kopėčių

Technikos pavadinimas	Planuojamas įsigyti kiekis (vnt.)	Faktiškai įsigyta	
		vnt.	proc. nuo planuoto įsigyti skaičiaus
1. Įsigijama VPGT			
1.1. gaisriniai automobiliai	81	51	63
1.2. automobilinės kopėčios	11	5	45,4
2. Perduodami VPGT turimi gaisriniai automobiliai SPT	Iki 62	21	X

Šaltinis – PAGD duomenys

Perduodant 2010 m. 31 VPGT komandą savivaldybėms (kaip minėta 1 skyriuje) buvo perduoti 58 gaisriniai automobiliai (daugumos jų likutinė vertė lygi 0 Lt).

Minėtai programai pasibaigus, analogiška programa neparengta. Pagal nustatytą tvarką⁵² gaisriniais automobiliais turi būti aprūpinti visi priešgaisrinių gelbėjimo pajėgų padaliniai, o automobilinėmis kopėčiomis – tik VPGT.

4.1. Per 60 proc. gaisrinių automobilių – daugiau nei dešimties metų senumo

2006 m. buvo konstatuota⁵³, kad blogėja gaisrinių gelbėjimo automobilių parko būklė. Daugiau kaip 85 proc. VPGT ir 97 proc. SPT gaisrinių gelbėjimo automobilių amžiaus vidurkis – daugiau kaip 10 metų (t. y. didesnis už amortizacijos normatyvą). Praėjus septyneriems metams problema išlieka. Pagal PAGD pateiktus 2013 m. birželio 1 d. duomenis, APGV naudojo 63,9 proc. gaisrinių automobilių, kuriems daugiau kaip 10 metų. Visų naudojamų (236) gaisrinių automobilių amžiaus vidurkis – 16 metų (naujausias – 2 metų, seniausias – 45).

⁵¹ Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2006-08-04 nutarimas Nr. 784 „Dėl Gaisrinių gelbėjimo automobilių parko atnaujinimo Valstybinėje priešgaisrinėje gelbėjimo tarnyboje ir savivaldybių priešgaisrinėse tarnybose programos patvirtinimo“.

⁵² Priešgaisrinės apsaugos ir gelbėjimo departamento prie Vidaus reikalų ministerijos direktoriaus 2012-02-13 įsakymu Nr. 1-53 patvirtintas Priešgaisrinių gelbėjimo pajėgų reagavimo į pranešimus kriterijų aprašas, 14-16 p.; Priešgaisrinės saugos užtikrinimo standartas, 13-15, 20 p.

⁵³ Gaisrinių gelbėjimo automobilių parko atnaujinimo Valstybinėje priešgaisrinėje gelbėjimo tarnyboje ir savivaldybių priešgaisrinėse tarnybose programa, 8 p.

VRM veiklos ataskaitose⁵⁴ nurodyta, kad uždavinys „atnaujinti bei įsigyti pagrindines priemones, būtinas VPGT funkcijoms vykdyti“ 2011 m. ir 2012 m. įgyvendintas 100 procentų. Įgyvendinant šį uždavinį buvo planuota atnaujinti 1,2 proc. pagrindinių ir pagalbinių transporto priemonių. 2011–2012 m. įsigyti penki gaisriniai automobiliai, jiems įsigyti panaudota 2,1 mln. Lt. Jei ir ateityje gaisrinių automobilių parkas bus atnaujinamas tokiu tempu, tai visi gaisriniai automobiliai bus atnaujinti ne anksčiau kaip po 50 metų, o per šį laikotarpį dalis automobilių jau bus nusidėvėję.

Pagal SPT pateiktus duomenis, SPT naudojo 97 proc. gaisrinių automobilių, kuriems daugiau nei dešimt metų. Visų naudojamų (407) gaisrinių automobilių amžiaus vidurkis – 28 metai (naujausias – 2 metų, seniausias – 51). Per 2012–2013 m. I pusmetį VPGT perdavė SPT devynis gaisrinius automobilius (daugumos jų likutinė vertė lygi 0 Lt). 2010–2012 m. SPT įsigijo dvylika gaisrinių automobilių savivaldybių biudžeto lėšomis (iš jų penkis Lazdijų ir Alytaus r. savivaldybėms dalyvaujant ES lėšomis finansuojamame projekte „Jungtinė viešųjų priešgaisrinės apsaugos ir gelbėjimo paslaugų plėtra Lietuvos – Lenkijos pasienyje“), penkis gaisrinius automobilius gavo kaip labdarą.

Naudojant senus gaisrinius automobilius didėja rizika, kad laiku nebus suteikta kokybiška pagalba. Išnagrinėjus 20 gaisrų aprašymų ir įvertinus PAGD ir SPT pateiktus duomenis apie pajėgų gaisrinius automobilius, nustatyta, kad senesnių gaisrinių automobilių (pagamintų prieš 20–30 metų buvusioje Sovietų Sąjungoje) važiavimo greitis buvo nuo 30 km/h iki 40 km/h, o naujesni j gaisrus vyko greičiau – jų vykimo greitis siekė iki 70 km/h. Taip pat nustatyta atvejų, kai gaisriniai automobiliai 25 ir 26 metų senumo gaisro metu sugedo ir negalėjo vykdyti gaisrų gesinimo darbų.

Pavyzdys

Ištrauka iš gaisro, įvykusio 2011-04-26, Pakalniškių k, Radviliškio r., aprašymo

Degė žolė dirbtuvių teritorijoje. Gesinti gaisro ugniagesiai atvyko su 7 gaisriniais automobiliais, 1 automobilinėmis kopėčiomis. Gesinant gaisrą sugedo Šeduvos ugniagesių komandos gaisrinis automobilis. Buvo didelis darbuotojų trūkumas, todėl buvo reikalinga papildoma pagalba, nes 2 ha deganti žolė kėlė grėsmę degančioje teritorijoje esantiems pastatams. Atvykęs Smilgių ugniagesių komandos gaisrinis automobilis buvo pastatytas vietoje sugedusio Šeduvos ugniagesių komandos gaisrinio automobilio. Tačiau ir Smilgių ugniagesių komandos gaisrinis automobilis sugedo. Atvykęs į gaisro vietą Baisiogalos ugniagesių komandos gaisrinis automobilis taip pat sugedo.

Gaisriniai automobiliai turi būti aprūpinti gaisrams gesinti ir gelbėjimo darbams atlikti reikalinga įranga. Kokia įranga turi būti VPGT priklausančiuose gaisriniuose automobiliuose, nustatyta PAGD direktoriaus įsakymu⁵⁵, kuriame nurodyta, kad visi gaisriniai automobiliai turi būti aprūpinti švirkštais ir jų antgaliais, slėginėmis žarnos, kopėčiomis, dialektrine ir kita įranga. Pagal APGV pateiktus duomenis, 2013 m. birželio 1 d. gaisriniais automobiliams trūko vidutiniškai ketvirtadalio reikiamos įrangos.

Pagal audito metu SPT pateiktus vertinimus, 73 proc. gaisriniuose automobiliuose esamos įrangos būklė buvo bloga ar patenkinama, 27 proc. – gera. SPT nurodė, kad juose trūksta įvairios

⁵⁴ Vidaus reikalų ministerijos 2011 m. ir 2012 m. veiklos ataskaitos.

⁵⁵ Priešgaisrinės apsaugos ir gelbėjimo departamento direktoriaus 2007-12-21 įsakymas Nr. 1-369 „Dėl Priešgaisrinės apsaugos ir gelbėjimo departamentui pavaldžių įstaigų materialinio-techninio aprūpinimo tabelių patvirtinimo“.

įrangos (kopėčių, dialektrinių priemonių ir t. t.). Iki 2013 m. rugpjūčio mėn. SPT gaisrinių automobilių aprūpinimo reikalinga įranga normatyvai nebuvo nustatyti⁵⁶.

Jei iš esmės būtų sprendžiamas gaisrinių automobilių parko atnaujinimo klausimas, didėtų galimybės operatyviau reaguoti į pranešimus apie kilusius gaisrus.

4.2. Trūksta technikos, reikalingos atlikti gesinimo ir gelbėjimo darbus aukštesniuose nei trijų aukštų pastatuose

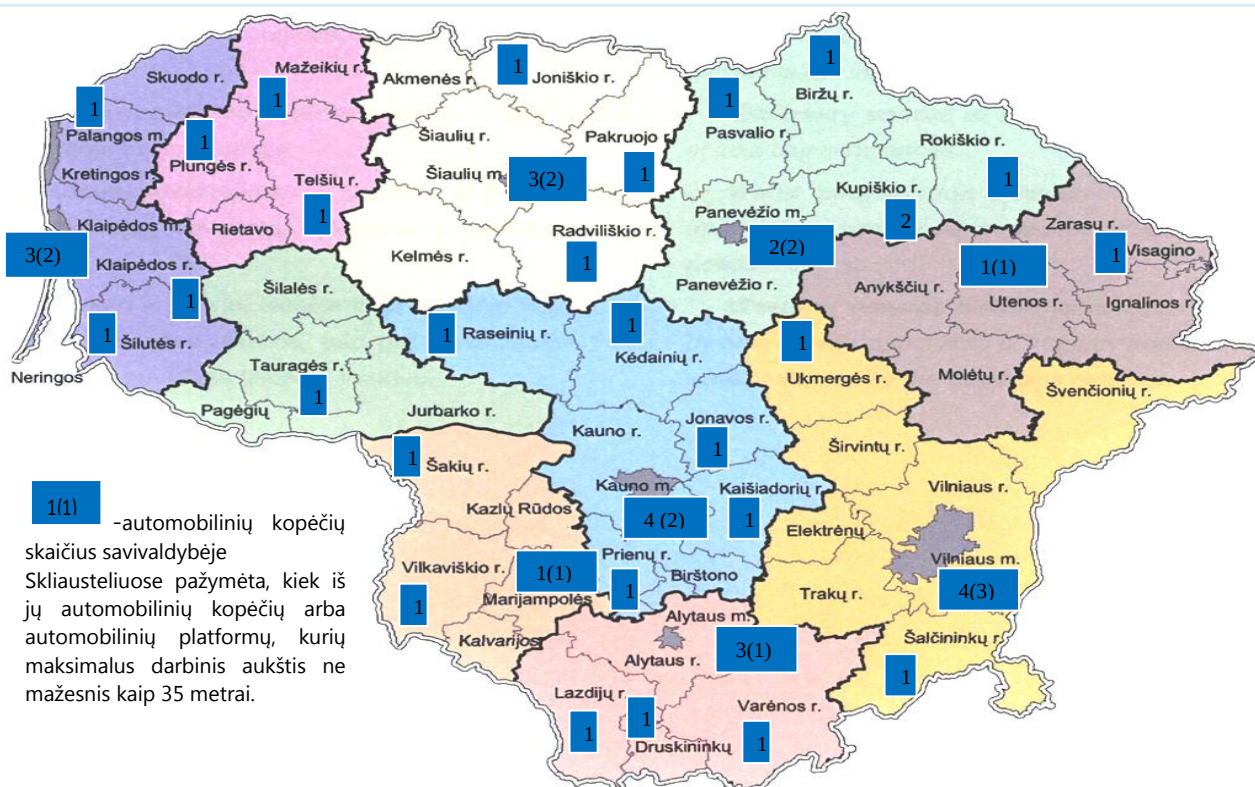
Pagal Vyriausybės nustatytus minimalius reikalavimus⁵⁷ VPGT padaliniai turi būti aprūpinti automobilineis kopėčiomis taip, kad kiekvienoje savivaldybėje būtų ne mažiau kaip vienerios automobulinės kopėčios, kurių maksimalus darbinis aukštis yra ne mažesnis kaip 20 metrų. Miestuose, kuriuose yra daugiau kaip 20 gyvenamųjų pastatų, kurių paskutinio aukšto grindų altitudė didesnė kaip 30 metrų, būtinos automobulinės kopėčios, kurių maksimalus darbinis aukštis ne mažesnis kaip 35 metrai.

Pagal PAGD pateiktus skaičiavimus, VPGT iš viso turi turėti mažiausiai 72 automobilineis kopėčias, iš jų 16 – tokių kopėčių, kurių maksimalus darbinis aukštis ne mažesnis kaip 35 metrai. Nustatyta, kad 2013 m. birželio 1 d. VPGT aprūpinimas automobilineis kopėčiomis sudarė 69 proc. nuo PAGD apskaičiuoto būtino minimalaus aprūpinimo: t. y. 49 automobulinės kopėčios, iš jų – 14, kurių maksimalus darbinis aukštis ne mažesnis kaip 35 metrai. Naudojamų automobilineis kopėčių eksploatavimo amžiaus vidurkis yra 21 metai (seniausios automobulinės kopėčios pagamintos 1968 metais). Automobilineis kopėčių pasiskirstymas pagal savivaldybių teritorijas pateiktas 11 pav.

11 pav. VPGT struktūrinių padalinių aprūpinimas automobilineis kopėčiomis pagal savivaldybes 2013 m. birželio 1 d.

⁵⁶ Priešgaisrinės apsaugos ir gelbėjimo departamento prie Vidaus reikalų ministerijos direktoriaus 2013-08-06 įsakymas Nr. 1-204 „Dėl savivaldybių priešgaisrinių tarnybų ugniagesių komandų veiklai reikalingos minimalios technikos ir įrangos sąrašo patvirtinimo“.

⁵⁷ Priešgaisrinių gelbėjimo pajėgų reagavimo į pranešimus kriterijų aprašas, 14-16 p.; Priešgaisrinės saugos užtikrinimo standartas, 13-15, 20 p.

Šaltinis – pagal PAGD pateiktus duomenis

21-oje savivaldybėje esantys VPGT padaliniai automobilinėmis kopėčiomis nebuvo aprūpinti. Tais atvejais, kai VPGT padalinys neturi automobilinių kopėčių, jų prireikus, tenka pasitelkti kitoje savivaldybėje esančią VPGT, kuri yra aprūpinta šia technika. Tarkim, jei gaisras kiltų Molėtų rajone ir gaisrui gesinti, žmonėms bei turtui gelbėti būtų reikalingos automobilinės kopėčios, tektų pasitelkti Utenos savivaldybėje esančią VPGT. Nagrinėjant gaisrų aprašymus, nustatyta atvejų, kai gaisro metu teko kviestis VPGT padalinius, turinčius minėtas kopėčias, iš kitų savivaldybių.

Pavyzdys

Į gaisro, kilusio 2012-01-26 Kelmės r., Tytuvėnų miestelio bažnyčioje ir vienuolyne, vietą buvo pasitelktos Radviliškio PGT pajėgos, turinčios automobilines kopėčias. Radviliškio PGT nuo gaisro vietos nutolusi 41,1 km. ir į gaisro vietą turėjo vykti beveik valandą (52 min.). Per gaisrą sudegė vienuolyno stogas (980 kv. m), išdegė muziejaus vidus ir perdanga (96 kv. m), sudegė jame buvę eksponatai, apdegė stogo medinės konstrukcijos, buvo nuardyta apie 50 kv. m dangos, vandeniui sulietos patalpos.

Kai kuriose savivaldybėse VPGT padaliniai turi daugiau kaip vienerias automobilines kopėčias. PAGD vertinimu, siekiant atlikti visaverčius gaisrų gesinimo ir gelbėjimo darbus pastatuose, kurių paskutinio aukšto grindų altitudė didesnė kaip 30 metrų, penkių miestų savivaldybėse, esančiuose VPGT padaliniuose, turi būti daugiau kaip vienerios automobilinės kopėčios, kurių maksimalus darbinis aukštis ne mažesnis kaip 35 metrai. Savo vertinimui pagrįsti departamentas pateikė informaciją apie minėtose savivaldybėse esančių pastatų, kurių paskutinio aukšto grindų altitudė didesnė kaip 30 metrų, skaičių (7 lentelė).

7 lentelė. Būtinai minimalus automobilinių kopėčių, kurių maksimalus darbinis aukštis ne mažesnis kaip 35 metrai, ir pastatų, kurių paskutinio aukšto grindų altitudė didesnė kaip 30 metrų, skaičius

Savivaldybės pavadinimas	Pastatų, kurių paskutinio aukšto grindų altitudė didesnė kaip 30 metrų, skaičius	Būtinai automobilių kopėčių, kurių maksimalus darbinis aukštis ne mažesnis kaip 35 metrai, skaičius
Kauno miesto	113	2
Klaipėdos miesto	33	2
Panevėžio miesto	27	2
Šiaulių miesto	23	2
Vilniaus miesto	259	3

Šaltinis – pagal PAGD pateiktus skaičiavimus

Taip pat paaiškino, kad departamentas 7 lentelėje nurodytam automobilių kopėčių skaičiui nustatyti vadovavosi Priešgaisrinės saugos užtikrinimo standarte nustatytais pajėgų, reikalingų į pagalbos prašymus ir įvykiams likviduoti skaičiaus nustatymo principais ir „atliko rizikos vertinimą, atsižvelgiant į pavojingųjų objektų išsidėstymą ir juose prognozuojamų įvykių pavojingumą, mastą, galimą poveikį gyventojams, gamybinei ir socialinei veiklai ir aplinkai, ir reagavimo į pagalbos prašymus ir išvykimo į įvykio vietą laiko trukmę, atsižvelgiant į laiką, reikalingą nuvykti iš pajėgų dislokacijos vietos į įvykio vietą, ir įvykių kilimo ir dažnumo grėsmę“. PAGD minėtos rizikos vertinimą pagrindžiančių dokumentų nepateikė.

Dalis naudojamų VPGT struktūrinių padalinių automobilių kopėčių, kurių maksimalus darbinis aukštis ne mažesnis kaip 35 metrai, išsinuomos. 2008 m. PAGD sudarė nuomos sutartį su privačiu juridiniu asmeniu dėl penkerių gaisrinių automobilių kopėčių, kurių maksimalus darbinis aukštis 37,55 metro, nuomos. Vienerių nuomojamų automobilių kopėčių vertė – 1,8 mln. Lt. Sutarties kaina – 6,9 mln. Lt, trukmė – 60 mėnesių. Sutartyje buvo numatyta galimybė ją pratęsti tam pačiam laikotarpiui tomis pačiomis sąlygomis. PAGD, sudaręs subnuomos sutartis, šias kopėčias perdavė Vilniaus, Kauno, Panevėžio, Šiaulių, Klaipėdos APGV.

2013 m. nuomos sutartis buvo pratęsta tomis pačiomis sąlygomis, t. y. 60 mėn. (5 metams), sutarties kaina išliko ta pati – 6,9 mln. Lt. PAGD aiškinimu, sprendimas pratęsti sutartį buvo priimtas, įvertinus automobilių kopėčių tiekėjų pasiūlymus ir planuojamus finansinius išteklius investicijoms vykdyti. PAGD informavo, kad:

- buvo gauti dviejų tiekėjų pasiūlymai: viename pasiūlyme nurodyta, kad naujų automobilių kopėčių kaina – 2,5 mln. Lt, o nuomos kaina – 50 tūkst. Lt/mėn., kitame siūloma „įsigyti ar nuomotis naudotas iki aštuonių metų gaisrines automobilies kopėčias 37 ir daugiau metrų nuo 1 400 000,00 Lt“;
- „departamentas teikiant poreikius biudžeto lėšoms 2014 metams gauti prašė 22,8 mln. Lt papildomai valstybės kapitalo investicijoms, iš jų 6,8 mln. Lt nuomojamoms kopėčioms išsipirkti, tačiau gavo kontrolinius skaičius (maksimalūs asignavimai) 2014 metams, ko pasėkoje buvo aišku, kad investicijoms, taip pat ir kopėčių išsipirkimui 2014 metams nebus skirta papildomų lėšų“.

Automobilių kopėčių nuoma 10 metų kainuoja beveik 14 mln. Lt. Už šią sumą, įvertinus sutartyje ir tiekėjų pateiktuose pasiūlymuose nurodytas automobilių kopėčių kainas, būtų galima įsigyti penkerias naujas arba septynerias naudotas automobilies kopėčias.

PAGD vykdomiems investicijų projektams 2010–2012 m. buvo panaudota apie 5 proc. (44,9 mln. Lt) nuo vidaus reikalų ministro valdymo sričių institucijoms ir įstaigoms panaudotų kapitalo investicijų lėšų (876,6 mln. Lt).

Išanalizavus PAGD vykdytus investicijų projektus, nustatyta, kad daugiausia lėšų (59 proc. nuo visų investicijų projektams vykdyti panaudotų lėšų) panaudota PAGD pavaldžių įstaigų pastatų

statybai ir rekonstravimui. Iš jų didžiąją dalį (90 proc.) sudarė projektai, susiję su pastatų, kurie skirti BPC ir VPGT padaliniais (komandoms), statyba (8 lentelė).

8 lentelė. Panaudotos lėšos pagal PAGD vykdomus investicijų projektus

Metai	Panaudota investicijų suma iš viso (mln. Lt)	Panaudota investicijų suma pagal projektus (mln. Lt)						
		Gaisrinių ir specialiosios paskirties automobilių parko struktūros gerinimui			Įrangos ir priemonių VPGT įsigijimas	Pastatų statybai ir rekonstravimui	Iš jų BPC (kartu su VPGT komandomis) pastatų statybai	Kitiems tikslams
		iš viso	iš jų – gaisriniais automobiliais	iš jų – automobilių linėms kopėčioms				
2010	12	5	3,7	1,2	0,1	7	6	0,1
2011	24,5	5	1,2	3,7	1,9	17,6	15,8	2,4
2012	8,4	5	0,9	2,2	3,3	1,8	1,7	0,5
Iš viso	44,9	15	5,8	7,1	5,3	26,4	23,5	3

Šaltinis – Valstybės kontrolė pagal PAGD pateiktus duomenis

Atkreipėme dėmesį, kad PAGD sprendimai dėl pastatų ir įrangos įsigijimo, kaip buvo nustatyta ankstesnio valstybinio audito metu⁵⁸, priimti nepakankamai išanalizavus PAGD pavaldžios įstaigos – BPC – veiklai reikalingų patalpų ir įrangos poreikio, todėl dalis patalpų ir įrangos buvo nenaudojama. VRM Vidaus audito skyrius, atlikęs BPC veiklos auditą, 2013 m. lapkričio 12 d. audito ataskaitoje⁵⁹ konstatavo, kad „neužtikrintas efektyvus valstybės biudžeto lėšų, skirtų BPC skyrių patalpoms įsigyti bei darbo vietoms įrengti, panaudojimas, nes BPC Vilniaus, Klaipėdos ir Alytaus skyriuose panaudojama tik iki 30 proc. operatoriams įrengtų darbo vietų“.

VRM siūlytume peržiūrėti Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministrai pavestų visų valdymo sričių investavimo prioritetus taip, kad daugiau valstybės biudžeto lėšų būtų skirta gaisrų gesinimo ir gelbėjimo technikai, nuo kurios tiesiogiai priklauso jų darbo sėkmė – išgelbėtos žmonių gyvybės, išsaugotas turtas, gamtos ištekliai, įsigyti ir būtų galimybė taupiau naudoti lėšas priešgaisrinėms gelbėjimo pajėgoms nuomojant automobilines kopėčias.

5. NEPAKANKAMA PRIEŠGAISRINIŲ GELBĖJIMO PAJĖŲ PASIRENGIMO VEIKTI GESINANT GAISRUS KONTROLĖ

Gaisrų gesinimo organizavimą reglamentuojančiuose teisės aktuose⁶⁰, kuriais vadovaujamasi organizuojant šalies priešgaisrinių gelbėjimo pajėgų parengimą likviduoti gaisrus bei juos likviduojant, nurodytos šių pajėgų pasirengimo priemonės. Viena iš priemonių – priešgaisrinių gelbėjimo pajėgų steigimas, veiklos uždavinių, funkcijų, veiklos rodiklių, tarp jų ir konkrečių reagavimo rodiklių, nustatymas.

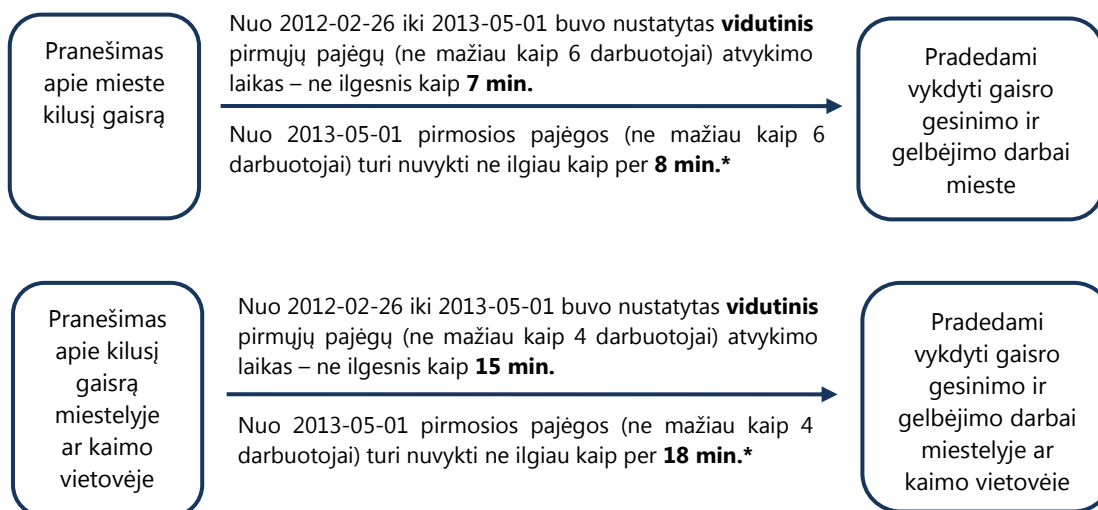
⁵⁸ Valstybinio audito ataskaita „Bendrojo pagalbos centro veiklos organizavimas“, 2012-02-08 Nr. VA-P-40-1-2.

⁵⁹ Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos Vidaus audito skyriaus audito ataskaita „Bendrojo pagalbos centro veiklos auditas“, 2013-11-12 Nr. 23A1-27.

⁶⁰ Gaisrų gesinimo organizavimo nuostatų, galiojusių iki 2013-11-26, 9 p.; Priešgaisrinių gelbėjimo pajėgų atliekamų gaisrų gesinimo ir kitų gelbėjimo darbų organizavimo nuostatų, įsigaliojusių nuo 2013-11-27, 16 p.

Reagavimo laiko trukmės kriterijai buvo nustatyti 2012 m. PAGD direktoriaus įsakymu⁶¹, o 2013 m. – Vyriausybės nutarimu⁶² (12 pav.).

12 pav. Priešgaisrinių gelbėjimo pajėgų reagavimo laiko trukmės kriterijai

*Išskyrus tuos atvejus, kai vyksta gesinti gaisrų, kurie, kaip paaiškėja įvertinus ir, jeigu reikia, patikslinus pagalbos prašyme nurodytą informaciją, nekelia grėsmės ir negali išplisti. Šiems atvejams reagavimo laikas nenustatytas.

Šaltinis – Valstybės kontrolė pagal teisės aktus

PAGD duomenimis, 2010–2012 m. vidutinis pirmųjų pajėgų atvykimo į gaisrą laikas miestuose buvo 6,6 min., miesteliuose ir kaimo vietovėse – 13,2 min. Ar pajėgos atvyko nustatytos sudėties (ne mažiau kaip 6 darbuotojai mieste ir ne mažiau kaip 4 miesteliuose ir kaimo vietovėse) – nefiksuoja. (Išsamiau – 6 ataskaitos skyriuje)

Nustatyta, kad priešgaisrinių gelbėjimo pajėgų reagavimo laiko trukmei įtakos turi pajėgų išdėstymas (Pajėgų išdėstymo žemėlapis pateiktas 7 priede). Kuo didesnė priešgaisrinių

⁶¹ Priešgaisrinės apsaugos ir gelbėjimo departamento prie Vidaus reikalų ministerijos direktoriaus 2012-02-13 įsakymas Nr. 1-53 „Dėl Priešgaisrinių gelbėjimo pajėgų reagavimo į pranešimus kriterijų aprašo patvirtinimo“.

⁶² Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2013-04-17 nutarimas Nr. 354 „Dėl priešgaisrinės saugos užtikrinimo standarto patvirtinimo“.

gelbėjimo pajėgų aptarnaujama teritorija, tuo ilgesnė reagavimo į pranešimus apie kilusį gaisrą trukmė.

Pavyzdys

Vilniaus mieste yra 6 komandos, vienai komandai tenka aptarnauti vidutiniškai 66 km² teritoriją. Panevėžio mieste yra 2 komandos, vienai komandai tenka aptarnauti vidutiniškai 25 km² teritoriją, t. y. aptarnaujama teritorija yra 2,6 karto mažesnė nei Vilniaus mieste.

Vilniaus mieste pirmųjų pajėgų atvykimų į gaisrus, kurių trukmė viršijo 8 min., dalis 2010–2012 m. sudarė apie 27 proc., Panevėžio mieste – apie 12 proc.

Audito metu surinkti įrodymai (pateikti ataskaitos 1–4 skyriuose) rodo, kad ne visos priešgaisrinės gelbėjimo pajėgos yra tinkamai pasirengusios gesinti gaisrus, nes:

- neaiškiai atskirtos VPGT ir SPT funkcijos;
- trūksta ugniagesių budinčioms pamainoms formuoti ir ne visi ugniagesiai turi reikiamą kompetenciją;
- ne visi ugniagesiai aprūpinti specialiąja uniforma, galinčia apsaugoti nuo rizikos veiksnių;
- mažiau nei penktadalis SPT turi kvėpavimo aparatus;
- skaitmeninio radijo ryšio priemonėmis neaprūpinta 65 proc. SPT;
- ne visos priešgaisrinės gelbėjimo pajėgos turi tinkamą ir pakankamą gaisrų gesinimo ir gelbėjimo techniką;
- ne visi VPGT struktūriniai padaliniai aprūpinti automobilinėmis kopėčiomis.

Tačiau pagal PAGD ir APGV 2012–2013 m. vykdytos pajėgų pasirengimo kontrolės rezultatus valstybinių priešgaisrinių gelbėjimo pajėgų pasirengimas veikti gesinant gaisrus dažniausiai vertinamas „labai gerai“ arba „gerai“.

Priešgaisrinių gelbėjimo pajėgų pasirengimą veikti gesinant gaisrus pavesta⁶³ kontroliuoti PAGD ir jam pavaldžioms įstaigoms.

Nustatyta, kad PAGD ir pavaldžios įstaigos (APGV ir BPC) nuolat stebi, kokia yra valstybinės ir savivaldybių priešgaisrinių gelbėjimo pajėgų budinčių pamainų sudėtis, transporto priemonių būklė ir šiuos duomenis pateikia VPGT intranete⁶⁴. Įvykus pasikeitimams (sugedus transporto priemonei, pasikeitus žmonių skaičiui) informacija tikslinama.

PAGD direktoriaus nustatyta tvarka⁶⁵, atliekant tikrinimus vertinamas VPGT struktūrinių padalinių parengties (t. y. pasirengimo) užtikrinimas. Parengties užtikrinimo vertinimas gali būti atliekamas vykdant operatyvųjį (tam tikros veiklos srities) arba kompleksinį (visų veiklos sričių) patikrinimą. Prieš atliekant patikrinimus įvertinama, kokie trūkumai buvo nustatyti per ankstesnį patikrinimą ir kokių priemonių imtasi jiems pašalinti. Patikrinimo ataskaitoje turi būti nurodomi nustatyti trūkumai, išvados, rekomendacijos, sudaromas darbo priemonių planas, kuriame numatytos

⁶³ Lietuvos Respublikos priešgaisrinės saugos įstatymo 16 str. 5 p.

⁶⁴ Šie duomenys kaupiami vadovaujantis Priešgaisrinės apsaugos ir gelbėjimo departamento prie Vidaus reikalų ministerijos direktoriaus 2010-02-17 įsakymu Nr. 1-53 „Dėl duomenų apie priešgaisrines gelbėjimo pajėgas pateikimo Valstybinės priešgaisrinės gelbėjimo tarnybos intranete aprašo patvirtinimo“.

⁶⁵ Priešgaisrinės apsaugos ir gelbėjimo departamento prie Vidaus reikalų ministerijos direktoriaus 2010 m. gruodžio 23 d. įsakymu Nr. 1-366 „Dėl Priešgaisrinės apsaugos ir gelbėjimo departamentui prie Vidaus reikalų ministerijos pavaldžių įstaigų ir jų struktūrinių padalinių veiklos kontrolės užtikrinimo“ patvirtintas Apskričių priešgaisrinių gelbėjimo valdybų ir jų struktūrinių padalinių veiklos kontrolės lygmenų ir periodiškumo nustatymo tvarkos aprašas ir Priešgaisrinės apsaugos ir gelbėjimo departamentui prie Vidaus reikalų ministerijos pavaldžių įstaigų ir jų struktūrinių padalinių veiklos patikrinimų metodika.

priemonės trūkumams šalinti, vykdytojas, įvykdymo data. Pagal patikrinimo rezultatus pateikiamas įvertinimas: „labai gerai“, „gerai“, „patenkinamai“ ir „nepatenkinamai“. Išanalizavus 2012 m., 2013 m. I pusmetį atliktų 37 (iš 78) patikrinimų ataskaitas, nustatyta, kad jos surašytos pagal nustatytus reikalavimus. Pagal patikrinimo rezultatus galutinėse išvadose nurodytas VPGT struktūrinių padalinių pajėgų parengties užtikrinimo įvertinimas: 49 proc. – „labai gerai“, 49 proc. – „gerai“, 2 proc. – „patenkinamai“.

Atkreipėme dėmesį, kad tokie vertinimai pateikiami, nepatikrinus VPGT visų pasirengimo priemonių. Pagal minėtą tvarką nereikalaujama įvertinti ir nėra vertinama budinčių pamainų sudėties atitiktis reikalavimams, pajėgų reagavimas pagal nustatytus reagavimo kriterijus, pajėgų aprūpinimo gaisrine ir gelbėjimo technika lygis.

APGV pareigūnai SPT ugniagesių komandų pasirengimo veikti gesinant gaisrus kontrolę vykdo atlikdami operatyvinius patikrinimus. Patikrinimai įforminami patikrinimo ataskaitose. Patikrinimo dokumentuose savivaldybių priešgaisrinių pajėgų pasirengimo veikti gesinant gaisrus vertinimas, toks kaip VPGT („labai gerai“, „gerai“, „patenkinamai“, „nepatenkinamai“), nepateikiamas. Kompleksiniai patikrinimai neatliekami. APGV teigimu, vykdam patikrinimus, vadovaujamosi PAGD direktoriaus įsakymais patvirtintais teisės aktais.

Pavyzdys

1. Remiantis PAGD direktoriaus 2006-01-16 įsakymu Nr. 1-25 „Dėl priešgaisrinės gelbėjimo tarnybos parengties organizavimo nuostatų patvirtinimo“ vertinamas budinčių pamainų sudarymas.
2. Remiantis PAGD prie VRM direktoriaus 2010-06-04 įsakymu Nr. 1-175 „Dėl valstybinės priešgaisrinės gelbėjimo tarnybos technikos eksploatavimo nuostatų patvirtinimo“ vertinama gaisrų gesinimo ir gelbėjimo technika.

Ne visuose PAGD direktoriaus įsakymais patvirtintuose teisės aktuose nurodyta, kad jų privalo laikytis SPT, vykdydamos priešgaisrinės saugos funkcijas, o, kaip minėta, reikalavimai, kaip įgyvendinti valstybinę (savivaldybėms perduotą) priešgaisrinės saugos funkciją, nenustatyti.

Išanalizavus 56 patikrinimų dokumentus, nustatyta, kad Vilniaus ir Utenos APGV surašyti patikrinimo dokumentai gali būti laikomi geros praktikos pavyzdžiu. Juose nurodomi nustatyti trūkumai, pateikiamos išvados, rekomendacijos, sudaromas darbo priemonių planas, kuriame numatytos priemonės trūkumams šalinti, vykdytojas, įvykdymo data.

Tačiau beveik pusėje išanalizuotų kitų APGV surašytų patikrinimų dokumentų (44 proc.) nustatytiems trūkumams šalinti pateikti bendro pobūdžio siūlymai ir nenustatyti terminai, per kuriuos jie turi būti įgyvendinti. Dvidešimt viename patikrinimo dokumente (38 proc.) nurodyti trūkumai, tačiau nepateikti pasiūlymai jiems pašalinti.

Pavyzdys

Panevėžio APGV Pasvalio PGT 2012-04-26 ir 2012-10-12 atlikusi Pasvalio r. SPT komandų operatyvų patikrinimą pateikė vieną iš siūlymų „atkreipti didesnę dėmesį į gaisrinės technikos ir įrangos priežiūrą“.

Pateikus bendro pobūdžio pasiūlymus ir nenustačius jų įgyvendinimo terminų, apsunkinamas patikrinimų rezultatyvumo vertinimas. Pagal vykdytas kontrolės priemones 2010–2012 m. PAGD neturi apibendrintos informacijos apie savivaldybių priešgaisrinių gelbėjimo pajėgų pasirengimo

veikti gesinant gaisrus būklę. PAGD informavo, kad „minėtus patikrinimus atlieka APGV ar jos struktūrinis padalinys ir tik jis tiesiogiai kontroliuoja patikrinimo metu teiktų rekomendacijų SPT administracijai įgyvendinimą. Todėl departamentas negali pateikti vertinimų, tačiau darytina prielaida, kad SPT atsižvelgia į APGV teikiamas rekomendacijas“.

Jei periodiškai būtų vertinamas savivaldybių ir valstybinių priešgaisrinių gelbėjimo pajėgų pasirengimas pagal visus nustatytus reikalavimus ir kontroliuojamas nustatytų trūkumų šalinimas, būtų valdoma informacija apie pajėgų pasirengimą gesinti gaisrus visoje Lietuvos teritorijoje.

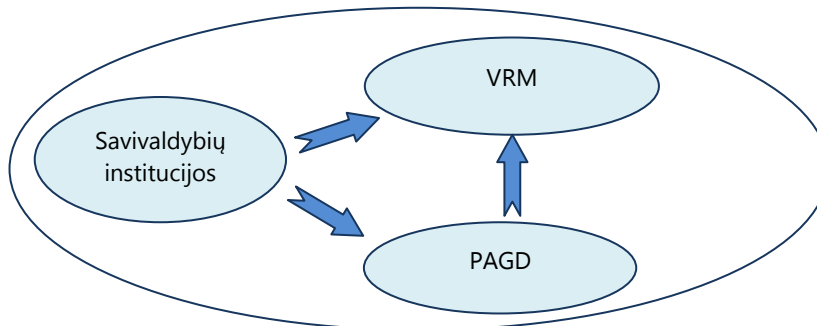
Jei būtų patikslintas pajėgų išdėstymas ir (ar) aptarnaujamos teritorijos, įvertinant laiko trukmę, reikalingą nuvykti iš pajėgų dislokacijos vietos į įvykio vietą, būtų galimybė užtikrinti operatyvesnę pagalbos suteikimą.

6. NEPAKANKAMAI INFORMATYVŪS IR NE VISUOMET TIKSLŪS SKELBIAMI STATISTINIAI DUOMENYS APIE GAISRUS IR GELBĖJIMO DARBUS

VRM turi užtikrinti priešgaisrinės saugos organizavimą visoje Lietuvos Respublikos teritorijoje. Tam, kad būtų galima tinkamai vykdyti šią funkciją bei priimti valdymo sprendimus dėl efektyvesnio priešgaisrinės saugos užtikrinimo sistemos veikimo, svarbu disponuoti tiksliais statistiniais duomenimis apie gaisrus ir gelbėjimo darbus bei informacija, leidžiančia įvertinti kiekvienos iš priešgaisrinių gelbėjimo pajėgų indėlį, vykdant priešgaisrinės saugos funkciją.

Savivaldybės kasmet privalo atsiskaityti už VRM kuruojamų valstybinių (valstybės perduotų savivaldybėms) funkcijų atlikimą ir lėšų naudojimą VRM nustatyta tvarka⁶⁶: už savivaldybei skirtų lėšų valstybinei (perduotai savivaldybėms) funkcijai atlikti naudojimą – VRM, o už savivaldybėms perduotą priešgaisrinės saugos funkcijos atlikimą – PAGD (13 pav.).

13 pav. Institucijų atsiskaitymo už vykdytą priešgaisrinės saugos funkciją schema

Šaltinis – Valstybės kontrolė pagal teisės aktus, reglamentuojančius atsiskaitymą

⁶⁶ Galiojės savivaldybių atsiskaitymo už Vidaus reikalų ministerijos kuruojamų valstybinių (perduotų savivaldybėms) funkcijų atlikimą tvarkos aprašas, patvirtintas Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministro 2007-11-10 įsakymu Nr. 1V-387, nuo 2012-03-18 įsigaliojės Savivaldybių atsiskaitymo už Vidaus reikalų ministerijos kuruojamų valstybinių (perduotų savivaldybėms) funkcijų atlikimą ir lėšų naudojimą tvarkos aprašas, patvirtintas Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministro 2012-03-12 įsakymu Nr. 1V-209.

Pagal minėtą tvarką savivaldybės teikia PAGD statistinius duomenis apie išvykimo skaičių, užgesintus gaisrus, išgelbėtus žmones gaisruose, automobilio panaudojimą ir pareigybių skaičių.

PAGD turi kaupti, analizuoti, sisteminti ir apibendrinti informaciją, būtiną priešgaisrinės saugos užtikrinimo sistemai efektyviai funkcionuoti⁶⁷. Informacija apie priešgaisrinį gelbėjimo pajėgų išvykimus į gaisrų vietas kaupiama ir tvarkoma Valstybinės priešgaisrinės gelbėjimo tarnybos informacinėje sistemoje (Išvykčių apskaitos posistemyje) (toliau – VPGT IS). Kasmet parengiama Gaisrų ir gelbėjimo darbų statistikos analizė. Palyginus 2010–2012 m. savivaldybių PAGD pateiktus ir minėtoje VPGT IS nurodytus duomenis apie SPT ugniagesių komandų užgesintus gaisrus ir gaisruose išgelbėtus žmones, nustatyta, kad duomenys skiriasi: užgesintų gaisrų skaičius skiriasi iki 3 kartų, o išgelbėtų žmonių skaičius iki 7 kartų (9 lentelė).

9 lentelė. PAGD ir SPT pateiktų duomenų apie užgesintus gaisrus ir išgelbėtus žmones palyginimas

	2010 m.	2011 m.	2012 m.
SPT ugniagesių komandų užgesintų gaisrų skaičius			
Pagal SPT duomenis	5609	5947	5537
Pagal PAGD duomenis	2054	1950	1650
Skirtumas tarp SPT ir PAGD pateiktų duomenų	3555	3997	3887
SPT ugniagesių komandos išgelbėtų žmonių gaisre skaičius			
Pagal SPT duomenis	17	20	22
Pagal PAGD duomenis	5	11	3
Skirtumas tarp SPT ir PAGD pateiktų duomenų	12	9	19

Šaltinis – PAGD ir SPT duomenys

Viena iš priežasčių, dėl kurios gali nesutapti minėti duomenys yra ta, kad savivaldybių priešgaisrinės saugos funkcijos atlikimo ataskaitose nurodomas SPT ugniagesių komandų užgesintų gaisrų skaičius, o VPGT IS kaupiama informacija apie SPT užgesintų ir SPT kartu su VPGT užgesintų gaisrų skaičių. Tačiau palyginus minėtus duomenis (10 lentelė), jie skiriasi iki 1,2 karto (SPT nurodyti didesni). Nustatyti nesutapimai rodo apskaitos trūkumus ir turi neigiamos įtakos objektyviam vykdomos veiklos rezultatyvumui įvertinti.

10 lentelė. SPT ugniagesių komandų užgesintų gaisrų skaičius

Metai	2010 m.	2011 m.	2012 m.
Pagal SPT duomenis	5647	5609	5537
Pagal PAGD duomenis	4916	4693	4489
Skirtumas tarp PAGD ir SPT pateiktų duomenų	731	916	1048

Šaltinis – PAGD ir SPT duomenys

VRM veiklos ataskaitose⁶⁸ ir PAGD parengtose Gaisrų ir gelbėjimo darbų statistikos analizėse⁶⁹ nurodomas per metus kilusių gaisrų ir žuvusiųjų juose skaičius, gaisrų skaičius pagal objektus, gaisrų priežastys, vidutinis pajėgų atvykimo į gaisrą laikas ir kiti duomenys. Pagal pateiktą informaciją galime nustatyti gaisrų dinamiką, tačiau negalima įvertinti, kokios priešgaisrinės gelbėjimo pajėgos – savivaldybių ar valstybinės – dalyvavo gesinant gaisrus ir vykdant gelbėjimo

⁶⁷ Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministro 2010-12-31 įsakymas Nr. 1V-831 „Dėl Priešgaisrinės apsaugos ir gelbėjimo departamento prie Vidaus reikalų ministerijos nuostatų patvirtinimo“.

⁶⁸ Prieiga per internetą http://www.vrm.lt/Planavimo_dokumentai76.

⁶⁹ Prieiga per internetą <http://www.vpgt.lt/go.php/lit/statistika/284/2/5>.

darbus. Taip pat nepateikiama informacija apie gaisrų svarbą, nors tokia informacija yra kaupiama VPGT IS. Gaisro svarbai įvertinti yra numatyti⁷⁰ trys vertinimo kriterijaus kodai: 0 kodas – menkavertis gaisras; 1 – jei įvykio metu žuvo, nukentėjo žmonės, prognozuojama didelė materialinė žala, galimas platus atgarsis visuomenėje ir pan.; 2 – jei gaisras pasiekia ar viršija ekstremaliojo įvykio kriterijų. Pagal PAGD pateiktus duomenis, 2010–2012 m. beveik visi (97 proc.) gaisrai pagal svarbą buvo priskirti menkaverčiams (11 lentelė).

11 lentelė. Gaisrų skaičiaus pasiskirstymas pagal gaisrų svarbos vertinimo kriterijaus kodą 2010–2012 m.

Laikotarpis	Gaisrų skaičius iš viso	Iš jų gaisrų skaičius pagal vertinimo kriterijaus kodą		
		0	1	2
2010 m.	12190	11791	388	11
2011 m.	12306	11895	404	7
2012 m.	11257	10965	286	6
Iš viso	35753	34651	1078	24

Šaltinis – PAGD duomenys

Pagal statistinius duomenis⁷¹, 2010–2012 m. daugiausiai gaisrų (daugiau nei 12 tūkst. gaisrų) kilo atvirose teritorijose. VPGT IS sistemoje beveik visi (99,9 proc.) šie gaisrai pagal svarbą buvo priskirti menkaverčiams gaisrams, nors nurodyta, kad dėl šių gaisrų kasmet išdega apie 5 tūkst. hektarų ploto. Apklausus APGV, septynios (iš 10) nurodė, kad neturi priemonių, leidžiančių tiksliai nustatyti išdegusių atvirų teritorijų plotų dydį. Šiuos dydžius VPGT pareigūnai nustato matuodami žingsniais, rulete ar vizualiai. Įvertinę tai, kad regiono aplinkos apsaugos departamentai, vykdydami aplinkos apsaugos valstybinę kontrolę, turi įvertinti gaisro metu padarytą žalą aplinkai, atlikome jų apklausą. Apklausos rezultatai rodo, kad:

- regiono aplinkos apsaugos departamentai ne visada vyksta į gaisro vietą matuoti išdegusio ploto. Viena iš priežasčių – VPGT padaliniai departamentams ir jų struktūriniams padaliniais neteikė informacijos apie kilusius gaisrus ir jų metu išdegusius plotus (tai nurodė šeši departamentai iš aštuonių) ar teikė dalinę informaciją;
- VPGT pateikta informacija regiono aplinkos apsaugos departamentams apie išdegusių plotų dydį yra netiksli, o nuvykus visuomet reikia ją tikslinti (tai nurodė du departamentai iš aštuonių).

Pavyzdys

Šiaulių RAAD nurodė, kad informacija apie išdegusius plotus pateikiama apytikslė, išdegusių plotų dydžiai būna padidinti, trūksta išsamesnės informacijos apie vietą, kurioje kilo gaisras.

Surinkti įrodymai rodo, kad informacija apie išdegusių plotų dydį atvirose teritorijose netiksli, o apie gaisrus, atliktus gaisrų gesinimo ir gelbėjimo darbus – nepakankamai informatyvi.

VRM 2012 m. veiklos ataskaitoje ir PAGD 2012 m. Gaisrų ir gelbėjimo darbų statistikos analizėje nurodytas vidutinis pirmųjų priešgaisrinių gelbėjimo pajėgų atvykimo laikas: kaime – 13,4 min., mieste – 6,7 min. Kaip rodo audito rezultatai, pirmosios pajėgos neretai atvyksta ne visos sudėties ir ne visuomet gali pradėti gesinimo darbus (žr. 3.1 poskyrį). Per kiek laiko buvo pradėti gaisro gesinimo ir gelbėjimo darbai nė vienoje ataskaitoje nenurodyta.

⁷⁰ Priešgaisrinės apsaugos ir gelbėjimo departamento prie Vidaus reikalų ministerijos direktoriaus 2012-12-28 įsakymu Nr. 1-406 patvirtintos Priešgaisrinių gelbėjimo pajėgų išvykčių apskaitos taisyklių 11.43 p.

⁷¹ Priešgaisrinės apsaugos ir gelbėjimo departamento prie Vidaus reikalų ministerijos parengtos 2010 m., 2011 m., 2012 m. Gaisrų ir gelbėjimo darbų statistikos analizės.

VPGT IS ir (ar) BPC IS kaupiami duomenys apie visų gaisrinių automobilių, kitos gaisrinės ir gelbėjimo technikos atvykimo laiką kartu su atvykusiais darbuotojais bei gaisrinės ir gelbėjimo technikos gedimo atvejus. Susistemines šiuos kaupiamus duomenis, tokią informaciją PAGD galėtų pateikti ataskaitose. Taip būtų sudaryta galimybė išsamiau vertinti priešgaisrinės saugos funkcijos atlikimo rezultatus.

Dalis duomenų (pranešimo apie kilusį gaisrą, priešgaisrinių gelbėjimo pajėgų išvykimo, pirmojo gaisrinio automobilio atvykimo, įvykio lokalizavimo ir likvidavimo laikas ir t. t.) kaupiami dviejose informacinėse sistemose: VPGT IS ir BPC IS. Sąveikos tarp šių sistemų nėra, duomenys rankiniu būdu įvedami į abi sistemas.

Audito metu PAGD direktorius 2013 m. gegužės 15 d. sudarė darbo grupę, kuriai pavesta užtikrinti VPGT IS Išvykčių apskaitos posistemio tobulinimo ir duomenų mainų su BPC IS įgyvendinimą.

Jei ataskaitose būtų pateikiami tikslūs ir informatyvūs PAGD sukaupiti duomenys apie gaisrus, gaisrų gesinimo ir gelbėjimo darbus, būtų sudaryta galimybė įvertinti VRM kuruojamos priešgaisrinės saugos valstybinės (perduotos savivaldybėms) funkcijos atlikimo rezultatyvumą. Tai pat VRM būtų lengviau planuoti ir organizuoti priešgaisrinės saugos užtikrinimą visoje Lietuvos Respublikoje.

7. TOBULINTINA GAISRŲ PREVENCIJOS VEIKLA

Gaisrų prevencija – teisinių, techninių ir organizacinių priemonių, užkertančių kelią gaisrams kilti ir plisti bei mažinančių jų galimus padarinius, visuma⁷².

7.1. Trūksta gaisrų prevencijos programų

Gaisrų prevencija yra priešgaisrinės saugos dalis. Jos organizavimą, kaip ir visos priešgaisrinės saugos, Lietuvos Respublikos teritorijoje turi užtikrinti VRM. PAGD organizuoja valstybinę priešgaisrinę priežiūrą, rengia ir priima priešgaisrinę saugą reglamentuojančius teisės aktus, informuoja visuomenę priešgaisrinės saugos klausimais.

Kitų gaisrų prevencijos srityje dalyvaujančių valstybės ir savivaldybių institucijų funkcijas nustato Priešgaisrinės saugos įstatymas (12 lentelė).

12 lentelė. Gaisrų prevencijos srityje dalyvaujančių valstybės ir savivaldybių institucijų funkcijos

Institucijos	Funkcijos
Ministerijos ir kitos valstybės institucijos bei įstaigos	organizuoja ir kontroliuoja joms pavaldžių institucijų, įstaigų ir įmonių veiklą įgyvendinant gaisrų prevencijos priemones; dalyvauja vykdant gaisrų prevencijos programas.
Savivaldybių institucijos	dalyvauja vykdant gaisrų prevencijos, gesinimo ir tyrimo programas;

⁷² Lietuvos Respublikos priešgaisrinės saugos įstatymas, 2 str.

	organizuoja savivaldybės gyventojų švietimą priešgaisrinės saugos klausimais.
--	---

Šaltinis – Priešgaisrinės saugos įstatymas

Pagal Priešgaisrinės saugos įstatymą, valstybės ir savivaldybės institucijos dalyvauja vykdamas gaisrų prevencijos programas. Tačiau nėra reglamentuota, kas, kaip ir kokias gaisrų prevencijos programas (tarpinstitucines, institucines ar šakines) turi rengti. Nėra strateginio dokumento (programos), kuriame būtų numatyti gaisrų prevencijos prioritetai, priemonės, jas įgyvendinančios institucijos. Apklausus savivaldybes, nustatyta, kad 14 proc. (7 iš 50) savivaldybių gaisrų prevenciją vykdo pagal jų parengtas gaisrų prevencijos programas. Šių programų vykdytojai – savivaldybių institucijos, APGV teritoriniai padaliniai, regiono aplinkos apsaugos departamentai, miškų urėdijos ir kt. Vykdamas programose numatytas priemones derinami institucijų veiksmai – organizuojami bendri susitikimai, kuriuose aptariamos vykdytos priemonės, pasiekti rezultatai, nustatomos naujos veikimo kryptys ir t. t. Tokia institucijų bendradarbiavimo praktika laikytina geros praktikos pavyzdžiu.

Tačiau didžioji dalis (86 proc.) savivaldybių neturi parengusios gaisrų prevencijos programų. 44 proc. savivaldybių nurodė, kad vykdamas prevencinę veiklą trūksta bendradarbiavimo su APGV. Ne visose savivaldybėse (tik 26 proc.) vykdamas prevencines priemones dalyvavo seniūnijos, t. y. tos institucijos, kurios yra arčiausiai gyventojų. Dalies (10 proc.) savivaldybių nuomone, būtų tikslinga parengti valstybinę gaisrų prevencijos programą, kurioje būtų numatytos visos institucijos, dalyvaujančios vykdamas prevencines priemones ir būtų vykdoma priemonių įgyvendinimo stebėseną. Pagal PAGD užsakymą⁷³ UAB Gaisriniai tyrimai, atlikęs tyrimą, 2011 m. parengė Gero piliečių aptarnavimo ir gaisrų prevencijos programą, kurioje išanalizuota esama padėtis gaisrų prevencijos srityje ir pateiktos rekomendacijos PAGD šios srities tobulinimui. PAGD nėra parengęs dokumento, kaip planuoja naudotis pirktu tyrimo rezultatais ir programoje pateiktomis rekomendacijomis, o dalį siūlomų priemonių yra įtraukęs į einamųjų metų veiklos planus.

Jei panaudojus atlikto tyrimo rezultatus būtų parengta gaisrų prevencijos programa visos šalies mastu, būtų sudarytos sąlygos gaisrų kilimo, žmonių žūties ir turto sunaikinimo gaisro metu rizikai visoje Lietuvos Respublikos teritorijoje mažinti ir valdyti.

7.2. Nepakankama valstybinė priešgaisrinė priežiūra

Valstybinė priešgaisrinė priežiūra – pareigūnų vykdoma speciali valstybinė priežiūra, kurios tikslas kontroliuoti, kaip Lietuvos Respublikos teritorijoje laikomasi teisės aktų reikalavimų, užtikrinančių gaisrų prevenciją, bei siekiama užkirsti kelią šių reikalavimų pažeidimams⁷⁴.

2013 m. birželio 1 d. buvo 288 valstybinės priešgaisrinės priežiūros pareigūnų pareigybės, iš jų 24 neužimtos.

Valstybinė priešgaisrinė priežiūra įgyvendinama⁷⁵, kontroliuojant objektų atitiktį priešgaisrinę saugą reglamentuojantiems teisės aktams; nustatant teritorijose, kuriose susidarė ekstremali

⁷³ Tyrimas buvo pirktas įgyvendinant projektą „Viešųjų paslaugų kokybės gerinimas diegiant vieno langelio principą“ pagal 2007–2013 Žmogiškųjų išteklių plėtros veiksmų programos 4 prioriteto „Administracinių gebėjimų stiprinimas ir viešojo administravimo efektyvumo didinimas“ įgyvendinimo priemonę VP1-4.3-VRM-01-V „Viešųjų paslaugų kokybės iniciatyvos“, tyrimo kaina – 48 tūkst. Lt.

⁷⁴ Lietuvos Respublikos priešgaisrinės saugos įstatymas, 2 str.

situacija, griežtesnius priešgaisrinės saugos reikalavimus, negu nustatyta priešgaisrinę saugą reglamentuojančiuose teisės aktuose, kad būtų išvengta gaisrų ir vykdant kitas priemones.

Objektų⁷⁶ atitiktis priešgaisrinę saugą reglamentuojančių teisės aktų reikalavimams kontrolė vykdoma atliekant patikrinimus. Patikrinimai planuojami ir atliekami remiantis PAGD direktoriaus įsakymu patvirtinta tvarka⁷⁷. Pareigūnai vykdo planinius (pagal nustatytą objektų tikrinimo periodiškumą) ir operatyvinius (esant pagrįstam įtarimui, kai objekte yra teisės aktų pažeidimų) priešgaisrinius techninius patikrinimus.

Objektus, kuriems nenustatytas patikrinimų periodiškumas, vadinome „netikrintiniais objektais“, o objektus, kuriems nustatytas patikrinimų periodiškumas, – „tikrintiniais objektais“. Nustatyta, kad 2011–2012 m. didžioji dalis (95 proc.) kilusių gaisrų ir juose žuvusių žmonių (99 proc.) buvo netikrintinuose objektuose (13 lentelė).

13 lentelė. Gaisrų ir žuvusių žmonių skaičius Lietuvos Respublikos teritorijoje 2011–2012 m.

Gaisrų objektai	Gaisrų skaičius (vnt.)		Žuvusių žmonių skaičius	
	2011 m.	2012 m.	2011 m.	2012 m.
Tikrintinuose objektuose	411	388	3	1
Netikrintinuose objektuose	7452	7011	132	149

Šaltinis – PAGD duomenys

Vienas iš netikrintinų objektų – neaukšti gyvenamosios paskirties pastatai, nors pagal statistinius duomenis juose kyla daugiausiai gaisrų ir žūsta žmonių. Pagal nustatytą tvarką⁷⁸ metiniuose patikrinimų planuose šie objektai nenurodomi, nors jie gali būti tikrinami savininko (bendraturčio) sutikimu. PAGD neturi informacijos, ar savininkai neprieštarautų tokiems tikrinimams. Pagal 2010 m. Piliečių sąmoningumo gaisrų prevencijos srityje tyrimo⁷⁹ duomenis, 74 proc. šalies gyventojų būtų priimtina, kad pareigūnai patikrintų, ar jų būstas atitinka priešgaisrinės saugos reikalavimus. PAGD aiškinimu, pagal šio tyrimo rezultatus vykdoma kita prevencinė priemonė: „kasmet organizuojama akcija „Kūrenkime saugiai“. Akcijos tikslas – labiausiai pažeidžiamuose socialiniuose sluoksniuose, kur ir dažniausiai kyla gaisrai atkreipti socialiai remtinų šeimų ir piliečių dėmesį į naudojamų kietojo kuro krosnių priešgaisrinę būklę, paaiškinti saugaus elgesio taisykles naudojantis buitinais šildymo prietaisais“. Metodinių nurodymų ar rekomendacijų, kaip vykdyti analogiškas prevencines priemones gyvenamajame sektoriuje, nėra.

⁷⁵ Ten pat, 14 str. 1 d.

⁷⁶ Pagal Priešgaisrinės saugos įstatymo 2 str. objektas – tai nekilnojamieji ir kilnojamieji daiktai, kuriems yra nustatyti priešgaisrinės saugos reikalavimai.

⁷⁷ Priešgaisrinės apsaugos ir gelbėjimo departamento prie Vidaus reikalų ministerijos direktoriaus 2010-02-22 įsakymu Nr. 1-63 „Dėl objektų atitiktis priešgaisrinę saugą reglamentuojantiems teisės aktams patikrinimų atlikimo tvarkos aprašo, valstybinės priešgaisrinės priežiūros darbo dokumentų formų patvirtinimo ir kai kurių Priešgaisrinės apsaugos ir gelbėjimo departamento prie Vidaus reikalų ministerijos direktoriaus įsakymų pripažinimo netekusiais galios“.

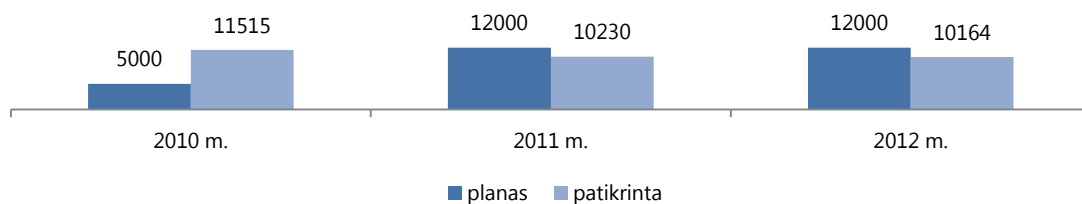
⁷⁸ Objekto atitiktis priešgaisrinę saugą reglamentuojantiems teisės aktams patikrinimų atlikimo tvarkos aprašo 10 ir 14 p.

⁷⁹ Atliktas 2010 m. rugsėjo mėn. UAB „Spinter tyrimai“.

Į metinius planus valstybinės priešgaisrinės priežiūros padaliniai įtraukia visus tais metais tikrintinus objektus, atsižvelgiant į nustatytą objektų patikrinimo periodiškumą. Periodiškumas nustatomas pagal pastato naudojimo paskirtį. Pavojaus didžiausios gaisro rizikos požiūriu objektų (tai dideli pastatai, kurių bendras plotas viršija 1000 m² ir telpa daugiau nei 100 žmonių, mokymo, gydymo įstaigos, vaikų ir kūdikių namai ir pan.) patikrinimai atliekami ne rečiau kaip kartą per metus, o objektų, kuriuose gaisrinis pavojingumas mažesnis, patikrinimai atliekami ne rečiau kaip kartą per dvejus metus ar trejus metus.

Nustatyta, kad pareigūnai neįvykdė 2011–2012 m. metinių objektų priešgaisrinių techninių patikrinimų planų: nepatikrino vidutiniškai 15 proc. visų planuojamų tikrinti objektų (14 pav.). Dėl šios priežasties pailgėja nepatiktų objektų tikrinimo periodiškumo terminai.

14 pav. Objektų, kuriuose atlikti planiniai priešgaisriniai techniniai patikrinimai, skaičius

Šaltinis – 2010 m., 2011 m., 2012 m. VRM veiklos ataskaitos duomenys

Nustatyta, kad 2011–2012 m. didžiausia nepatiktų, bet planuotų patikrinti, objektų dalis buvo dviejose APGV: Klaipėdos – vidutiniškai 40 proc., Kauno – 47 proc., patikrinimų planus įvykdė tik viena APGV – Utenos (14 lentelė).

14 lentelė. Planinių priešgaisrinių techninių patikrinimų įvykdymas (proc.) pagal APGV

	Šiaulių	Kauno	Klaipėdos	Marijampolės	Utenos	Tauragės	Telšių	Alytaus	Panevėžio	Vilniaus
2011	99,8	61,4	65,8	94,1	100,0	80,8	97,8	92,7	95,3	90,8
2012	98,6	45,4	54,5	86,2	100,0	85,3	69,1	86,0	92,7	97,2

Šaltinis – PAGD duomenys

Siekdami išsiaiškinti planų nevykdymo priežastis, analizavome Klaipėdos ir Kauno APGV pareigūnų atliekamų darbų krūvį ir jį palyginome su Utenos APGV (planus įvykdžiusia APGV). Darbo krūvio apskaičiavimo tvarka neregamentuota. PAGD darbo krūvį vertina pagal pareigūnų vykdytų priemonių sudėtingumą ir jų skaičių ir nustato vienam pareigūnui vidutiniškai tenkančių priemonių skaičių. Pagal PAGD vertinimus, pareigūnų darbo krūvis šiose APGV skiriasi iki dviejų kartų.

Pavyzdys

Klaipėdos APGV vienam valstybinės priešgaisrinės priežiūros pareigūnui teko vykdyti vidutiniškai 229 priemonės, Kauno APGV – 174, o Utenos – 118.

Skirtumai rodo, kad žmogiškieji ištekliai paskirstyti nepakankamai įvertinus atliekamų darbų krūvį.

2010 m. buvo patvirtintas⁸⁰ Objekto atitikties priešgaisrinę saugą reglamentuojantiems teisės aktams deklaravimo tvarkos aprašas. Įmonei, įstaigai ar organizacijai suteikta teisė deklaruoti savo eksploatuojamo objekto atitiktį priešgaisrinę saugą reglamentuojančių teisės aktų reikalavimams. Deklaracijas pateikusių įmonių, įstaigų ar organizacijų objektai tikrinami 2-3 kartus rečiau nei deklaracijų nepateikusių.

Pavyzdys

1. Jei objektų priešgaisrinių techninių patikrinimai numatyti ne rečiau kaip vieną kartą per 1 metus, tai pateikus deklaraciją patikrinimai šiuose objektuose būtų vykdomi ne dažniau kaip vieną kartą per 3 metus.
2. Jei objektų priešgaisrinių techninių patikrinimai numatyti ne rečiau kaip vieną kartą per 3 metus, tai pateikus deklaraciją patikrinimai šiuose objektuose būtų vykdomi ne dažniau kaip vieną kartą per 5 metus.

2011 m. buvo pateiktos 179 deklaracijos, 2012 m. – 68, tai sudaro apie 1 proc. nuo visų turinčių teisę deklaruoti objekto atitiktį priešgaisrinės saugos reikalavimams.

Objektų priešgaisrinių techninių patikrinimų ir deklaracijų rezultatai viešai neskelbiami. Pagal Priešgaisrinės saugos įstatymą⁸¹ Lietuvos Respublikos gyventojai turi teisę gauti informaciją priešgaisrinės saugos klausimais. Objektų priešgaisrinių techninių patikrinimų ir deklaracijų rezultatų viešas skelbimas palengvintų šios informacijos gavimą. Be to, tai būtų viena iš drausminančių priemonių įmonėms, įstaigoms ir organizacijoms bei padedančių užtikrinti, kad eksploatuojami objektai atitiktų priešgaisrinę saugą, reglamentuojančių teisės aktų reikalavimus ir skatintų pašalinti patikrinimų metu nustatytus trūkumus.

Pareigūnai, atlikę patikrinimus, turi teisę duoti rašytinius privalomus vykdyti nurodymus pašalinti priešgaisrinę saugą reglamentuojančių teisės aktų pažeidimus⁸². Pagal nustatytą tvarką⁸³ nurodymuose nustatyti pažeidimų šalinimo terminai negali būti ilgesni, nei iki kito planinio patikrinimo.

Nustatyta, kad 2012 m. atliekant patikrinimus buvo nustatyti 1556 pažeidimai. 97 proc. pažeidimų nurodyta pašalinti ne vėliau kaip iki kito planinio patikrinimo. Taip nustačius maksimalų leidžiamą trūkumų šalinimo terminą, neskatinama juos šalinti operatyviai. Įmonės, įstaigos ar organizacijos, pašalinusios pažeidimus, nėra įpareigosotos informuoti pareigūnus apie nurodymų įvykdymą. Valstybinės priešgaisrinės priežiūros padaliniai nurodymų įvykdymo stebėsenos nevykdo, o apie pažeidimų pašalinimą pareigūnai sužino tik kito patikrinimo metu.

Jei būtų daugiau dėmesio skiriama objektams, kuriuose kyla daugiausiai gaisrų ir žūsta žmonių, viešinami patikrinimų rezultatai ir atliekama pareigūnų nurodymų vykdymo stebėseną, vykdoma valstybinė priežiūra padėtų geriau užtikrinti teisės aktų reikalavimų, užtikrinančių gaisrų prevenciją, laikymąsi.

7.3. Ne visi priešgaisrinės saugos žinias teikiantys asmenys yra baigę mokymus

⁸⁰ Priešgaisrinės apsaugos ir gelbėjimo departamento prie Vidaus reikalų ministerijos direktoriaus 2010-02-22 įsakymu Nr. 1-62.

⁸¹ Lietuvos Respublikos priešgaisrinės saugos įstatymas, 10 str. 1 d. 4 p.

⁸² Ten pat, 14 str. 2 d.

⁸³ Objekto atitikties priešgaisrinę saugą reglamentuojantiems teisės aktams patikrinimų atlikimo tvarkos aprašas, 23 p.

Pedagogai

Priešgaisrinės saugos įstatyme nustatyta, kad pirminės priešgaisrinės saugos žinios turi būti suteikiamos vykdant ir organizuojant ugdymo procesą pagal bendrąsias ugdymo programas. Pirminių priešgaisrinės saugos žinių mastą ugdymo programose nustato Švietimo ir mokslo ministerija kartu su Vidaus reikalų ministerija⁸⁴.

Pagal Vyriausybės patvirtintą Civilinės saugos mokymo tvarkos aprašą⁸⁵ vienas iš civilinės saugos mokymo uždavinių yra suteikti dalykinę kompetenciją pedagogams, kurie moko civilinės saugos šalies mokymo įstaigose. Pagal minėtą aprašą⁸⁶ pedagogai privalo kas penkerius metus išklausti civilinės saugos mokymo kursą Civilinės saugos mokymo centre. Mokymo programos kursą sudaro įvadinis ir tęstinis civilinės saugos mokymas pagal PAGD direktoriaus patvirtintas civilinės saugos mokymo programas. PAGD direktoriaus įsakymu patvirtinta⁸⁷ Civilinės saugos mokytojų ir dėstytojų įvadinio civilinės saugos mokymo programa, mokymo kurso trukmė – 35 valandos. Praktiniam pedagogų mokymui valandų nenumatyta. Pedagogų tęstiniams civilinės saugos mokymams programa neparengta.

Siekdami išsiaiškinti, ar visi pedagogai, kurie moko civilinės saugos šalies mokymo įstaigose, yra baigę įvadinis civilinės saugos mokymus, atsitiktinės atrankos būdu atlikome dešimties miestų ir rajonų bendrojo lavinimo mokyklų apklausą. Apklausos metu atsakymus pateikė 186 mokyklos (apie 15 proc. Lietuvos mokyklų), kuriose yra 1198 pedagogai, dėstantys priešgaisrinės saugos pagrindus bendrojo lavinimo mokyklose. Pagal apklausos rezultatus, didžioji dalis (85,6 proc. atsakiusių) bendrojo lavinimo mokyklų pedagogų, dėstančių mokiniams priešgaisrinę saugą, nėra baigę įvadinio mokymo kursų. Kvalifikaciją šiame centre tobulino tik 62 apklausoje dalyvavusių pedagogų (tai sudaro 5,2 proc. nuo visų apklaustų pedagogų skaičiaus).

Pavyzdys

Marijampolės Sūduvos gimnazijoje priešgaisrinę saugą dėsto 15 pedagogų, iš jų tik 1 pedagogas yra baigęs įvadinis civilinės saugos mokymus.

Klaipėdos „Versmės“ progimnazijoje priešgaisrinę saugą 1–4 klasėse dėsto 18 pedagogų, iš jų 2 yra baigę civilinės saugos mokymo kursą Civilinės saugos centre.

Beveik visų apklaustų mokyklų pedagogai nurodė, kad jiems trūksta tęstinių mokymų, literatūros, vaizdinių ir mokomųjų priemonių ir kad neturi galimybių organizuoti praktinius užsiėmimus.

Daugiabučių namų administratoriai

Siekiant, kad būtų įgyvendintos prevencinės priemonės daugiabučiuose namuose, sumažėtų gaisrų ir kitų nelaimių, kad būtų mažiau pakenkta gyventojams, jų turtui ir aplinkai, buvo patvirtinta Daugiabučių namų savininkų bendrijų pirmininkų bei namų administratorių

⁸⁴ Lietuvos Respublikos priešgaisrinės saugos įstatymas, 20 str. 1 d.

⁸⁵ Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2010 m. birželio 7 d. nutarimu Nr. 718 patvirtintas Civilinės saugos mokymo tvarkos aprašas, 5.4 p.

⁸⁶ Civilinės saugos mokymo tvarkos aprašas, 17 p. ir 1 priedas.

⁸⁷ Priešgaisrinės apsaugos ir gelbėjimo departamento prie Vidaus reikalų ministerijos direktoriaus 2011-01-06 įsakymas Nr. 1-6 „Dėl Priešgaisrinės apsaugos ir gelbėjimo departamento prie Vidaus reikalų ministerijos Ugniagesių gelbėtojų mokyklos Civilinės saugos mokymo centro civilinės saugos mokymo programų patvirtinimo“.

priešgaisrinės ir civilinės saugos mokymo programa⁸⁸. Ji skirta mokyti daugiabučių namų savininkų bendrijų pirmininkus, namų administratorius ir (ar) jų įgaliotus asmenis. Pagal šią programą apmokyti asmenys turi organizuoti priešgaisrinės ir civilinės saugos žinių platinimą tarp gyventojų (rengia susitikimus, supažindina gyventojus su pagrindiniais priešgaisrinės ir civilinės saugos reikalavimais, platina atmintines, plakatus ir pan.).

Norėdami nustatyti, kiek daugiabučius namus administruojančių įmonių atstovų yra baigę mokymus pagal minėtą programą, apklausėme 53 įmones, administruojančias 8250 daugiabučių namų. Pagal Daugiabučių namų savininkų bendrijų pirmininkų bei namų administratorių priešgaisrinės ir civilinės saugos mokymo programą apmokyta 15 proc. apklaustų įmonių atstovų, iš jų 34 proc. nurodė, kad šių mokymų nepakanka. Kvalifikaciją tobulino nedidelis atsakiusiųjų skaičius – 13 proc. respondentų.

Jei visi daugiabučių namų administratoriai ir pedagogai, kurie turi perteikti žinias kitiems asmenims, būtų apmokyti ir nuolat tobulintų kvalifikaciją priešgaisrinės saugos srityje, tai įneštų svaresnį indėlį ugdant mokinių ir stiprinant gyventojų sąmoningumą gaisrinės saugos srityje.

4-ojo audito departamento direktorius

Rimvidas Aleliūnas

4-ojo audito departamento vyriausioji valstybinė auditorė

Ingryda Česnaikičiūtė

⁸⁸ Patvirtinta Priešgaisrinės apsaugos ir gelbėjimo departamento prie Vidaus reikalų ministerijos direktoriaus 2007-04-16 įsakymu Nr. 1-131.

Valstybinio audito ataskaitos kopijos pateiktos:

Lietuvos Respublikos Seimo Audito komitetui,

Lietuvos Respublikos Vyriausybei,

Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijai,

Priešgaisrinės apsaugos ir gelbėjimo departamentui prie Vidaus reikalų ministerijos.

Auditas atliktas, vykdam 2012-12-27 pavedimą Nr. P-40-9

Auditą atliko valstybinių auditorių grupė:

Ingryda Česnakevičiūtė (grupės vadovė)

Diana Muravjova

Almutė Juzėnienė (nuo 2013-06-03)

PRIEDAI

Valstybinio audito ataskaitos
„Ar priešgaisrinės gelbėjimo
pajėgos tinkamai pasirengusios
gesinti gaisrus?“
1 priedas

Audito apimtis ir metodai

Audito objektas – Priešgaisrinės saugos užtikrinimo sistema.

Audito tikslas – įvertinti, ar valstybės ir savivaldybių priešgaisrinės gelbėjimo pajėgos tinkamai pasirengusios gesinti gaisrus. Audito metu nevertinome žinybinių priešgaisrinių gelbėjimo pajėgų, kurios steigiamos gaisro atžvilgiu pavojinguose objektuose (šiuose objektuose 2010–2012 m. kilo mažiau nei 0,1 proc. gaisrų nuo visų gaisrų skaičiaus) ir savanoriškų ugniagesių formuočių (šios pajėgos gesinant gaisrus, gelbėjant žmones ir turtą dalyvauja epizodiškai).

Audito subjektai – Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerija – institucija, formuojanti valstybės politiką priešgaisrinės saugos srityje, koordinuojanti ir kontroliuojanti jos įgyvendinimą, užtikrinanti priešgaisrinės saugos organizavimą Lietuvos Respublikos teritorijoje; Priešgaisrinės apsaugos ir gelbėjimo departamentas prie Vidaus reikalų ministerijos – institucija, organizuojanti gaisrų gesinimo, žmonių ir turto gelbėjimo, gaisrų padarinių mažinimo darbus ir jiems vadovaujanti bei organizuojanti valstybinę priešgaisrinę priežiūrą.

Audituojamas laikotarpis – 2010–2012 m., iki 2013 m. birželio mėn., o tendencijų ir pokyčių analizei naudojami ir kitų laikotarpių duomenys.

Audito duomenų rinkimo ir vertinimo metodai, informacijos šaltiniai:

Audito metu informacijos rinkimo metodai, atrankos būdai ir audito procedūros parinktos atsižvelgiant į audito mastą, tikslus, galimybes gauti informaciją ir audito laiką.

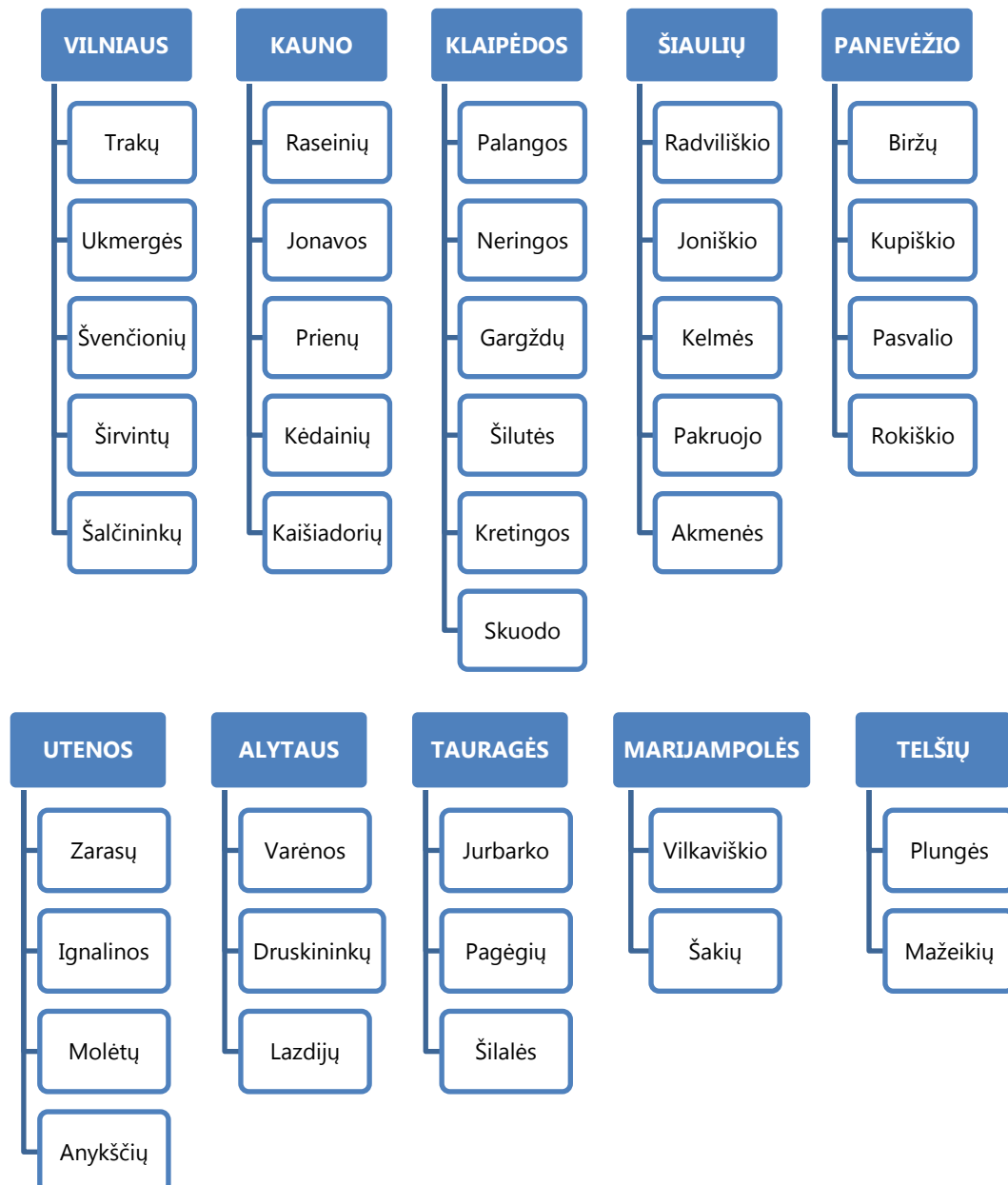
Duomenis ir informaciją surinkome raštu, elektroniniu paštu ar kalbėdamiesi su specialistais, taikydami patvirtinimo, patikrinimo ir apklausos procedūras. Nagrinėjome teisės aktus, reglamentuojančius priešgaisrinių gelbėjimo pajėgų formavimą ir veiklą. Bendravome su Vidaus reikalų ministerijos, Priešgaisrinės apsaugos ir gelbėjimo departamento, apskričių priešgaisrinių gelbėjimo valdybų, Lietuvos savivaldybių asociacijos darbuotojais.

Audito metu apklausėme savivaldybių, kurių teritorijose yra įsteigtos savivaldybių priešgaisrinės tarnybos, institucijas, savivaldybių priešgaisrines tarnybas apie savivaldybių priešgaisrinių pajėgų vykdomą veiklą, visas savivaldybes apie jų dalyvavimą vykdant gaisrų prevencijos programas ir organizuojamą gyventojų švietimą priešgaisrinės saugos srityje.

Valstybinio audito ataskaitos
 „Ar priešgaisrinės gelbėjimo
 pajėgos tinkamai pasirengusios
 gesinti gaisrus?“
 2 priedas

APSKRIČIŲ PRIEŠGAISRINĖS GELBĖJIMO VALDYBOS

ir joms priklausančios priešgaisrinės gelbėjimo tarnybos

Valstybinio audito ataskaitos
 „Ar priešgaisrinės gelbėjimo pajėgos
 tinkamai pasirengusios gesinti
 gaisrus?“
 3 priedas

Informacija apie savanorių ugniagesių skaičių ir veiklą 2013 m. birželio 1 d.

APGV pavadinimas	Informacija apie savanorių ugniagesių skaičių ir veiklą
Kauno	2013 m. birželio 1 d. Kauno apskrityje nebuvo savanorių ugniagesių, gesinančių gaisrus. Savivaldybėse įsikūrusios savanorių ugniagesių draugijos užsiima prevenciniu darbu ir įvairių renginių organizavimu. Kauno ugniagesių savanorių draugija turėjo 70 narių, Kauno r. savanorių ugniagesių draugija – 45 narius. Jonavoje įregistruota ugniagesių savanorių draugija nuo 2013 m. kovo 20 d. Draugijoje yra 112 savanorių ugniagesių. Raseiniuose įregistruota Savanorių gaisrininkų draugija.
Šiaulių	Šiaulių apskrityje 2013 m. birželio 1 d. buvo įregistruotos 3 savanorių ugniagesių draugijos: 1. Akmenės r. savanorių gaisrininkų draugija vienijo 30 narių. Draugijos nariai gaisrų gesinime nedalyvavo. Nuo 2013 metų pradžios, jei Akmenės r. sav. ugniagesių komandoje budi po vieną ugniagesį, tada pagal grafiką namuose budi savanoris, pasiruošęs išvykti į incidentą. 2. Rėkyvos savanorių ugniagesių draugija turi 4 narius. Draugija vykde gaisrų gesinimo darbus ir priešgaisrinę prevenciją durpingose Rėkyvos ežero pakrantėse. Nuo savo veiklos pradžios draugija 2010 m. liepos mėn. dalyvavo vieną kartą gesinant laužą ir tris kartus reiduose atliekant prevenciją. 2011 m. dalyvavo tris kartus gesinant gaisrus ir penkis kartus atliekant prevenciją. 2012 m. dalyvavo vieną kartą gesinant gaisrus ir šešis kartus atliekant prevenciją. 2013 m. birželio 1 d. dalyvavo vieno laužo gesinime ir du kartus atliekant prevenciją. 3. Kelmės rajono savanorių ugniagesių rinktinė turi 3 narius. Veiklos gesinant gaisrus ir vykdant gaisrų prevenciją organizacija dar nevykdė.
Marijampolės	Šakių r. Barzdų sen. nuo 2012-01-02 (anksčiau veikusios Barzdų ugniagesių komandos bazėje) veikia savanorių ugniagesių komanda, kurioje yra 6 savanoriai ugniagesiai. Savanoriai ugniagesiai dalyvavo gesinant šiuos gaisrus: 1. 2012-03-25 Buktiškių k. Sūduvos g. Barzdų sen. Šakių r. gaisras malkinės pastate. 2. 2012-05-15 Žardelių k. Barzdų sen. Šakių r. degė šiaudų rulonai. 3. 2012-05-31 Buktiškių k. Sūduvos g. Barzdų sen. Šakių r. gaisras gyvenamajame name. 4. 2013-01-12 Ambrasų k. Barzdų sen. Šakių r. gaisras gyvenamajame name. Išgelbėtas namo savininkas.
Tauragės	Iki 2013 m. birželio 1 d. Tauragės apskr. bei rajonuose gaisrų gesinimo bei gaisrų prevencijos nevykdė. Yra tik Tauragės gaisrininkų asociacija, bet kol kas yra tik planuojama, kad jie vyks į gaisrus kaip savanoriai.
Klaipėdos	Klaipėdos apskrityje veikia Neringos m. savivaldybės ugniagesių savanorių draugija, vienijanti 15 narių. Realios veiklos gaisrų gesinime ir gaisrų prevencijos nevykdė.
Vilniaus	Vilniaus apskrityje savanorių ugniagesių organizacijos įsteigtos Vilniaus ir Trakų rajonuose. Trakų r. ugniagesių savanorių draugija, kuri turi 4 narius bei 6 savanorius, įkurta 2011 metais. Draugijos veikla – prevencinė. Bendradarbiaudama su Trakų r. savivaldybe ir Trakų r. PGT leidžia dalomąją medžiagą, rengia informacijas spaudai. Vilniaus r. ugniagesių savanorių draugija veikia nuo 1999 metų. Draugija šiuo metu yra įsigijusi 7 gaisrinius automobilius, mikroautobusą ir lengvąjį automobilį, gaisrinės pastatą Kalvelių kaime, o Paberžės kaime patalpos naudojamos pagal panaudos sutartį. Draugijoje yra 4 nariai bei apie 40 savanorių. Savanoriai gesinant gaisrus dalyvauja epizodiškai, šios pajėgos nėra įtrauktos į pajėgų sutelkimo planus. Draugijos gaisrine technika pagal panaudos sutartis naudojasi ir Vilniaus r. SPT. Savanoriai dalyvauja vykdant gaisrų prevenciją, leidžia leidinius, konsultuoja gyventus, subūrė jaunųjų ugniagesių grupes, rengia vaikų ir jaunimo treniruotes, dalyvauja varžybose bei stovyklose. 2012 m. draugijai už aktyvią veiklą įteikta Vilniaus r. mero padėka. 2013 m. liepos mėnesį pradėjo vykdyti Vietos projektą pagal I prioritetą „Patrauklios gyventi kaimo aplinkos kūrimas“. Vilniaus r. Kalvelių kaime bus suremontuota dalis draugijai priklausančio pastato, įrengtos mokymo patalpos, įsigyta kompiuterių, gaisrinės įrangos ir technikos savanoriams.
Panevėžio	Informacijos apie savanorius neturi.
Utenos	Utenos apskrities rajonuose iki 2013 m. birželio 1 d. savanorių ugniagesių nebuvo, veikla nevykdyta.
Telšių	Apskrityje savanorių ugniagesių pajėgų nėra.
Alytaus	Alytaus apskrityje savanorių ugniagesių nėra.

Šaltinis – Valstybės kontrolė pagal APGV pateiktus duomenis

Valstybinio audito ataskaitos
 „Ar priešgaisrinės gelbėjimo
 pajėgos tinkamai pasirengusios
 gesinti gaisrus?“
 4 priedas

APGV aprūpinimas kvėpavimo aparatais

APGV pavadinimas	Turi būti kvėpavimo aparatų	Turimas kvėpavimo aparatų kiekis	Aprūpinimas (proc.)	Pagal gamintojų instrukcijas remontuoti slėgio reduktoriai	Pagal gamintojų instrukcijas remontuoti plaučių valdomų dozavimo vožtuvai
Vilniaus APGV	142	123	87	39	26
Alytaus APGV	68	48	71	48	48
Kauno APGV	128	130	102	54	54
Klaipėdos APGV	98	87	89	17	17
Marijampolės APGV	67	40	60	40	40
Panevėžio APGV	65	81	125	32	39
Šiaulių APGV	86	75	87	75	75
Tauragės APGV	37	37	100	30	30
Telšių APGV	33	41	124	40	38
Utenos APGV	51	44	86	44	44

PASTABOS: (2013 m. kovo 1 d. duomenys). *- Panevėžio apskrityje yra kvėpavimo aparatų, kurie pagaminti 1991–1997m., todėl jie dažnai genda.

Šaltinis – Valstybės kontrolė pagal PAGD pateiktus duomenis

Valstybinio audito ataskaitos
 „Ar priešgaisrinės gelbėjimo
 pajėgos tinkamai pasirengusios
 gesinti gaisrus?“
 5 priedas

Informacija apie SPT turimas KOAP ir įrangą bei jų įsigijimo šaltiniai

SPT	SPT turimos KOAP ir įrangą bei jų įsigijimo šaltiniai
Kauno	Kauno SPT naudoja 7 kvėpavimo aparatus „Drager PA90“ (1987 m. – 3 vnt., 1998 m. – 2 vnt., 2004 m. – 2 vnt.), „Drager EN137“ (1995 m., -4 vnt.), 18 vnt. suslėgtojo oro balionų, 14 vnt. kvėpavimo kaukių. Įsigijimo šaltiniai: savivaldybės biudžeto, SPT lėšos ar gauta pagal panaudos sutartį.
Jonavos	Turime 60 vnt. filtruojamųjų dujokaukių. Aprūpino Jonavos rajono savivaldybė.
Skuodo	Skuodo SPT naudoja 4 kvėpavimo aparatus „Drager PA80“ (1986 m.), 7 vnt. suslėgtojo oro balionų, 4 vnt. kvėpavimo kaukių, kuriuos gavo kaip labdarą iš Norvegijos.
Vilkaviškio	Vilkaviškio SPT Rausvės UK turi įsigijusi vieną filtruojamąją dujokaukę (parama už gyventojų surinktas lėšas).
Rokiškio	2010 m. Rokiškio SPT lizingo būdu iš savivaldybės biudžeto lėšų už 48 tūkst. Lt įsigijo 4 kvėpavimo aparatus Pandėlio ir Obelių UK. Viso Rokiškio SPT naudoja: 4 kvėpavimo aparatus „Scott Propak“ (2010 m.), 8 vnt. suslėgtojo oro balionų, 22 vnt. kvėpavimo kaukių. Siekiant užtikrinti saugų incidentų likvidavimą, reikia numatyti ir skirti valstybės biudžeto asignavimų visų savivaldybių ugniagesių aprūpinimui šiomis priemonėmis.
Kelmės	1. Kelmės SPT naudoja 2 kvėpavimo aparatus „Drager PA90 Plus“ (pagaminimo metai nežinomi), 6 vnt. suslėgtojo oro balionų, 18 vnt. kvėpavimo kaukių, 6 kvėpavimo aparatus „MSA Auer BD 88 AE“ (1995 m., be suslėgtojo oro balionų, neeksploatuojami), 18 vnt. kvėpavimo kaukių. Gauta labdara iš užsienio. 2. Kiekviena ugniagesių komanda turi po 2 kvėpavimo organų apsaugos kaukes su universalaus tipo filtruojančiomis dėžutėmis (iš viso 10 vnt.). Įsigyta iš savivaldybės civilinei saugai skirtų lėšų.
Mažeikių	12 kvėpavimo aparatų „SOA – 2“ (1979 m. – 3 vnt., 1987 m. – 3 vnt., 1993 m. – 5 vnt., 1997 m. – 1 vnt.), 24 vnt. suslėgtojo oro balionų, 12 vnt. kvėpavimo kaukių.
Plungės	Plungės SPT naudoja 12 kvėpavimo aparatų „SOA – 2“ (1990 m.), 24 vnt. suslėgtojo oro balionų, 6 vnt. kvėpavimo kaukių.
Rietavo	Rietavo (Tverų) SPT naudoja 2 kvėpavimo aparatus „Auer BD96“ (2005 m.), 3 vnt. suslėgtojo oro balionų, 2 vnt. kvėpavimo kaukių. Įsigyta iš savivaldybės biudžetų lėšų.
Telšių	Telšių SPT naudoja 15 kvėpavimo aparatų. 1 vnt. – KA „Drager PA90“ (1996 m.), 14 vnt. – KA „Agadivator“ (1996 m.), 30 vnt. suslėgtojo oro balionų, 23 vnt. kvėpavimo kaukių. Įsigyta už savivaldybės lėšas, dar prieš įsteigiant Telšių r. SPT.
Ignalinos	Ignalinos SPT naudoja 7 kvėpavimo aparatus „SOA – 2“ (1979 m. – 3 vnt., 2005 m. – 4 vnt.) 14 vnt. suslėgtojo oro balionų, 12 vnt. kvėpavimo kaukių.

Šaltinis – Valstybės kontrolė pagal SPT ir PAGD pateiktus duomenis

Valstybinio audito ataskaitos
 „Ar priešgaisrinės gelbėjimo
 pajėgos tinkamai pasirengusios
 gesinti gaisrus?“
 6 priedas

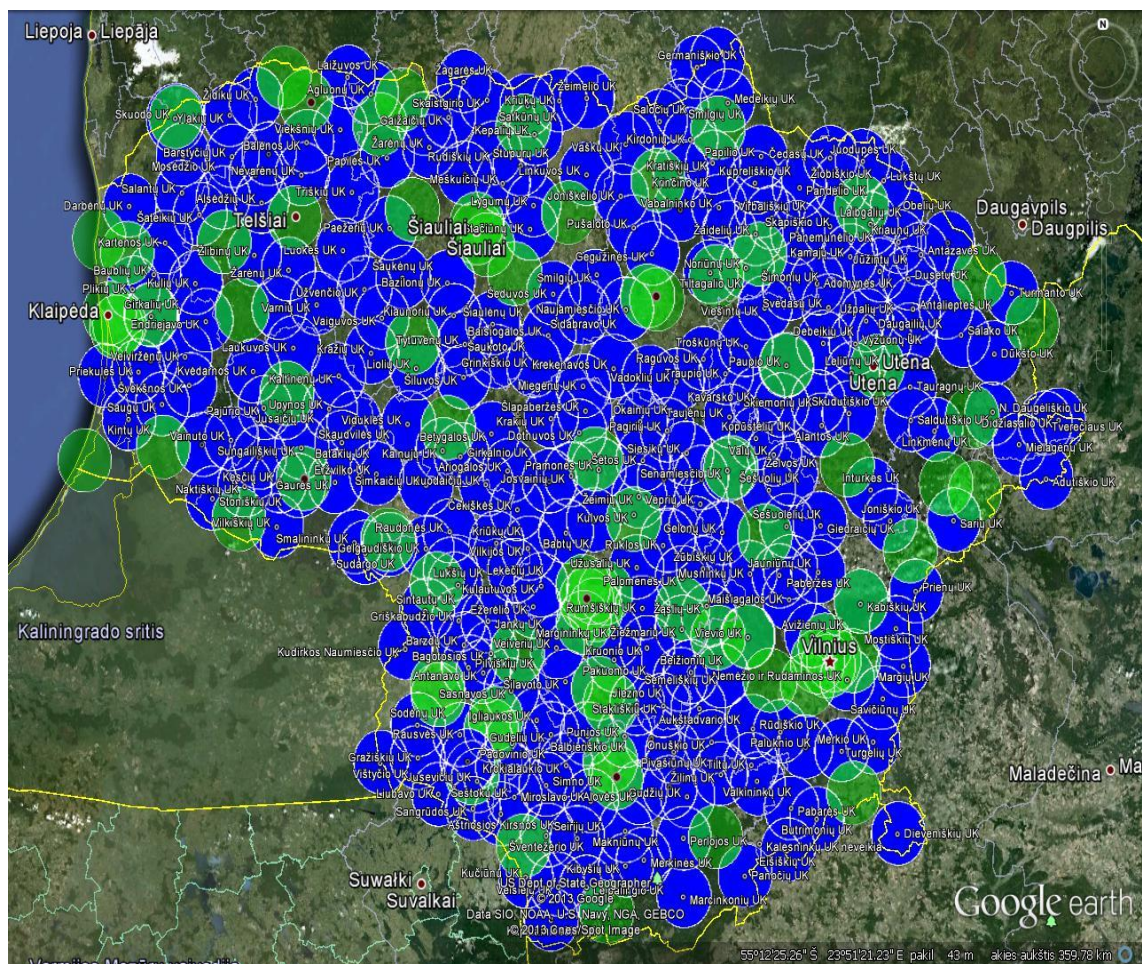
Informacija apie Bendrojo pagalbos telefono numerio 112 paslaugų infrastruktūros plėtros programos įgyvendinimo priemonių plano 1.2 ir 1.3 priemonių įvykdymą

Plano priemonės	Atsakingas vykdytojas	Įgyvendinimo terminas, lėšų poreikis	Informacija apie priemonių vykdymą
1.2. Aprūpinti BPC ir apskričių priešgaisrinės gelbėjimo valdybas judriojo skaitmeninio radijo ryšio terminalais	PAGD	2010–2012 m., lėšų poreikis – 6 mln. Lt Iš viso panaudota 4,7 mln. Lt	Iki 2012 m. terminalai buvo įsigyti vykdant įvairius projektus. Pagal projektą „Specialioji Kaliningrado tranzito schema“ PAGD perduoti 632 skaitmeninio ryšio terminalai (vertė – 2338 tūkst. Lt). Vykdam tarptautinius projektus su partneriais Vilniaus, Alytaus, Marijampolės, Šiaulių ir Panevėžio APGV įsigijo 352 vnt. skaitmeninio radijo ryšio terminalus už bendrą 1 110 tūkst. Lt. (ES lėšos), kiti terminalai buvo įsigyti komplekte perkant naujas AC. Vykdam investicinį projektą „BPC ir VPGT padalinių aprūpinimas skaitmeniniais radijo ryšio terminalais“ 2012 m. įsigyta 245 vnt. terminalų už 926 tūkst. Lt. 42 vnt. terminalų įsigyti komplekte kartu su automobiliais, 2013 m. įsigyta 134 vnt. terminalų už 354 tūkst. Lt.
1.2. Aprūpinti savivaldybių priešgaisrinės tarnybas judriojo skaitmeninio radijo ryšio nešiojamaisiais ir automobiliniais terminalais	PAGD, savivaldybės	2011–2013 m., lėšų poreikis – 3,6 mln. Lt	Priemonei įgyvendinti iš valstybės biudžeto lėšos nebuvo skirtos. Nustatyta, kad 2013-06-01 (35,3 proc.) 18 SPT buvo įsigijusios judriojo skaitmeninio radijo ryšio nešiojamuosius ir automobilinius terminalus.

Šaltinis – Valstybės kontrolė pagal PAGD pateiktus duomenis

Valstybinio audito ataskaitos
„Ar priešgaisrinės gelbėjimo
pajėgos tinkamai pasirengusios
gesinti gaisrus?“
7 priedas

Vizualus VPGT ir SPT pajėgų išdėstymo žemėlapis

- VPGT padaliniai (APGV komandos ir PGT)
- SPT ugniagesių komandos

Valstybinio audito ataskaitos
 „Ar priešgaisrinės gelbėjimo
 pajėgos tinkamai pasirengusios
 gesinti gaisrus?“
 8 priedas

Rekomendacijų įgyvendinimo planas

Nr.	Rekomendacija	Subjektas, kuriam pateikta rekomendacija	Veiksmas/priemonės/komentarai	Rekomendacijos įgyvendinimo terminas (data)
1.	Siekiant, kad Vidaus reikalų ministerija disponuotų patikimais ir informatyviais statistiniais duomenimis apie gaisrus ir gelbėjimo darbus, pagal kuriuos būtų galima tinkamai įvertinti valstybinių ir savivaldybių priešgaisrinių gelbėjimo pajėgų veiklos rezultatyvumą ir tobulinti priešgaisrinės saugos funkcijos vykdymo organizavimą, nustatyti, kokius statistinius duomenis privalo kaupti, sisteminti ir viešai skelbti Priešgaisrinės apsaugos ir gelbėjimo departamentas (6 išvada).	Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijai	1. Atlikti statistinių duomenų apie gaisrus ir gelbėjimo darbus teikimo, sisteminimo reglamentavimo analizę ir nustatyti, kokius statistinius duomenis privaloma kaupti, sisteminti ir viešai skelbti Priešgaisrinės apsaugos ir gelbėjimo departamento prie VRM interneto svetainėje. 2. Esant pagrįstam reikalingumui, pakeisti vidaus reikalų ministro 2012 m. kovo 12 d. įsakymą Nr. 1V-209 „Dėl Savivaldybių atsiskaitymo už Vidaus reikalų ministerijos kuruojamų valstybinių (valstybės perduotų savivaldybėms) funkcijų atlikimą ir lėšų naudojimą tvarkos aprašo patvirtinimo“ (Žin., 2012, Nr. 33-1573).	2014-06-30 2014-12-31
2.	Siekiant efektyviai naudoti priešgaisrinės saugos funkcijai atlikti skiriamas valstybės biudžeto lėšas:			
2.1.	nustatyti, kokius Priešgaisrinės saugos įstatymu savivaldybių priešgaisrinėms tarnyboms pavestus pirminius žmonių bei turto gelbėjimo darbus privalo atlikti, vykdant perduotą savivaldybėms funkciją ir įvertinus tai, nustatyti šiai funkcijai atlikti reikalingų žmogiškųjų ir finansinių išteklių poreikį (1 ir 2.1 išvados);	Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijai	1. Parengti ir pateikti Vyriausybei ir (ar) priimti teisės aktą (-us), kuriuose būtų apibrėžtos SPT funkcijos ir darbų apimtys. 2. Patikslinti Valstybinės (perduodamos savivaldybėms) funkcijoms atlikti lėšų apskaičiavimo metodiką, patvirtintą vidaus reikalų ministro 2012 m. liepos 26 d. įsakymu Nr. 1V-558 (Žin., 2012, Nr. 91-4738).	2014-07-01 2015-06-01
2.2.	peržiūrėti Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministrui visų pavestų valdymo sričių investavimo prioritetus taip, kad pagal galimybes daugiau lėšų būtų skiriama gaisrinių automobilių parkui atnaujinti (4 išvada).	Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijai	1. Nustatant vidaus reikalų ministrui pavestų valdymo sričių investavimo prioritetus, ieškoti galimybių skirti daugiau lėšų gaisrinių automobilių parkui gerinti.	2014-12-31
3.	Siekiant efektyviau organizuoti savivaldybėms perduotos			

Nr.	Rekomendacija	Subjektas, kuriam pateikta rekomendacija	Veiksmas/priemonės/komentarai	Rekomendacijos įgyvendinimo terminas (data)
	valstybinės priešgaisrinės saugos funkcijos atlikimą;			
3.1.	nustatyti reikalavimus asmeniui, pretenduojančiam tapti savivaldybių priešgaisrinių tarnybų ugniagesiu, jo tinkamumo einamosioms pareigoms vertinimui, ugniagesių nuolatiniam fiziniam pasirėngimui ir profesionalumo tobulinimui (2.3 išvada);	Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijai	1. Nustatyti reikalavimus SPT savivaldybių ugniagesių pareigybėms. 2. Nustatyti reikalavimus dėl SPT ugniagesių profesinių žinių tikrinimo. 3. Nustatyti reikalavimus dėl SPT ugniagesių kvalifikacijos tobulinimo.	2014-09-30 2014-09-30 2014-09-30
3.2.	priimti sprendimus dėl savivaldybių priešgaisrinių tarnybų ugniagesių aprūpinimo asmeninėmis apsaugos ir skaitmeninio radijo ryšio priemonėmis (3.1, 3.2–3.4 išvados).	Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijai	1. Patvirtinti rekomendacijas dėl SPT aprūpinimo asmeninėmis apsaugos priemonėmis, KOAP, skaitmeninio radijo ryšio priemonėmis. 2. Patikslinti Valstybinės (perduodamos savivaldybėms) funkcijoms atlikti lėšų apskaičiavimo metodiką, patvirtintą vidaus reikalų ministro 2012 m. liepos 26 d. įsakymu Nr. 1V-558.	2015-03-30 2015-06-01
4.	Siekiant geriau valdyti ir mažinti gaisrų kilimo, žmonių žūties ir turto sunaikinimo gaisro metu riziką šalies mastu, nustatyti gaisrų prevencijos vykdymo prioritetus, priemones, įgyvendinančias institucijas (7.1 išvada).	Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijai	1. Nustatyti gaisrų prevencijos prioritetus, priemones ir jas įgyvendinančias institucijas.	2014-12-30
Atstovas ryšiams, už Valstybės kontrolės informavimą apie rekomendacijų įgyvendinimą plane nurodytais terminais atsakingas VRM Viešojo saugumo politikos departamento Visuomenės saugumo ir viešosios tvarkos užtikrinimo skyriaus patarėjas Arūnas Tamašauskas, tel. 271 7211, el. p. arunas.tamasauskas@vrm.lt				
1.	Siekiant efektyviau organizuoti Valstybinei priešgaisrinei gelbėjimo tarnybai pavestų funkcijų vykdymą;			
1.1.	nustatyti ugniagesių poreikį pagal 2013 m. Vyriausybės patvirtinto Priešgaisrinės saugos užtikrinimo standarto reikalavimus (2.1. išvada);	Priešgaisrinės apsaugos ir gelbėjimo departamentui prie Vidaus reikalų ministerijos	Vadovaujantis Priešgaisrinės saugos užtikrinimo standarte nustatytais reikalavimais PAGD direktoriaus įsakymu nustatyti VPGT minimalų budinčių pamainomis darbuotojų (pamainos vadas, skyrininkas, ugniagesys gelbėtojas) pareigybių skaičiaus poreikį.	2014-10-01
1.2.	numatyti priemones, kurios mažintų neužimtų ugniagesių pareigybių skaičių (2.1 išvada);	Priešgaisrinės apsaugos ir gelbėjimo departamentui prie Vidaus reikalų	1. Įvertinti VPGT budinčių pamainų darbuotojų laisvų pareigybių skaičių bei jų parengimo galimybes ir parengti šių pareigybių sukomplektavimo planą. 2. Sudarant biudžeto projektą	2014-09-30 2014-12-31

Nr.	Rekomendacija	Subjektas, kuriam pateikta rekomendacija	Veiksmas/priemonės/komentarai	Rekomendacijos įgyvendinimo terminas (data)
		ministerijos	numatyti lėšų poreikį esamoms laisvoms ugniagesių pareigybėms finansuoti.	
1.3.	užtikrinti, kad vykdant priešgaisrinių gelbėjimo pajėgų pasirengimą veikti gesinant gaisrus, būtų įvertinami visi veiksniai, turintys įtakos savivaldybių ir valstybinių priešgaisrinių gelbėjimo pajėgų parengties būklei (5 išvada);	Priešgaisrinės apsaugos ir gelbėjimo departamentui prie Vidaus reikalų ministerijos	1. Patikslinti patikrinimų tvarką, kuria remiantis vykdomi patikrinimai ir vertinama ir priešgaisrinių gelbėjimo pajėgų pasirengimo būklė ir sisteminama informacija apie atliktus vertinimus. 2. Parengta atitikimo priešgaisrinės saugos užtikrinimo standartui vertinimo metodika.	2015-06-30 2014-08-01
1.4	nustatyti ugniagesių asmeninės apsaugos priemonių (tarnybinės specialiosios uniformos) poreikio nustatymo ir tenkinimo tvarką, kuri užtikrintų, kad pirmiausia būtų aprūpinti tie ugniagesiai, kurių asmeninės apsaugos priemonės netinkamos naudoti (3.1. išvada).	Priešgaisrinės apsaugos ir gelbėjimo departamentui prie Vidaus reikalų ministerijos	Patvirtinti ugniagesių tarnybinės specialiosios uniformos poreikio nustatymo ir tenkinimo tvarką, kurioje būtų nustatyta specialios uniformos normos, išdavimo, dėvėjimo ir grąžinimo tvarka, visų šios uniformos sudėtinų dalių nusidėvėjimo terminai.	2014-09-01
2.	Siekiant efektyviau naudoti žmogiškuosius išteklius ir valstybinės priešgaisrinės gelbėjimo tarnybos veiklai skirtas valstybės biudžeto lėšas centralizuoti ugniagesių asmeninių apsaugos priemonių pirkimų vykdymą (3.1. išvada);	Priešgaisrinės apsaugos ir gelbėjimo departamentui prie Vidaus reikalų ministerijos	PAGD direktoriaus įsakymus patvirtina tvarka, kurioje nustatyta, kokių priemonių pirkimus Specialioji priešgaisrinė gelbėjimo valdyba turi vykdyti centralizuotai.	2014-04-01
3.	Siekiant užkirsti kelią gaisrams kilti ir plisti bei mažinti jų galimus padarinius:			
3.1	pakeisti gaisrų prevencijos organizavimą taip, kad būtų:	Priešgaisrinės apsaugos ir gelbėjimo departamentui prie Vidaus reikalų ministerijos	1. Nustatyti gaisrų prevencijos įgyvendinimo prioritetines kryptis; 2. numatyti gaisrų prevencijos priemones gyvenamosios paskirties pastatuose, atvirose teritorijose; 3. parengti gaisrinės saugos gaires (rekomendacijas) gyvenamajam sektoriuje.	2014-03-31 2014-06-30
	- suplanuota kuo daugiau prevencinių priemonių objektuose, kuriuose, kaip rodo statistiniai duomenys, dažniausiai kyla gaisrai ir juose žūsta žmonės (7.2 išvada);		4. nustatyti patikrinimų rezultatų ir pareigūnų pateiktų nurodymų įgyvendinimų viešinimo tvarką Priešgaisrinės apsaugos ir gelbėjimo departamento prie Vidaus reikalų ministerijos interneto svetainėje.	2014-09-30 2014-09-30
	- įvykdomi metiniai objektų priešgaisrinių techninių patikrinimų planai (7.3 išvada).		5. siekiant vykdyti metinius objektų priešgaisrinių techninių patikrinimų planus, peržiūrėti ir tikslinti patikrinimų organizavimo	2014-03-31

Nr.	Rekomendacija	Subjektas, kuriam pateikta rekomendacija	Veiksmas/priemonės/komentarai	Rekomendacijos įgyvendinimo terminas (data)
			ir atlikimo teisinį reguliavimą.	
3.2.	patvirtinti pedagogams skirtą tęstinę civilinės saugos mokymo programą (7.4 išvada);	Priešgaisrinės apsaugos ir gelbėjimo departamentui prie Vidaus reikalų ministerijos	Parengti ir patvirtinti tęstinę civilinės saugos mokymo programą, kuri skirta pedagogų kvalifikacijai tobulinti	2014-12-31
3.3.	numatyti priemones, skatinančias prevencinių priemonių įgyvendinimą daugiabučiuose namuose (7.2 išvados).	Priešgaisrinės apsaugos ir gelbėjimo departamentui prie Vidaus reikalų ministerijos	Suplanuoti priemones, kurių pagalba daugiabučius namus administruojančios įmonės vykdytų aktyvesnį priešgaisrinės saugos žinių platinimą tarp gyventojų	2014-09-30
4.	Siekiant, kad visi Priešgaisrinės apsaugos ir gelbėjimo departamento skelbiami statistiniai duomenys apie gaisrus ir gelbėjimo darbus būtų tikslūs ir teisingi, numatyti kontrolės priemonės departamentui teikiamų duomenų patikimumui užtikrinti (6 išvada).	Priešgaisrinės apsaugos ir gelbėjimo departamentui prie Vidaus reikalų ministerijos	Patikslinti priešgaisrinių gelbėjimo pajėgų išvykčių apskaitos taisykles	2014-09-30
Atstovas ryšiams, atsakingas už Valstybės kontrolės informavimą apie rekomendacijų įgyvendinimą plane nustatytais terminais: Priešgaisrinės apsaugos ir gelbėjimo departamento prie Vidaus reikalų ministerijos direktoriaus pavaduotojas Vygandas Kurkulis tel. 2716828, el. p. vygandas.kurkulis@vpgt.lt				